แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ
อำเภอบ้านกรวด
ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด
จังหวัดบุรีรัมย์

หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการ
ของเกษตรจังหวัด ตัวชี้วัดที่ ๑.๑.๒ ร้อยละของความสำเร็จในการจัดทำ
แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐
ตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๒

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดทิศทางเป้าหมายการพัฒนาด้านการเกษตร โดยร่วมกันรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลตามสถานการณ์การเกษตรปัจจุบันของอำเภอบ้านกรวด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ข้อมูลองค์กร/สถาบันเกษตรกร จากกรมส่งเสริมการเกษตร ข้อมูลความเหมาะสมของพื้นที่การเกษตรจากระบบฐานข้อมูลกรมพัฒนาที่ดิน และข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจากผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับตำบล ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ SWOT Analysis และ TOWS Matrix

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบคุณ ส่วนราชการ ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูล ร่วมคิดวิเคราะห์เหตุและผลตามสถานการณ์ และให้ร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถสร้างโอกาสและส่งผลให้ให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในอำเภอบ้านกรวดดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ
สารบัญ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง ๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ๒
๑.๒ อาณาเขต ๒
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง ๔
๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic) ๕
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ๕
๓. สภาพภูมิอากาศ ๙
๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ ๙
๓.๒ ฤดูกาล ๙
๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน ๑๑
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ๑๑
๔. เส้นทางคมนาคม ๑๑
๔.๑ เส้นทางคมนาคม ๑๑
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน ๑๓
๕.๑ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน ๑๓
๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม ๑๕
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ๑๕
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ๑๗
๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว ๑๙
๖.๔ จำนวนครัวเรือน ๒๐
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ ๒๖
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ ๒๖
๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๒๖
๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร ๓๖
๑.๓ สินค้าเกษตรที่สำคัญ ๔๑
๑.๓.๑ ข้าว ๔๑
๑.๓.๒ ยางพารา ๔๙
๑.๓.๓ อ้อย ๖๒
๑.๓.๔ มันสำปะหลัง ๖๘
๓. ประเด็นปัญหา สภาพปัญหาแนวทางการแก้ปัญหา ๗๖
๔. การจัดทำ TOWS Matrix ๗๙

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ๘๑

๑. พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง) ๘๑

๑.๑ ข้าว ๘๑

โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ๘๒

๑.๒ ไม้ผล

โครงการส่งเสริมการปลูกทุเรียน ๘๕

๑.๓ มันสำปะหลัง

โครงการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช ๘๘

๒. พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร ๙๐

๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ๙๐

๓. พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร ๙๓

๓.๑ ดิน ๘๓

โครงการที่ ๑ โครงการหยุดเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ๙๓

โครงการที่ ๒ โครงการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด ๙๕

๔. การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ๙๗

๔.๑ การแปรรูปผลผลิต ๙๗

โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ๙๗

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔
ตารางที่ ๒ แสดงสภาพปัญหาทรัพยากรดิน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๙
ตารางที่ ๓ แสดงสภาพอากาศและอุณหภูมิ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๖๕ ๑๐
ตารางที่ ๔ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ปี๒๕๖๒ ๑๑
ตารางที่ ๕ แสดงแหล่งน้ำที่สำคัญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๓
ตารางที่ ๖ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๗
ตารางที่ ๗ อัตราการขยายตัว Growth rate (ร้อยละ) ณ ราคาคงที่ ปี ๒๕๕๑ (๒๐๐๘) - ๒๕๖๐ (๒๐๑๗) ๑๘
ตารางที่ ๘ แสดงรายได้ประชากรรวมเฉลี่ยต่อหัวต่อปี อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๙
ตารางที่ ๙ แสดงผลผลิตและต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๐
ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลครัวเรือนและจำนวนประชากร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๐
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๕
ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลสภาพการใช้ที่ดิน อำเภอบ้านกรวดจังหวัดบุรีรัมย์ ๒๖
ตารางที่ ๑๓ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๗
ตารางที่ ๑๔ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๙
ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๐
ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑
ตารางที่ ๑๗ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๒
ตารางที่ ๑๘ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๒
ตารางที่ ๑๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ๓๔
ตารางที่ ๒๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๕
ตารางที่ ๒๑ แสดงทรัพยากรดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๖
ตารางที่ ๒๒ แสดงความเหมาะสมการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๑
ตารางที่ ๒๓ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๑
ตารางที่ ๒๔ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด ๔๓
ตารางที่ ๒๕ แสดงพื้นที่ซ้อนทับระหว่างเขตความเหมาะสมกับพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด ๔๔
ตารางที่ ๒๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๖
ตารางที่ ๒๗ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวในอำเภอบ้านกรวด (ปี ๒๕๖๕) ๔๗
ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลองค์กร/สถาบันเกษตรกรของข้าวในอำเภอบ้านกรวด ๔๙
ตารางที่ ๒๙ แสดงพื้นที่เขตความ สำหรับปลูกยางพาราของอำเภอบ้านกรวด ๕๒
ตารางที่ ๓๐ แสดงปริมาณการปลูกยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๕๔
ตารางที่ ๓๑ แสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) กับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used) สำหรับปลูกยางพารา (ไร่) ๕๖
ตารางที่ ๓๒ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกยางพาราในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๕๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ ๓๓ แสดงช่วงเวลาการเพาะปลูก ยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๕๙
ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตยางพาราในอำเภอบ้านกรวด (ปี ๒๕๖๕) ๖๐
ตารางที่ ๓๕ แสดงข้อมูลจุดรับซื้อยางพารา ปี ๒๕๖๕ ๖๐
ตารางที่ ๓๖ แสดงข้อมูลกลุ่มองค์กร/สถาบันเกษตรกร ๖๑
ตารางที่ ๓๗ แสดงพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) สำหรับปลูกอ้อยโรงงานของ อำเภอบ้านกรวด ๖๒
ตารางที่ ๓๘ แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๖๓
ตารางที่ ๓๙ แสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) กับสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดิน (Land Used) ปลูกอ้อยโรงงานของอำเภอบ้านกรวด ๖๕
ตารางที่ ๔๐ แสดงปฏิทินช่วงเวลาการเพาะปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๖๖
ตารางที่ ๔๑ แสดงต้นทุนการผลิตต่อไร่ ของอ้อยโรงงาน ๖๗
ตารางที่ ๔๒ แสดงพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) สำหรับปลูกมันสำปะหลังของ อำเภอบ้านกรวด ๖๘
ตารางที่ ๔๓ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๗๐
ตารางที่ ๔๔ แสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ๗๑
ตารางที่ ๔๕ แสดงปฏิทิน ช่วงเวลาการเพาะปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๗๓
ตารางที่ ๔๖ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี(ปี ๒๕๖๓) ๗๔
ตารางที่ ๔๗ แสดงข้อมูลจุดรับซื้อมันสำปะหลัง/โรงงาน ปี ๒๕๖๕ ๗๔
ตารางที่ ๔๘ แสดงข้อมูลองค์กร/สถาบันเกษตรกรของมันสำปะหลัง ๗๕
ตารางที่ ๔๙ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข ๗๖
ตารางที่ ๕๐ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๗๙

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงเขตการปกครอง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงพื้นที่ป่า อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๖

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงพื้นที่ชุดดิน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๘

ภาพที่ ๕ แสดงสภาพการคมนาคม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๒

ภาพที่ ๖ แสดงทางหลวงเชื่อมต่อระหว่างอำเภอใกล้เคียง ๑๓

ภาพที่ ๗ แสดงอ่างเก็บน้ำและชลประทาน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๑๕

ภาพที่ ๘ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๗

ภาพที่ ๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๘

ภาพที่ ๑๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๒๙

ภาพที่ ๑๑ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๐

ภาพที่ ๑๒ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ๓๔

ภาพที่ ๑๓ แสดงชนิดดินของอำเภอบ้านกรวด ๓๗

ภาพที่ ๑๔ แผนที่แสดงทรัพยากรดิน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๗

ภาพที่ ๑๕ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๘

ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๙

ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๐

ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งน้ำอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๐

ภาพที่ ๑๙ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๒

ภาพที่ ๒๐ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๔

ภาพที่ ๒๑ แผนที่แสดงพื้นที่ซ้อนทับระหว่างเขตความเหมาะสมกับพื้นที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๔๕

ภาพที่ ๒๒ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๕๓

ภาพที่ ๒๓ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ปลูกยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๕๕

ภาพที่ ๒๔ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning พื้นที่ซ้อนทับตามความเหมาะสมการปลูกยางพารา ๕๗

ภาพที่ ๒๕ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของการปลูกอ้อย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๖๔

ภาพที่ ๒๖ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๖๙

ภาพที่ ๒๗ แผนที่แสดงพื้นที่ซ้อนทับระหว่างเขตความเหมาะสมกับพื้นที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๗๓

บทที่ ๑
ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ความเป็นมา ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ <u>ความเป็นมา ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ของอำเภอบ้านกรวด</u>

อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เดิมเป็นท้องที่ที่มีฐานะเป็นตำบล ขึ้นอยู่กับอำเภอประโคนชัยจังหวัดบุรีรัมย์ ประกาศจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๑ โดยมีเขตการปกครอง ๑ ตำบล คือ ตำบลบ้านกรวด และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๘ ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นผู้มีภาษาพูดเป็นภาษาลาว และภาษาเขมร เป็นลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้านแนวกันชนตามแนวชายแดน

ช่วงปี พ.ศ.๒๕๑๘ ประเทศไทยอยู่ระหว่างเหตุการณ์ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกำลังทำสงครามกองโจรหรือสงครามประชาชนกับกำลังพลเรือน ตำรวจ ทหาร ของรัฐบาลไทย โดยกำลังฝ่ายคอมมิวนิสต์ไทยร่วมกับกัมพูชา (เขมรแดง) ได้เข้ามาก่อกวนเผาบ้านเรือนราษฎร วางกับระเบิดไว้ตามเส้นทางในหมู่บ้านหรือเส้นทางเข้าสู่พื้นที่ทำกินของราษฎร เพื่อสกัดกั้นการเข้าปราบปรามของกำลังฝ่ายรัฐบาลไทย มีการซุ่มยิงกำลังฝ่ายรัฐบาลไทยและราษฎรที่เป็นฝ่ายรัฐบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและราษฎรได้รับบาดเจ็บ ล้มตายเป็นจำนวนมาก ทางราชการไทยจึงได้ปรับสภาพหมู่บ้านขึ้นใหม่เป็นกลุ่มๆ ประมาณ ๑๐๐ หลังคาเรือน ฝึกราษฎรตามโครงการไทยอาสาป้องกันชาติ จัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย – กัมพูชา ใช้กำลังราษฎรเหล่านั้นผสมกับกำลังพลเรือน ตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร อาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.) เข้าปราบปรามและตอบโต้การแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ รวมทั้งยับยั้งการบุกรุกอธิปไตยของไทยจากฝ่ายเขมรแดง จนถึงประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๕ เหตุการณ์ดังกล่าวจึงค่อยสงบลง และได้มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ รวมทั้งได้มีการขยายเขตการปกครองจนถึงปัจจุบันมีเขตการปกครองจำนวน ๙ ตำบล ๑๑๕ หมู่บ้าน ๘ เทศบาลตำบล และ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบล

<u>คำขวัญของอำเภอบ้านกรวด</u>

หลวงปู่ฝาดมิ่งเมือง เครื่องเคลือบพันปี มากมีแหล่งโลหะกรรม ตำนานลานหินตัด ปราสาทราชมรรคา วัดป่าพระสบาย ชายแดนทิวทัศน์งามตา ด่านการค้าช่องสายตะกู

<u>ข้อมูลสภาพทั่วไปและการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน</u>

ที่ตั้ง อำเภอบ้านกรวดตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ๖๖ กิโลเมตรเป็นอำเภอชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นระยะทางประมาณ ๒๖ กิโลเมตร มีแหล่งน้ำสำคัญหลายแห่ง เช่น เขื่อนห้วยเมฆา เขื่อนห้วยตาเขียว เขื่อนห้วยตะโก ห้วยเสว ห้วยลำชี ซึ่งทั้งหมดมีต้นกำเนิดมาจากบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก อำเภอบ้านกรวดมีเนื้อที่ประมาณ ๕๘๓ ตารางกิโลเมตร

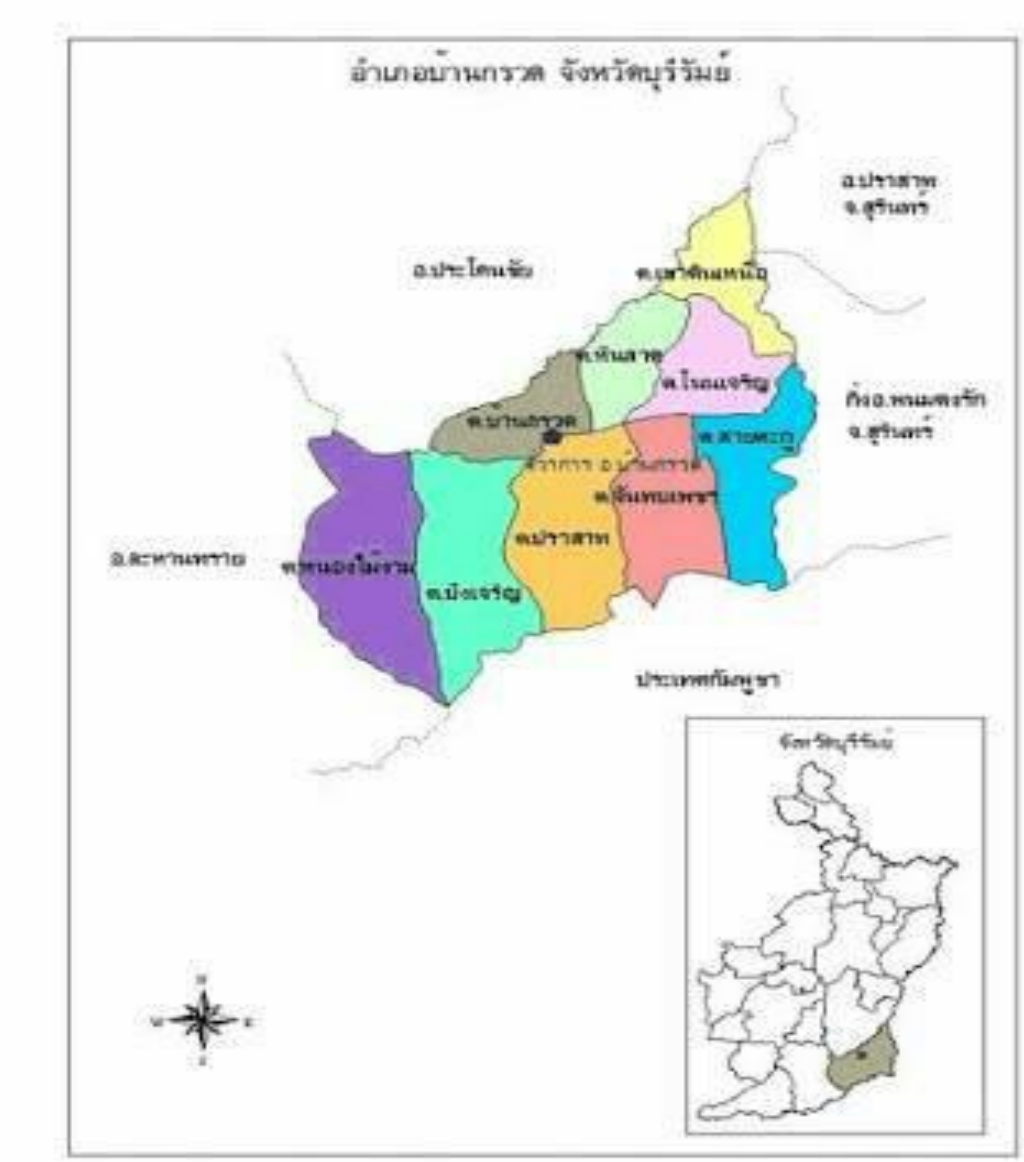

ภาพที่ ๑ อาณาเขตติดต่อ

๑.๒ <u>อาณาเขตติดต่อ</u>

อำเภอบ้านกรวดตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ๖๖ กิโลเมตร เป็นอำเภอชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นระยะทางประมาณ ๒๖ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๕๘๓ ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลเขาคอกและตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภออำปึล จังหวัดอุดรมีชัย ราชอาณาจักรกัมพูชา
ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลหนองแวงและตำบลตาจง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

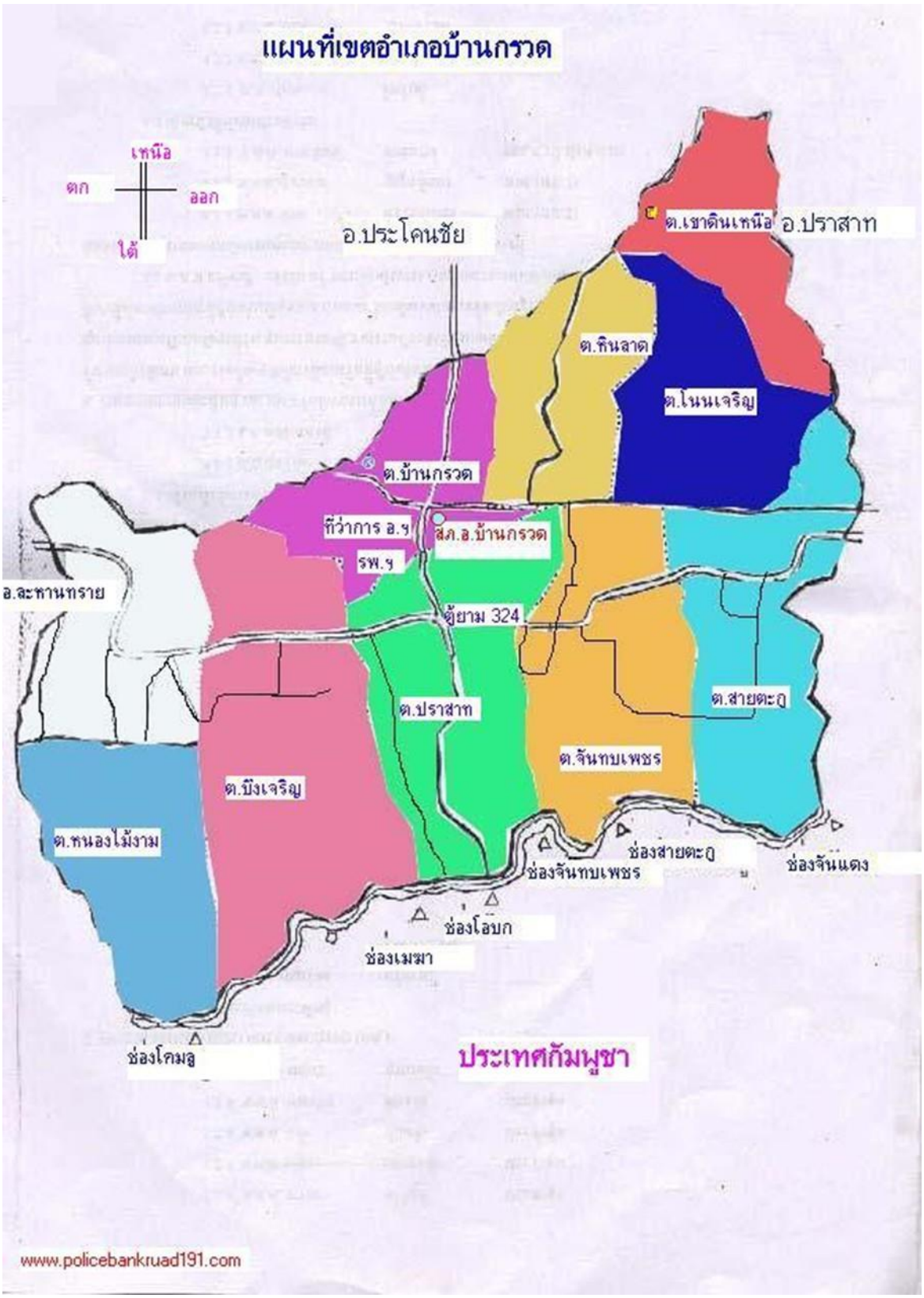

ภาพที่ ๒ การแบ่งเขตการปกครองอำเภอบ้านกรวด

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๑) การปกครอง อำเภอบ้านกรวด แบ่งการปกครองออกเป็น ๙ ตำบล ๑๑๘ หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	ชื่อตำบล	ชื่อกำนัน	เบอร์โทรศัพท์	จำนวนหมู่บ้าน
๑	บ้านกรวด	นายศิริพล ทรงประโคน	๐ ๘๔๔๒ ๗๕๘๑	๑๖
๒	ปราสาท	นายสมจิตร หอมดี	๐ ๙๓๗๙๐ ๐๖๑๔	๑๔
๓	หนองไม้งาม	นายจินดา จงประโคน	๐ ๘๙๘๘๒ ๘๘๑๓	๑๕
๔	บึงเจริญ	นายคำภา สาเกตุ	๐ ๘๖๒๔๕ ๑๔๒๔	๑๓
๕	จันทบเพชร	นางบุปผา มีหนองหว้า	๐ ๖๔๖๒๙ ๗๙๐๙	๑๓
๖	สายตะกู	นายพิจิตร สูงยาง	๐ ๘๔๘๘๘ ๒๗๓๑	๑๖
๗	หินลาด	นายคำรณ สิมวิเศษ	๐ ๘๑๗๖๐ ๖๑๑๔	๙
๘	โนนเจริญ	นายประกาย ศรีเหมือน	๐ ๙๓๑๕๔ ๒๑๗๐	๑๑
๙	เขาดินเหนือ	นายเหรียญชัย โคประโคน	๐ ๘๒๘๖๖ ๓๕๙๓	๑๑

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด กรมการปกครอง (กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒)

เทศบาลตำบล ๘ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๓ แห่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด องค์การบริหารส่วนตำบลสายตะกู และองค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินเหนือ) จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น ๗๘,๕๔๓ คน

๒.) การบริหาร

อำเภอบ้านกรวด มีส่วนราชการ หน่วยงานตั้งอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก และมีพื้นที่ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีส่วนราชการ หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ดังนี้

<u>หน่วยงานราชการบริหารส่วนภูมิภาค</u>ได้แก่

๑. ที่ทำการปกครองอำเภอบ้านกรวด
๒. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านกรวด
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด
๔. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านกรวด
๕. สำนักงานสัสดีอำเภอบ้านกรวด
๖. สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านกรวด
๗. สำนักงานประมงอำเภอบ้านกรวด
๘. สำนักงานที่ดินอำเภอบ้านกรวด
๙. สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอบ้านกรวด
๑๐. สำนักงานสรรพากรอำเภอบ้านกรวด
๑๑. สำนักงานท้องถิ่นอำเภอบ้านกรวด
๑๒. สถานีตำรวจภูธรบ้านกรวด
๑๓. สถานีตำรวจภูธรโคกกระชาย
๑๔. สถานีตำรวจภูธรหนองไม้งาม
๑๕. สถานีตำรวจภูธรโนนเจริญ

หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่

๑. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านกรวด
๒. โรงพยาบาลอำเภอบ้านกรวด
๓. สวนป่าอำเภอบ้านกรวด
๔. หมวดการทางบ้านกรวด
๕. นิคมสร้างตนเองบ้านกรวด

หน่วยงานรัฐวิสาหกิจได้แก่

๑. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านกรวด
๒. บริษัทไปรษณีย์ จำกัด สาขาบ้านกรวด
๓. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอบ้านกรวด
๔. การประปาส่วนภูมิภาค อำเภอบ้านกรวด
๕. ธนาคารออมสิน สาขาบ้านกรวด
๖. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางบ้านกรวด

หน่วยงานราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่

๑. เทศบาลตำบลบ้านกรวด
๒. เทศบาลตำบลตลาดนิคมปราสาท
๓. เทศบาลตำบลบ้านกรวดปัญญาวัฒน์
๔. เทศบาลตำบลจันทบเพชร
๕. เทศบาลตำบลหนองไม้งาม
๖. เทศบาลตำบลปราสาท
๗. เทศบาลตำบลบึงเจริญ
๘. เทศบาลตำบลโนนเจริญ
๙. องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด
๑๐. องค์การบริหารส่วนตำบลสายตะกู
๑๑. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินเหนือ

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอบ้านกรวด มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง พื้นที่ลาดจากทิศใต้ลงไปทางทิศเหนือ พื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นน้อย มีลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญ คือ ภูเขาและช่องเขาพนมดงรัก มีความสูงตั้งแต่ ๒๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งพื้นที่ของเทือกเขาพนมดงรักยังครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ บริเวณทิศตะวันตกของอำเภอหนองหงส์ อำเภอหนองกี่ และตอนใต้ของอำเภอนางรอง อำเภอปะคำ อำเภอละหานทรายและอำเภอบ้านกรวด

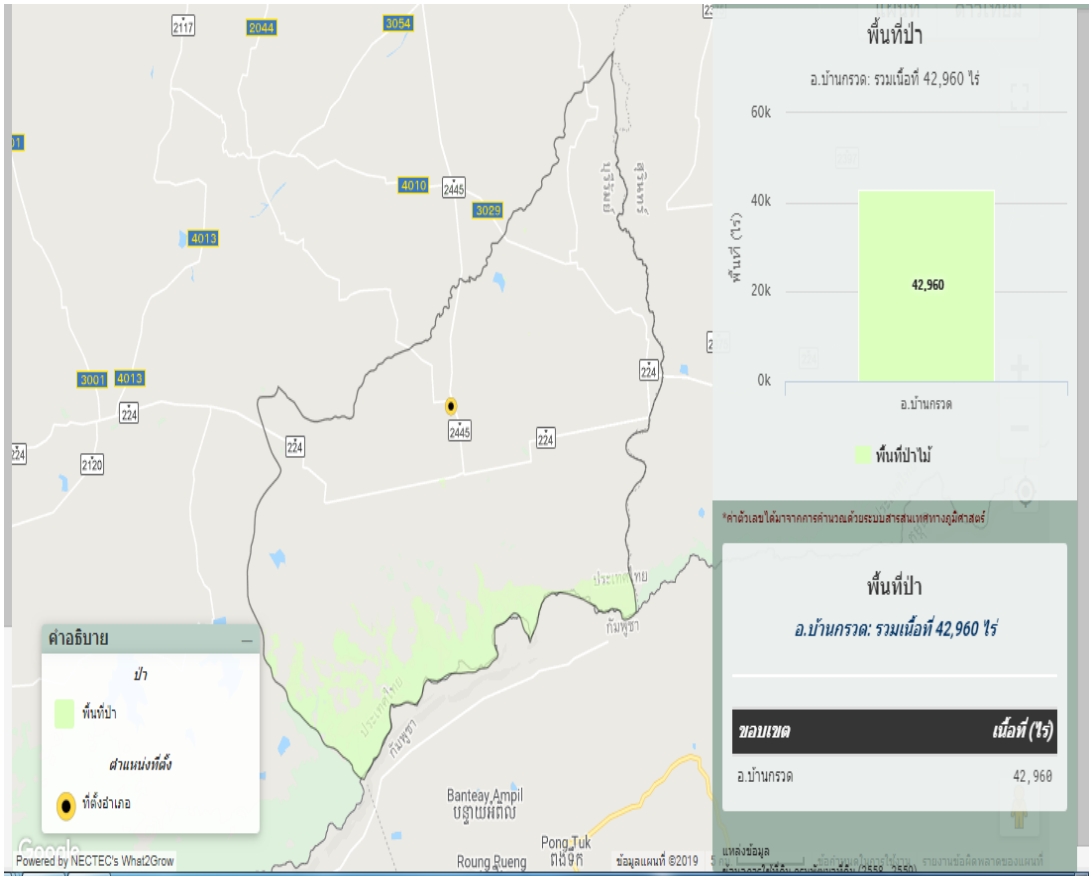

ที่มา : http://agri-map-online.moac.go.th/

ภาพที่ ๓ พื้นที่ป่าไม้

๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเป็นที่ราบลุ่มและลาดเทจากทางด้านทิศใต้ของอำเภอไปทางทิศเหนือ เนื่องจากด้านทิศใต้ของอำเภอมีสภาพเป็นเทือกเขาพนมดงรัก ตามตะเข็บแนวชายแดนกัมพูชา ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นที่ลาดเชิงเขาและเป็นที่ดอน พื้นที่บางส่วนเป็นรอยต่อของอุทยานแห่งชาติตาพระยา และลาดเทไปทางด้านทิศเหนือของอำเภอมีสภาพพื้นที่เป็นที่ลาดชัน มีลำห้วย หนองน้ำ กระจายอยู่ทั่วอำเภอ โดยด้านทิศเหนือเป็นที่ราบลุ่มเป็นแหล่งปลูกข้าวของอำเภอ ส่วนด้านทิศใต้จะเป็นแหล่งปลูกยางพาราและไม้ยืนต้นอื่นๆ

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๒.๓.๑ ลักษณะดิน

ดินที่พบในจังหวัดบุรีรัมย์ออกตราสภาพธรณีสัณฐาน และวัตถุต้นกำเนิด คือ ดินที่เกิดจากวัตถุที่เคลื่อนย้าย ประกอบด้วย บริเวณสันดินริมแม่น้ำและที่ราบน้ำท่วมได้ถึง ได้แก่ สันดินริมน้ำ (River levee) เกิดอยู่ริมแม่น้ำ ลักษณะดินทั่วไปเป็นดินร่วนปนทรายมีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ส่วนที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain) พบตามริมแม่น้ำใหญ่ถัดสันดินริมน้ำเข้ามา พบตามแนวลำน้ำใหญ่และลำน้ำสาขา ได้แก่ ลำมูล ลำชี ลำปลายมาศ ลำนางรอง

การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว มีเนื้อดินละเอียด ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง บริเวณน้ำลานพักน้ำเกิดจากลานตะพักลำน้ำเก่า (Old alluvium) เกิดเป็นลานตะพักน้ำ แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ

- ลานตะพักน้ำระดับต่ำ มีเนื้อดินละเอียดปานกลางถึงค่อนข้างเป็นทราย การระบายน้ำค่อนข้างเลว บางแห่งพบเดินเค็มหรือลูกรัง ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง

- ลานตะพักน้ำระดับกลาง มีเนื้อดินละเอียดปานกลางถึงค่อนข้างเป็นทราย บางแห่งพบลูกรัง หรือมีชั้นดาน มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงต่ำมาก

- ลานตะพักน้ำระดับสูง มีเนื้อดินและละเอียดปานกลาง บางแห่งมีเนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทรายมีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินที่เกิดจากวัตถุตกค้างและหินดินดานเชิงเขาเป็นดินที่เกิดจากหินและแร่ดังเดิมจากการสลายตัวของหินดินดานเชิงเขาพบแถบบริเวณภูเขาและที่สูงชันส่วนใหญ่เป็นดินตื้นหรือลึกปานกลาง มีบางแห่งที่เกิดจากการสลายตัวของหินภูเขาไฟจะมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง

๒.๓.๒ กลุ่มชุดดินvความเหมาะสมและคุณภาพของดิน สมรรถภาพของดิน พื้นที่ของอำเภอบ้านกรวดประกอบด้วยชุดดิน ๓๔ ชนิด แต่ที่สำคัญมีอยู่ ๔ ชุด คือ

๑) ดินชุดร้อยเอ็ด สภาพพื้นที่พบมีลักษณะลานพักน้ำระดับต่ำ มีความลาดชัน ๐ - ๓ เปอร์เซ็นต์ดินชุดนี้เป็นดินสึกมีการระบายน้ำเลว ดินมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้เร็ว ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า ๓ เมตรในระหว่างฤดูแล้ง เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ดินบนลึกไม่เกิน ๓๐ เซนติเมตร สีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเทาเหมาะสำหรับการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ดินชุดนี้อยู่ในเขตบ้านหนองตะเคียน- บ้านโคกเบง – บ้านเขาดินใต้ ด้านทิศตะวันออกของบ้านหนองจิกและบ้านโคกยาง

๒) ดินชุดร้อยเอ็ด (เนื้อดินเป็นดินเหนียว) สภาพพื้นที่ที่พบมีลักษณะเป็นส่วนที่ลุ่มของลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ มีความลาดชัน ๑ เปอร์เซ็นต์ ดินลึกมีการระบายน้ำเลว ระดับใต้ดินลึกกว่า ๑๕๐ เซนติเมตรในระหว่างฤดูแล้ง เนื้อดินร่วนทรายหรือดินร่วนเหนียวปนทราย สีพื้นเป็นสีน้ำตาลอ่อนเหมาะสภาพการทำนาและสามารถปลูกพืชในฤดูแล้งได้ ดินชุดนี้จะพบในเขตบ้านปันเราะ บ้านโคกยาง บ้านโคกงิ้ว บ้านกรวดหมู่ที่ ๒, ๓

๓) ดินชุดโคราช สภาพพื้นที่ที่พบลักษณะลานตะพักน้ำระดับปานกลาง มีความลาดชัน ๐ - ๓ เปอร์เซ็นต์ ดินชุดนี้เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดีปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า ๒ เมตร ในระหว่างฤดูแล้ง เนื้อดินเป็นดินทรายสีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเทา หรือ น้ำตาลปนเทาเข้มมากเหมาะสำหรับการทำนา ดินชุดนี้พบทั่วไปทุกหมู่บ้าน

๔) ดินชุดสตึก สภาพพื้นที่ที่พบลักษณะเป็นลานตะพักน้ำระดับปานกลางและระดับสูง มีความลาดชัน ๒ - ๘ เปอร์เซ็นต์ ดินชุดนี้เป็นดินลึกมีการระบายน้ำได้ดี ดินมีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้ปานกลาง ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า ๒ เมตร ในระหว่างฤดูแล้ง เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีพื้นเป็นสีน้ำตาลปนเทาเข้มมาก น้ำตาลปนเทาเข้มหรือน้ำตาลเข้ม เหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของบ้านหนองตะเคียนตำบลบ้านกรวด

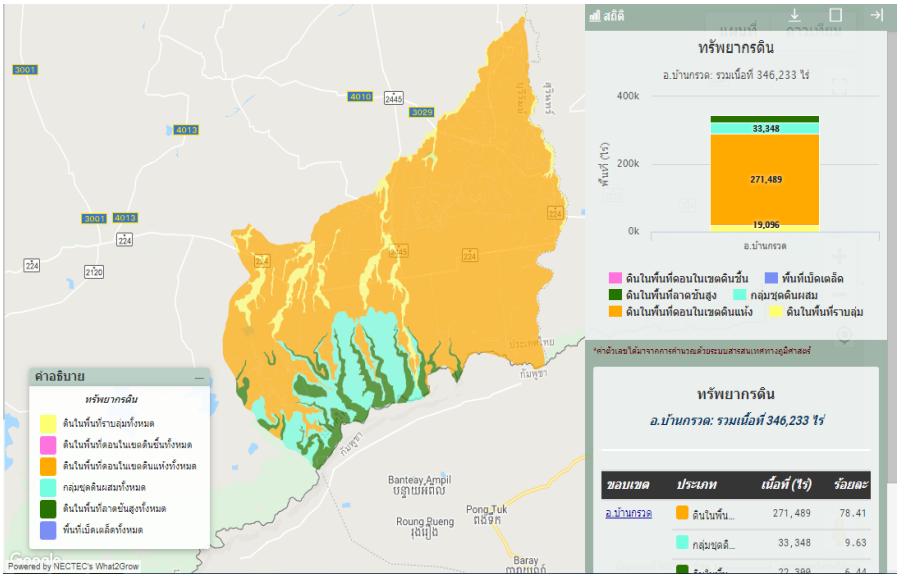

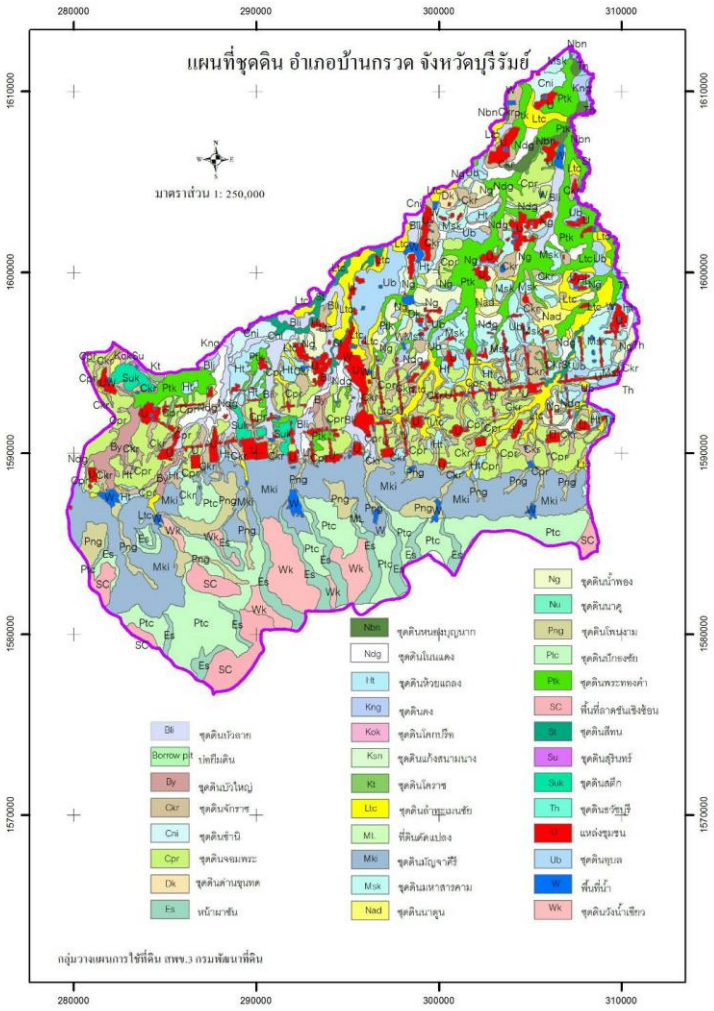

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

ภาพที่ ๔ แสดงแผนที่ชุดดินอำเภอบ้านกรวด

ตารางที่ ๒ สภาพปัญหาของทรัพยากรดิน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพพื้นที่	สภาพปัญหา/ลักษณะพื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ลักษณะพื้นทีดินของอำเภอบ้านกรวด	ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๒๗๑,๔๘๙	๗๘.๔๑
	กลุ่มชุดดินผสม	๓๓,๓๔๘	๙.๖๓
	ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	๒๒,๓๐๐	๖.๔๔
	ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๙,๐๙๖	๒.๑๙
รวม		๓๔๖,๒๓๓	๙๖.๖๗

๓. สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ จัดอยู่ภายในเขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน (Tropical Savanna Climate) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เขตภูมิอากาศแบบสวันนา (Savanna Climate) ซึ่งเป็นลักษณะอากาศที่มีฤดูแล้งสลับฤดูฝนอย่างเด่นชัด ลักษณะอากาศเช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพล ของลมมรสุม ๒ ชนิด คือ

๑) ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดจากมหาสมุทรอินเดียเข้าสู่บริเวณภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้เกิดฝนตก แต่จังหวัดบุรีรัมย์ได้รับปริมาณน้ำฝนจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

๒) ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดจากแคว้นไซบีเรียและทางตอนเหนือของประเทศจีน ทำให้เกิดความหนาวเย็นและความแห้งแล้งโดยทั่วไป โดยเฉพาะจังหวัดบุรีรัมย์ได้รับผลกระทบค่อนข้างสูง

๓.๒ ฤดูกาล ฤดูกาลในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มี ๓ ฤดู ในแต่ละฤดูจะมีช่วงเวลาไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและอิทธิพลของลมมรสุมเป็นหลัก แต่โดยทั่วๆ ไป สรุปได้ดังนี้

๑) ฤดูฝน (Rain Season) เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดนำความชื้นจากทะเลอันดามัน และอ่าวไทยเข้ามาปกคลุม และมีอิทธิพลของร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุม (International Tropical Convergence) พาดผ่าน ทำให้เริ่มมีฝนตกชุกตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไปจนถึงกลางเดือนมิถุนายน หลังจากนั้นไปจนถึงกลางเดือนกรกฎาคมฝนจะลดน้อยลงมากบางวันอาจจะไม่มีฝนตกเลย เรียกระยะนี้ว่า ระยะฝนทิ้งช่วง (Dry Spell) เนื่องจากร่องความกดอากาศต่ำ หรือร่องมรสุมได้เคลื่อนตัวขึ้นไปพาดผ่านตอนบนของประเทศลาว เวียดนาม และประเทศจีนตอนใต้ สำหรับในช่วงเดือนสิงหาคมและกันยายนฝนจะกลับมาตกชุกอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุมได้เคลื่อนตัวลงมาพาดผ่านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในฤดูนี้มักมีพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนตัวจากทะเลจีนใต้เข้ามามีอิทธิพลต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เฉลี่ยปีละ ๑-๓ ลูก จากสถิติภูมิอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาในคาบ ๓๐ ปี (พ.ศ.๒๕๑๔-๒๕๔๓) ของบุรีรัมย์ พบว่า ฝนตกชุกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน วัดปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยได้ ๒๔๑.๔ มิลลิเมตร รองลงมาคือเดือนสิงหาคม วัดปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ยได้ ๑๘๓ .๙ มิลลิเมตร ปริมาณฝนรวมเฉลี่ยทั้งปีวัดได้ ๑,๑๘๘.๒ มิลลิเมตร

๒) ฤดูหนาว (Winter Season)เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ในฤดูนี้จังหวัดบุรีรัมย์ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นลมที่พัดออกจากความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นจากประเทศจีน มีลักษณะอากาศเย็นและแห้ง ความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นจะแผ่ปกคลุมตลอดฤดู อุณหภูมิจะลดต่ำลงทำให้มีอากาศหนาวเย็นโดยทั่วไป ขึ้นอยู่กับกำลังและขนาดของมวลอากาศเย็นนั้น จากสถิติภูมิอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยาในคาบ ๓๐ ปี (พ.ศ.๒๕๑๔-๒๕๔๓) ของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าอากาศหนาวเย็นที่สุดอยู่ในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม วัดอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ ๑๗.๔ องศาเซลเซียส และ ๑๗.๓ องศาเซลเซียส ตามลำดับ อุณหภูมิต่ำที่สุดที่เคยวัดได้ เท่ากับ ๗.๘ องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม ในฤดูนี้มักประสบปัญหาภัยแล้งเนื่องจากมีฝนลดน้อยลงอย่างมาก ส่วนใหญ่ไม่มีฝนตกเลย อนึ่ง ในฤดูนี้อาจมีคลื่นกระแสลมตะวันตกเคลื่อนตัวมาจากประเทศพม่าผ่านภาคเหนือของประเทศไทย เข้ามามีอิทธิพลต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ ซึ่งอาจทำให้มีฝนฟ้าคะนองเกิดขึ้นแต่ปริมาณฝนจะไม่มากนัก

๓) ฤดูร้อน (Summer Season) เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ลมที่พัดปกคลุมในฤดูนี้ส่วนใหญ่เป็นลมใต้และลมตะวันตก และมักจะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อน (Heat Low) ปกคลุมตลอดฤดู ทำให้มีอากาศร้อนโดยทั่วไป บางวันมีอากาศร้อนจัด สามารถวัดอุณหภูมิได้สูงถึง ๔๐ องศาเซลเซียส ขึ้นไป จากสถิติภูมิอากาศโดยกรมอุตุนิยมวิทยาในคาบ ๓๐ ปี (พ.ศ.๒๕๑๔-๒๕๔๓) ของจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนมากที่สุด อุณหภูมิสูงที่สุดที่เคยวัดได้ ๔๑.๘ องศาเซลเซียส ในฤดูนี้จะมีบางช่วงที่มีมวลอากาศเย็นจากประเทศจีนแผ่ลงมา จะเกิดการปะทะกับมวลอากาศร้อนที่ปกคลุมอยู่ก่อนแล้ว ทำให้เกิดพายุฟ้าคะนอง ลมกรรโชกแรง บางครั้งมีลูกเห็บตกเกิดขึ้นด้วย เราเรียกพายุชนิดนี้ว่า พายุฤดูร้อน (Summer Storm) ฝนที่ตกลงมาในฤดูนี้ยังมีปริมาณน้อย มักไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก

ตารางที่ ๓ แสดงสภาพอากาศและอุณหภูมิ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๖๕

รายงานอากาศ 24 ชั่วโมงที่ผ่านมา | **7 วันที่ผ่านมา** | ค่ามาตรฐาน 30 ปี (1961-1990) | ค่ามาตรฐาน 30 ปี (1981-2010)

วันที่	อุณหภูมิ		ลมสูงสุด		ฝน 24 ชม.	หมายเหตุลมฟ้าอากาศ
	ต่ำสุด	สูงสุด	ทิศทาง	ความเร็ว		
01 ก.ค. 62	26.0	33.5	200	29.7	ไม่มีฝน	ท้องฟ้ามีเมฆมาก มีฟ้าหลัวในช่วงเช้า ทัศนวิสัย 8-10 กม.
29 มิ.ย. 62	26.0	33.9	200	40.8	ไม่มีฝน	ท้องฟ้ามีเมฆส่วนมากในกลางวัน และมีเมฆบางส่วนในเวลากลางคืน ฟ้าหลัวขึ้น ทัศนวิสัย 7-10 กิโลเมตร
28 มิ.ย. 62	25.0	33.8	280	44.5	1.0	ท้องฟ้ามีเมฆส่วนมาก มีพายุฝนฟ้าคะนอง ฟ้าหลัวขึ้น ทัศนวิสัย 7-10 กิโลเมตร
27 มิ.ย. 62	25.5	34.5	250	29.7	ไม่มีฝน	ท้องฟ้ามีเมฆเป็นส่วนมาก มีฟ้าหลัวขึ้น ทัศนวิสัย 8-10 กม.
26 มิ.ย. 62	25.5	34.2	210	35.2	1.4	ท้องฟ้ามีเมฆส่วนมาก มีพายุฝนฟ้าคะนอง ฟ้าหลัวขึ้น ทัศนวิสัย 7-9 กิโลเมตร
25 มิ.ย. 62	25.9	34.4	200	46.3	1.2	ท้องฟ้ามีเมฆบางส่วน กับมีเมฆเต็มท้องฟ้าในช่วงกลางคืน มีฟ้าหลัวขึ้น ทัศนวิสัย 7-10 กิโลเมตร
	°C	°C		กม./ชม.	มม.	

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา ปี ๒๕๖๒

๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

จากสถิติน้ำฝนของอำเภอบ้านกรวด ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๒ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปีมีค่าประมาณ ๑,๑๐๕.๒๓ มิลลิเมตร(เฉลี่ยปี ๒๕๕๙- ๒๕๖๒) โดยมีปริมาณฝนตกสูงสุดในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐ มีค่า ๓๖๑.๗๐ มิลลิเมตร (ตามตาราง)

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงรายงานปริมาณน้ำฝนอำเภอ

แบบรายงานปริมาณน้ำฝนอำเภอบ้านกรวด

ข้อมูล

สถานที่/ปี	ปริมาณฝนรายเดือน												ปริมาณ
บุรีรัมย์	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ฝนรวมทั้งปี
อ.บ้านกรวด ปี ๖๒	๐.๐	๐.๐	๕.๐	๒๑.๖	๔๘.๕								
อ.บ้านกรวด ปี ๖๑	๐.๐	๐.๐	๑๖.๑	๑๕๓.๗	๑๖๖.๕	๓๘.๐	๕๒.๗	๖๒.๙	๑๕๖.๔	๗๗.๐			๗๒๓.๓
อ.บ้านกรวด ปี ๖๐	๑.๐	๒๑.๐	๒๒๒.๐	๑๔.๙	๒๑๘.๖	๑๘๔.๑	๓๖๑.๗	๒๕๐.๓	๑๔๙.๘	๒๑๘.๐	๕๑.๕	๐.๐	๑๖๙๒.๙
อ.บ้านกรวด ปี ๕๙	๔๒.๕	๐.๐	๐.๐	๓๙.๐	๔๗.๕	๘๐.๕	๑๒๖.๐	๘๒.๕	๒๔๑.๕	๑๙๔.๐	๔๑.๐	๕.๐	๘๙๙.๕
เฉลี่ย ปี ๕๙-๖๑													๑,๑๐๕.๒๓
หมายเหตุ : เป็นข้อมูลเบื้องต้น T = Trace ฝนเล็กน้อยไม่ถึง ๐.๑ มม. เครื่องหมาย * หมายถึง สถานีอุตุนิยมวิทยาประจำจังหวัด(สถานีอุตุนิยมวิทยาอุทก)													

ที่มา : ปริมาณฝนรวมทั้งเดือน(มิลลิเมตร) ประจำปี ๒๕๕๙-๖๒ สถานีอุตุนิยมวิทยาบุรีรัมย์ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๘ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคมและธันวาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๖ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๒๗ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๑๘ โดยปกติเกษตรกรจะทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

การคมนาคมในอำเภอบ้านกรวด สามารถติดต่อระหว่างจังหวัด – อำเภอ โดยอาศัยทางหลวงหมายเลข ๒๔๔๕ บ้านกรวด – บุรีรัมย์ และถนนสายละหานทราย – พนมดงรัก ซึ่งเป็นถนนเลียบชายแดน ด้านตะวันออกไปสู่ช่องจอม อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ และราชอาณาจักรกัมพูชา ส่วนด้านทิศตะวันตกไปสู่จังหวัดสระแก้ว ไปตลาดอรัญประเทศ และออกสู่ประเทศกัมพูชาในอนาคตที่จะมีการผลักดันจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องสายตะกูเป็นด่านถาวร แต่กับเส้นทางคมนาคมไปยังพื้นที่ดังกล่าวสภาพถนนยังเป็น ๒ เลน ยังไม่มีการพัฒนาในเชิงพาณิชย์แต่ได้มีการปรับปรุงเส้นทางสัญจรเพื่อให้เข้าถึงตัวด่านได้สะดวกมากขึ้นแล้ว หากมีการพัฒนาตรงจุดนี้เพิ่มขึ้นจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทั้งสองฝั่ง ได้นำสินค้ามาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้สะดวกยิ่งขึ้นเป็นการสร้างประตูการค้าชายแดนน้องใหม่ให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้นการคมนาคมติดต่อของอำเภอบ้านกรวดแบ่งออกได้ดังนี้ คือ

๔.๑.๑ การคมนาคมติดกับอำเภอประโคนชัยและจังหวัดบุรีรัมย์ การคมนาคมติดต่อระหว่างบ้านกรวดกับอำเภอประโคนชัย และเป็นเส้นทางคมนาคมเข้าไปในตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ใช้เส้นทางรถยนต์ ซึ่งมีเส้นทางที่สำคัญ คือ ทางหลวงหมายเลข ๒๔๔๕ (บ้านกรวด – บุรีรัมย์) ตัดผ่านอำเภอประโคนชัย ระยะทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอประมาณ ๗๖ กิโลเมตร

๔.๑.๒ การคมนาคมติดต่ออำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้เส้นทางคมนาคม ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๒๒๔ (บ้านกรวด – ละหานทราย) ซึ่งเป็นส้นทางสายยุทธศาสตร์หลัก แนวขนานกับชายแดนประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย สามารถผ่านไปยังอำเภอโนนดินแดง และจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นจังหวัดทางภาคตะวันออกได้โดยสะดวก

- ทางหลวงหมายเลข ๒๒๔ อีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นฝั่งทิศตะวันออกของอำเภอเป็นเส้นทางสายยุทธศาสตร์เลียบชายแดนเช่นเดียวกัน โดยจะผ่านไปยังอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์

๔.๒ การบริการรถโดยสารและพาหนะอื่น ๆ

- การบริการรถโดยสารประจำทาง มีรถโดยสารประจำทางวิ่งจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ผ่านอำเภอบ้านกรวดและไปสุดปลายทาง ที่อำเภอละหานทราย ฝั่งด้านอำเภอพนมดงรักจังหวัดสุรินทร์มีรถสองแถวเล็กวิ่งให้บริการนอกจากนี้ยังมีรถบัสขนาดกลางวิ่งจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ผ่านอำเภอบ้านกรวดไปยังช่องสายตะกู ซึ่งเป็นจุดผ่อนปรนของประเทศไทยและกัมพูชา

- พาหนะอื่น ๆ ที่ใช้ในการขนส่ง ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอีแต๋น รถบรรทุกเล็ก และรถบรรทุกสิบล้อ เป็นต้น และมีรถจักรยานยนต์รับจ้างจากตัวอำเภอถึงหมู่บ้านมีไว้บริการตลอดวัน

- ส่วนเส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเส้นลาดยางและคอนกรีตเสริมเหล็กซึ่งมีความสะดวกในการเดินทางและการขนส่งผลิตผลทางการเกษตร

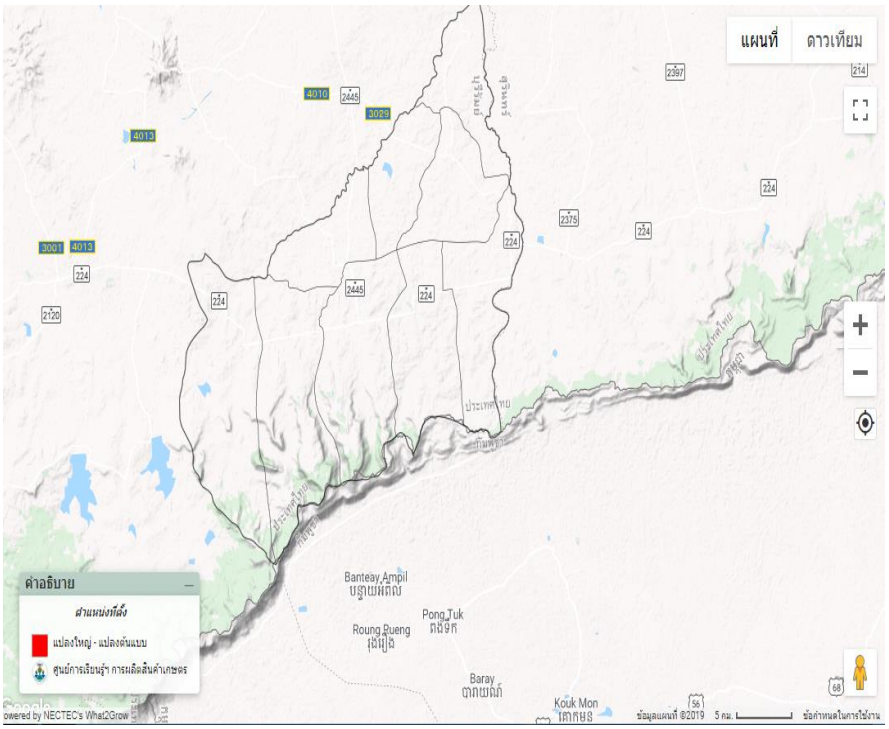

ที่มา. http://agri-map-online.moac.go.th/

ภาพที่ ๕ แสดงเส้นทางคมนาคม

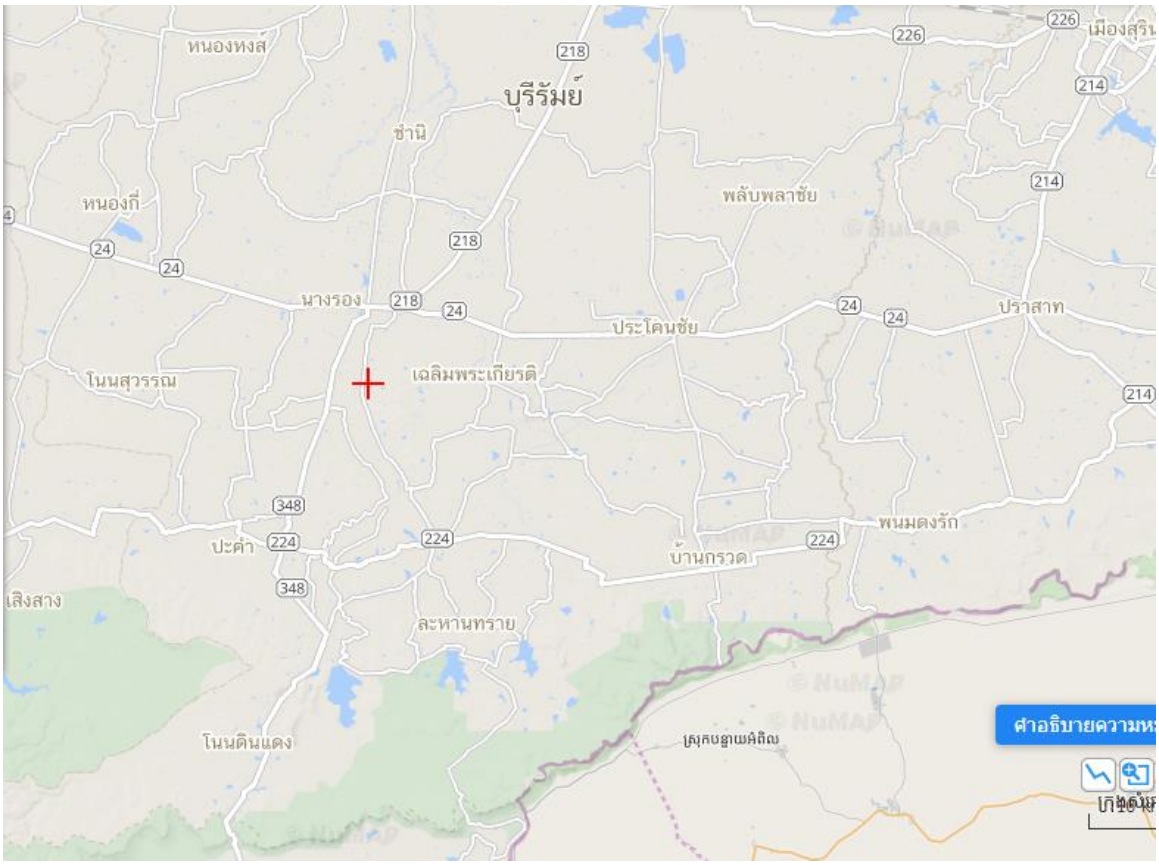

ภาพที่ ๖ แสดงทางหลวงเชื่อมต่อระหว่างอำเภอใกล้เคียง

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

แหล่งน้ำ มีทั้งแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้นแสดงดังตารางที่ ๔

ตารางที่ ๕ แหล่งน้ำที่สำคัญของอำเภอบ้านกรวด

ที่	ตำบล	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม	แหล่งน้ำธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
๑	บ้านกรวด	- ลำห้วยเสว	เหมาะสมดี	/	-
		- ลำห้วยน้อย	เหมาะสมดี	/	-
		- หนองพะอง	เหมาะสมพอใช้	/	-
		- หนองสมเด็จย่า	เหมาะสมดี	-	/
		- หนองตะเคียน	เหมาะสมดี	/	-
		- หนองตาเสียว	เหมาะสมดี	/	-
		- ทำนบห้วยตาราง	เหมาะสมพอใช้	-	/
๒	ปราสาท	- อ่างเก็บน้ำโอบก	เหมาะสมดี	-	/
		- อ่างเก็บน้ำทำนบพระ	เหมาะสมพอใช้	-	/

ที่	ตำบล	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม	แหล่งน้ำธรรมชาติ	แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น
		- ลำห้วยโอบก	เหมาะสมดี	/	
		- อ่างเก็บน้ำบ้านสายโท๒	เหมาะสมดี	/	
๓	บึงเจริญ	- อ่างเก็บน้ำห้วยเมฆา	เหมาะสมดี	/	-
		- อ่างเก็บน้ำห้วยตาเขียว	เหมาะสมดี	/	-
๔	หนองไม้งาม	- ห้วยตาพัด	เหมาะสมดี	/	-
		- ห้วยพลู	เหมาะสมดี	/	-
		- ห้วยสูบ	เหมาะสมดี	/	-
		- หนองใหญ่	เหมาะสมพอใช้	/	-
๕	สายตะกู	- ห้วยจันทน์แดง	เหมาะสมดี	/	-
		- ลำห้วยชี	เหมาะสมดี	/	-
		- ลำห้วยไชตะกู	เหมาะสมดี	/	-
		- อ่างเก็บน้ำสายโทเก้า	เหมาะสมดี	/	-
๖	จันทบเพชร	- ลำห้วยไฟไหม้	เหมาะสมดี	/	-
		- ห้วยไบแบก	เหมาะสมพอใช้	/	-
		- ห้วยตะโก	เหมาะสมดี	/	-
		- อ่างเก็บน้ำห้วยตะโก	เหมาะสมดี	/	-
		- อ่างเก็บน้ำสายโท ๘ ใต้	เหมาะสมดี	/	-
๗	โนนเจริญ	- หนองตะนบ	เหมาะสมดี	/	-
		- ห้วยไชตะกู	เหมาะสมดี	/	-
๘	หินลาด	- หนองละหานทราย	เหมาะสมดี	/	-
		- อ่างเก็บน้ำห้วยทะมอ	เหมาะสมดี	/	-
		- ห้วยลุง	เหมาะสมพอใช้	/	-
๙	เขาดินเหนือ	- ลำห้วยตบ	เหมาะสมพอใช้	/	-
		- สระบ้านศรีสุข	เหมาะสมพอใช้	/	-
		- สระบ้านเขาดินเหนือ	เหมาะสมดี	/	-

อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านกรวด มีอ่างเก็บน้ำสำคัญ จำนวน ๔ อ่าง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยเมฆา ตั้งอยู่ที่บ้านสายตรี ๔ ใต้ หมู่ที่ ๗ ตำบลบึงเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นแหล่งน้ำดิบในการผลิตน้ำประปาของอำเภอบ้านกรวด อ่างเก็บน้ำห้วยตาเขียว ตั้งอยู่บ้านสายตรีพัฒนา ๔ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลบึงเจริญ เป็นแหล่งผลิตน้ำประปาและการเกษตร อ่างเก็บน้ำห้วยตะโก ตั้งอยู่ บ้านสายโท ๖ ใต้ หมู่ที่ ๕ ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด เป็นแหล่งน้ำทางการเกษตร และอ่างเก็บน้ำโอบก ตั้งอยู่ที่บ้านสายโท ๑ ใต้ หมู่ที่ ๗ ตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด เป็นแหล่งต้นน้ำที่ไหลผ่านอำเภอบ้านกรวดใช้ในทางการเกษตร

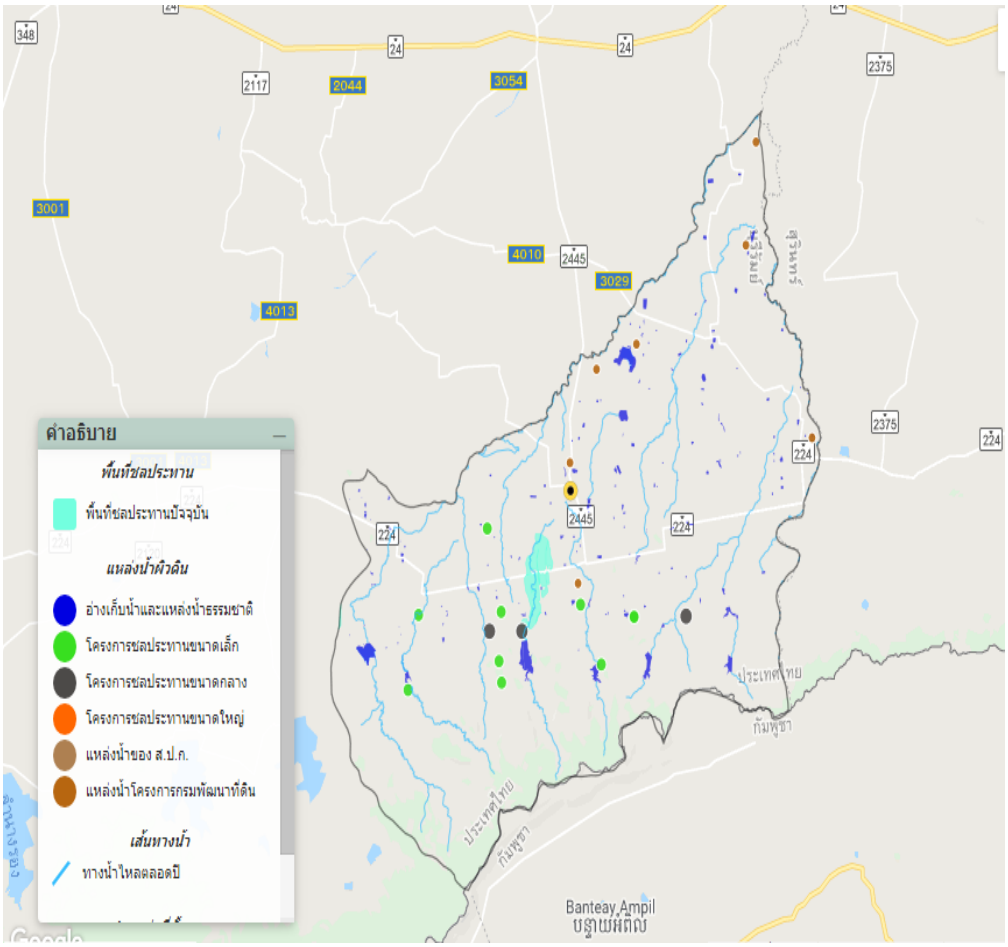

ที่มา : กรมชลประทาน

ภาพที่ ๗ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน

๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตนิคมสร้างตนเองบ้านกรวดกรมที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน (สปก.) พืชที่เกษตรกรปลูกเป็นหลักได้แก่ ข้าวนาปี ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดฝักสด ไม้ผล พืชผักต่างๆ มีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์และการปศุสัตว์ทั่วไป

๑) <u>การเพาะปลูกพืชที่สำคัญ</u>

๑.๑) ยางพารา มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๕๑,๖๙๗ ไร่ สามารถกรีดยางพาราได้ ๒๖,๔๘๓ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๒๘๘ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๕๓,๒๘๐ บาท

๑.๒) ข้าว มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๗๕,๗๒๗ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๓๙๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๔,๙๔๐ บาท

๑.๓) อ้อย มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๑๔,๙๑๔ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๙,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๗,๒๐๐ บาท

๑.๔) มันสำปะหลัง มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๑๑,๘๐๖ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๔,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๔,๐๐๐ บาท

๑.๕) ไม้ดอกไม้ประดับ มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๕๔๗ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๔๕,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๑๘,๐๐๐ บาท

๑.๖) พืชผัก มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๓,๖๗๘ ไร่ เพาะปลูกจริง ๘๖๐ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๒,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๑๐,๐๐๐ บาท

๑.๗) ผลไม้ มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๕๘๐ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๑,๕๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๑๘,๐๐๐ บาท

พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญที่สุดในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด คือ ยางพารา แต่ในปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านกรวดกำลังประสบปัญหาราคายางพาราตกต่ำ จากสาเหตุหลัก ได้แก่

๑) เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจจีนชะลอตัว ในช่วง ๒ - ๓ ปี เศรษฐกิจโลกขยายตัวในอัตราชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเศรษฐกิจประเทศกลุ่ม G๓ ประกอบกับเศรษฐกิจจีนซึ่งเป็นผู้บริโภคยางพาราอันดับที่ ๑ ของโลก โดยเป็นฐานการผลิตล้อยางของบริษัทชั้นนำของโลก และเป็นตลาดส่งออกหลักของไทย ที่ผ่านมาเศรษฐกิจจีนเติบโตในระดับสูงมาตลอด แต่เริ่มชะลอตัวลงอย่างชัดเจนในช่วง ๒-๓ ปี ส่งผลให้ความต้องการใช้ยางของโลกอยู่ในระดับต่ำ โดยในช่วงปี ๒๕๕๔ – ๒๕๕๖ ความต้องการใช้ยางโลกขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๙ ในขณะที่ผลผลิตยางโลกขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๑

๒) สต็อกยางจีน ณ เมืองชิงเต่าและสต็อกยางไทยอยู่ในระดับสูง ชิงเต่าเป็นเมืองที่มีการนำเข้ายางพารามากที่สุดเพื่อผลิตล้อยาง ที่ผ่านมาพบว่าสต็อกยางชิงเต่าเร่งตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะในช่วงปลายปี ๒๕๕๖ เนื่องจากการเร่งนำเข้าในช่วงงดเก็บเงินสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเงินที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) เรียกเก็บจากผู้ส่งออกยาง และการนำเข้ายางของเทรดเดอร์จีนที่สูงเกินความต้องการใช้จริง เพื่อทำกำไรการค้ายางจากวิธีการซื้อขายระหว่างประเทศและอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวน

๓) ราคาชี้นำในตลาดล่วงหน้าของโลกลดลง ราคายางในตลาดล่วงหน้าโตเกียว (TOCOM) และตลาดล่วงหน้าสิงคโปร์ (SICOM) อยู่ในช่วงขาลง เนื่องจากนักลงทุนมีความกังวลกับปัญหาผลผลิตส่วนเกิน (Oversupply) และสต็อกยางพาราที่อยู่ในระดับสูง ขณะที่ความต้องการใช้ยางพาราอยู่ในช่วงชะลอตัว และยังไม่มีปัจจัยบวกต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกมากนัก ทำให้คาดการณ์ราคายางพาราอนาคตปรับตัวลดลง

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องมองย้อนกลับไปดูปัญหาของตลาดยางพาราไทยว่าแท้จริงแล้วการมุ่งส่งออกสินค้ายางพาราขั้นต้นมากเกินไป ทำให้ต้องพึ่งพิงความต้องการใช้ยางพาราจากตลาดโลกเป็นหลัก ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหา

๑) เพิ่มความต้องการใช้ยางธรรมชาติในประเทศแทนการส่งออก โดยสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง เช่น ล้อยาง ถนนลาดยาง พื้นสนามกีฬา เป็นต้น ซึ่งใช้ยางแท่งและยางแผ่นรมควันเป็นวัตถุดิบหลัก

๒) ส่งเสริม R and D เพื่อเพิ่มมูลค้าสินค้ายางพารา โดยส่งออกเป็น End Product ที่มี Value Added เพิ่มขึ้นและมีลักษณะเป็น Green Products ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบจากความผันผวนราคาสินค้าเกษตร

๓) การบริการจัดการด้าน Supply เช่น จำกัดการขยายพื้นที่ปลูกยาง เน้นเพิ่มผลผลิตต่อไร่ บริหารจัดการแรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำเกี่ยวข้าว ปลูก - ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทำนาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้นเป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

จากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๖๐ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี ๒๕๕๑ มีมูลค่า ๑๑,๑๔๗.๘๐ ล้านบาท ส่วนปี ๒๕๖๐ มีมูลค่า ๑๘.๕๓๑.๕๑ ล้านบาท เป็นกิจกรรมด้าน ภาคเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง ซึ่งกิจกรรมที่มีมูลค่าสูงสุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคบริการ ในปี ๒๕๖๐ มี โดยมีมูลค่า ๕๐.๖๕๕.๐๘ ล้านบาท โดยในภาคบริการ ปรากฏว่าด้านการศึกษามีมูลค่าสูงสุด มูลค่า ๑๒.๘๐๑ ล้านบาท ส่วนภาคอุตสาหกรรม มีผลิตภัณฑ์มวลร่วม มูลค่า ๑๕,๑๔๖.๖๑ ล้านบาท รายละเอียดดังตารางที่ ๔

ตารางที่ ๖ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๐) จังหวัดบุรีรัมย์พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๖๐

ปี พ.ศ.	มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	รายได้ต่อหัว (บาท/คน)	อัตราการขยายตัว ณ ราคาคงที่ (ร้อยละ)
๒๕๕๑	๔๗,๔๐๕.๑๑	๓๕,๗๕๔.๕๔	๐.๒๐
๒๕๕๒	๕๓,๕๘๑.๓๘	๔๑,๒๑๓.๐๐	๖.๒๐
๒๕๕๓	๖๑,๗๒๕.๑๕	๔๘,๔๔๐.๒๑	๘.๗๕
๒๕๕๔	๖๗,๐๙๒.๗๕	๕๒,๗๗๖.๘๑	๖.๒๔
๒๕๕๕	๖๙,๔๕๐.๕๕	๕๔,๘๐๘.๒๘	-๐.๙๓
๒๕๕๖	๗๘,๘๘๒.๘๓	๖๒,๔๕๘.๙๗	๕.๕๑
๒๕๕๗	๗๔,๖๒๐.๙๙	๕๙,๒๖๒.๗๙	-๐.๖๑
๒๕๕๘	๗๙,๒๙๔.๒๔	๖๓,๑๙๕.๐๔	๕.๖๘

ปี พ.ศ.	มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	รายได้ต่อหัว (บาท/คน)	อัตราการขยายตัว ณ ราคาคงที่ (ร้อยละ)
๒๕๕๙	๘๒,๔๕๗.๕๘	๖๕,๘๙๙.๙๔	๑.๓๕
๒๕๖๐	๘๔,๓๓๓.๒๗	๖๗,๖๒๐.๕๖	๐.๓๘

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

ตารางที่ ๗ อัตราการขยายตัว Growth rate (ร้อยละ) ณ ราคาคงที่ ปี ๒๕๕๑ (๒๐๐๘) - ๒๕๖๐ (๒๐๑๗)

GPP บุรีรัมย์	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
ภาคเกษตร	**๒.๒๙**	**๐.๘๑**	**๙.๘๖**	**๘.๐๗**	**-๑๔.๑๒**	**๑.๕๗**	**๘.๗๓**	**๑.๐๖**	**๐.๔๐**	**-๕.๘๙**
A เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	๒.๒๙	๐.๘๑	๙.๘๖	๘.๐๗	-๑๔.๑๒	๑.๕๗	๘.๗๓	๑.๐๖	๐.๔๐	-๕.๘๙
ภาคอุตสาหกรรม	**๑๑.๐๒**	**๙.๐๕**	**๐.๔๑**	**๑๔.๔๓**	**๗.๑๘**	**๕.๖๘**	**๓.๘๗**	**๙.๐๓**	**-๒.๔๖**	**๔.๖๙**
B การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	-๖.๗๐	๑๘.๑๗	-๘.๓๑	๓๘.๑๖	๑.๐๕	-๑๔.๒๓	-๑๐.๘๘	๐.๐๙	-๑๓.๒๗	๒๔.๐๑
C การผลิต	๑๒.๒๕	๘.๐๐	-๐.๓๓	๑๓.๑๙	๗.๕๒	๗.๕๗	๔.๐๘	๙.๙๗	-๓.๒๑	๔.๒๐
D ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	๘.๐๒	๑๗.๗๒	๑๐.๓๐	๗.๘๒	๑๗.๑๗	-๑.๑๘	๗.๙๑	๒.๑๐	๘.๕๘	๔.๒๐
E การจัดหาน้ำ การจัดการ และการบำบัดน้ำเสียฯ	๓.๔๐	๓.๘๔	๙.๐๑	๗๖.๒๑	-๓๔.๕๗	-๘.๖๔	-๔.๐๘	๑๔.๗๑	-๖.๘๖	๑๐.๑๕
ภาคบริการ	**-๐.๗๗**	**-๔๗.๑๕**	**๑๒.๑๑**	**๓.๒๐**	**๑.๒๔**	**๙.๐๕**	**-๙.๕๓**	**๙.๓๗**	**๑.๘๙**	**๒.๐๖**
F การก่อสร้าง	๑.๒๑	-๐.๒๗	๒๗.๑๕	-๖.๕๐	๐.๙๐	-๑๔.๐๒	-๖.๘๑	๒๔.๕๗	๖.๗๓	๒.๒๒
G การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ฯ	๑.๗๒	๑๖.๗๕	๔.๐๓	-๓.๕๕	๑.๒๕	๑๑.๔๔	-๓.๘๒	๕.๒๘	๐.๒๑	๑.๘๖
H การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า	๔.๕๑	-๗.๕๔	-๓.๔๑	๑๔.๑๐	๗.๖๕	๔.๖๖	๗.๐๔	-๓.๖๕	๑.๖๐	๑๑.๓๖
I ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	-๔.๔๙	๗.๐๕	๑๘.๗๖	๖.๘๑	๕.๓๖	๑๐.๗๗	๓.๕๘	๑๓.๑๒	๙.๑๙	๑๐.๖๒
J ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	๑๙.๓๕	-๑๑.๕๕	๒.๖๘	๑๘.๘๙	๑๐.๓๔	-๕.๐๔	๐.๘๙	๑๘.๐๕	-๓๕.๑๙	๑๑.๓๘
K กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	-๑.๔๙	๑๒.๕๘	๖.๘๙	๐.๑๑	๑๖.๙๑	๑๕.๕๐	๑๒.๐๒	๘.๙๖	๑๖.๐๘	๖.๒๗
L กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	-๑๖.๒๘	๘.๘๖	๓๔.๓๘	-๐.๗๑	-๑๘.๘๓	๔๑.๙๖	-๔๘.๗๙	๖๗.๔๘	-๑๙.๑๘	๖.๘๖
M กิจกรรมทาง	-	๑๘.๐๐	-	-	๑๒๕.๕๑	๓๔.๔๖	๓.๐๐	๑๑.๒๕	๒๓.๙๕	๔.๓๘

GPP บุรีรัมย์	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
วิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคนิค	๘.๔๗		๗.๑๕	๒๐.๐๕						
N กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	๔.๖๒	-๓๑.๐๘	๔.๗๒	๗.๓๑	-๔๖.๓๒	๘.๑๒	๖.๕๐	๔.๔๘	๑๘.๓๒	๑๖.๐๙
O การบริหารราชการ การป้องกันประเทศฯ	-๒๐.๐๑	๒.๕๓	๒๐.๘๐	๑๕.๙๔	๐.๑๗	-๒๐.๔๖	-๒๘.๘๘	๒๐.๘๑	๑.๓๕	-๒.๒๘
P การศึกษา	๐.๘๙	๒.๔๒	๖.๗๕	๕.๒๔	๑๐.๐๗	๙.๒๖	๓.๘๘	-๘.๓๑	๔.๘๕	-๒.๓๕
Q กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	๑๓.๖๙	๑๑.๒๓	-๑.๙๓	๓.๘๓	๖.๘๗	-๐.๔๒	๔.๔๕	๑.๒๑	๒.๔๓	๔.๙๕
Rศิลปะความบันเทิงและนันทนาการ	-๑๑.๖๒	-๕.๕๓	๓๐.๒๑	๑๕.๑๐	๓๔.๘๓	๑๔๔.๑๘	๓๓.๙๘	๑๖.๙๒	๘๒.๒๙	-๑๙.๔๗
S กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	๕.๕๗	๓๗.๒๔	-๑๐.๙๒	๒๒.๖๔	-๑.๖๒	-๔.๔๒	-๑๑.๗๖	-๒.๒๕	-๑.๐๙	๑๒.๖๑
รวมจังหวัด	**๐.๒๐**	**๖.๒๐**	**๘.๗๕**	**๖.๒๔**	**-๐.๙๓**	**๕.๕๑**	**-๐.๖๑**	**๕.๖๘**	**๑.๓๕**	**๐.๓๘**

ที่มา : ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สศช.

๖.๓ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๐ พบว่า ประชากรมีระดับรายได้ต่อปีเฉลี่ย ๖๖,๖๕๗.๔๗ บาท/ครัวเรือน โดยรายได้หลักมาจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ตารางที่ ๘ แสดงรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีระดับอำเภอ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ.๒๕๖๔

ที่	ตำบล	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี
๑	บ้านกรวด	๖๙,๗๗๖.๒๐
๒	โนนเจริญ	๖๘,๖๐๖.๗๗
๓	หนองไม้งาม	๖๖,๙๙๑.๒๕
๔	ปราสาท	๖๙,๘๐๐.๙๙
๕	สายตะกู	๖๑,๘๙๗.๖๗
๖	หินลาด	๖๘,๑๑๗.๐๓
๗	บึงเจริญ	๕๔,๑๒๓.๐๖
๘	จันทบเพชร	๗๖,๐๒๓.๐๗
๙	เขาดินเหนือ	๖๓,๘๓๐.๑๗
เฉลี่ย		**๖๖,๖๕๗.๔๗**

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านกรวด ปี ๒๕๖๕

ตารางที่ ๙ ผลผลิต ต้นทุนการผลิต รายได้ ของการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๖๕/๖๖

ชนิดพืช	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท)	รายได้ต่อไร่ (บาท)
ข้าวนาปี	๓๙๐ ก.ก.	๒,๒๕๐	๔,๐๐๐
อ้อยโรงงาน	๑๐.๗ ตัน	๘,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
มันสำปะหลัง	๓.๘ ตัน	๓,๖๐๐	๗,๐๐๐
ยางพารา	๒๖๔	๓,๓๕๐	๑๐,๕๖๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด

๖.๔ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๙ ตำบล จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอบ้านกรวดกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม ๒๕๖๑ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น ๖๙,๒๓๓ คน เป็นชาย ๓๔,๕๓๙ คน หญิง ๓๔,๖๙๔ คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๒๐,๙๕๕ ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร ๑๑,๕๙๘ ครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๓.๓๐ คนต่อครัวเรือน

ตารางที่ ๑๐ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบ้านกรวด

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	จำนวนประชากร (คน)			ชื่อผู้นำหมู่บ้าน
				รวม	ชาย	หญิง	
๑	บ้านกรวด	๓,๑๒๗	๑,๔๒๑	๑๐,๓๗๐	๕,๑๕๙	๕,๒๑๑	นายศิริพล ทรงประโคน
๒	ปราสาท	๒,๗๒๐	๑,๔๙๐	๓,๙๐๙	๑,๙๑๙	๑,๙๙๐	นายสมจิตร หอมดี
๓	โนนเจริญ	๒,๐๘๓	๑,๓๙๐	๘,๕๒๒	๔,๑๙๐	๔,๓๓๒	นายประกาย ศรีเหมือน
๔	เขาดินเหนือ	๑,๖๕๕	๑,๐๔๘	๖,๓๑๒	๓,๑๖๐	๓,๑๕๒	นายเหรียญชัย โคประโคน
๕	หินลาด	๑,๖๔๓	๙๖๙	๖,๒๗๒	๓,๑๕๑	๓,๑๒๑	นายคำรณ สิมวิเศษ
๖	สายตะกู	๒,๕๗๓	๑,๔๒๗	๘,๘๕๓	๔,๔๕๕	๔,๓๙๘	นายพิจิตร สูงยาง
๗	จันทบเพชร	๒,๓๐๑	๑,๓๔๓	๗,๘๘๓	๓,๙๓๖	๓,๙๔๗	นางบุปผา มีหนองหว้า
๘	บึงเจริญ	๒,๐๓๕	๑,๐๓๐	๗,๐๑๗	๓,๕๓๕	๓,๔๘๒	นายคำภา สาเกตุ
๙	หนองไม้งาม	๒,๘๑๘	๑,๔๗๑	๑๐,๐๙๕	๕,๐๓๔	๕,๐๖๑	นายจินดา จงประโคน
รวม		**๒๐,๙๕๕**	**๑๑,๕๘๙**	**๖๙,๒๓๓**	**๓๔,๕๓๙**	**๓๔,๖๙๔**	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด กรมการปกครอง (ธันวาคม ๒๕๖๗)

๖.๕ ด้านการศึกษา

อำเภอบ้านกรวดมีการศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสถาบันการศึกษาในเขตอำเภอบ้านกรวด ดังนี้

โรงเรียนระดับประถมศึกษา	จำนวน ๔๗ แห่ง
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	จำนวน ๒ แห่ง
ศูนย์อบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน	จำนวน ๑๕ แห่ง
สถานศึกษาเอกชน	จำนวน ๑ แห่ง

๖.๖ ด้านสาธารณสุข

อำเภอบ้านกรวดมีสถานบริการด้านสาธารณสุข ทั้งภาครัฐ และเอกชน ดังนี้

- โรงพยาบาลขนาด ๓๐ เตียง	จำนวน ๑ แห่ง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	จำนวน ๑๐ แห่ง
- สถานบริการสาธารณสุขชุมชน	จำนวน ๒ แห่ง
- สถานพยาบาลเอกชน	จำนวน ๔ แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	จำนวน ๖ แห่ง

๖.๗ ประเพณีและวัฒนธรรม

งานประจำปีที่เป็นงานประเพณีหลักของอำเภอบ้านกรวดได้แก่งานเครื่องเคลือบพันปี ประเพณีบ้านกรวด โดยจัดขึ้นในระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เมษายนของทุกปี โดยทั่วไปประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอบ้านกรวดนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดยฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์ เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นศิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล้า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

เดือนสาม บุญข้าวจี่ เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลางคิดว่า ขนมแป้งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉันซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนางจึงทรงฉันแป้งข้าวจี่ต่อหน้านาทำให้เกิดความปีติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

เดือนสี่ บุญพระเวศ(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ผะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญผะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมี ในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฝังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อานิสสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

เดือนห้า บุญสงกรานต์ (บุญสรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน นอกจากนี้ยังงานบุญดนตา หรือ จ๊ะดนตาเป็นบุญประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่าตายาย และมีการร่ายรำบวงสรวงเรียกว่า รำตรด เพื่อเป็นการร่ายรำขอฝน ซึ่งชนเชื้อสายเขมรจะจัดขึ้นทุกปี

เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟและจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่า เป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถนให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการเซิ้งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาฆบูชาด้วย

เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

เดือนแปด บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษามีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

นั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหาร และส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วมารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญ และเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาคารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา

เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงนำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐิน เจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทานมีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง พึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก้อนเส้า สมมาแม่ขั้นบันได สมมาผักตูเฮือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผัว และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณร ห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

๖.๘ ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสานมีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลู

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหรดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากตัน(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปู่ตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนาจะต้องทำพิธีเซ่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสี่เกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หญิงยืนเยี่ยว คะลำ (ห้ามผู้หญิงยืนเยี่ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตุ นั่งตันขั้นได นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเฮือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ – ใช้ตีนเขี่ยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผิดกัน ข่มเหงกัน ด่าป้อยญาติกัน คะลำ

๖.๙ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกร ซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวนสมาชิกในกลุ่ม(ราย)	ปีที่จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรแสงเทียน ม.๓ ตำบลบ้านกรวด		✓	✓	๒๗	๒๕๖๑
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรตำบลจันทบเพชร		✓	✓	๓๐	๒๕๖๑
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านหนองตะเคียน		✓	✓	๑๘	๒๕๖๐
๔	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์บ้านสายตะกู		✓	✓	๔๐	๒๕๕๙
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโรงสีข้าวชุมชนบ้านโคกสว่าง		✓	✓	๒๖	๒๕๕๙
๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์บ้านหนองตะเคียน		✓	✓	๔๒	๒๕๕๙
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านโคกสว่าง หมู่ ๘ ตำบลเขาดินเหนือ		✓	✓	๒๙	๒๕๕๙
๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ม.๑๐ ต.บ้านกรวด		✓	✓	๒๓	๒๕๖๐
๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารบ้านประดู่		✓	✓	๑๒	๒๕๕๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ (มกราคม ๒๕๖๕)

บทที่ ๒
การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

(๑) ครัวเรือนเกษตรกร

อำเภอบ้านกรวดมีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๑๑,๕๘๙ ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๓,๖๑๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๒ รองลงมาอายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘๓ และอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๒ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑,๖๖๓	๑๔.๓๕
๕๖ - ๖๕ ปี	๓,๖๑๘	๓๑.๒๒
๔๖ - ๕๕ ปี	๓,๓๔๑	๒๘.๘๓
๓๖ - ๔๕ ปี	๒,๐๙๑	๑๘.๐๔
๒๖ - ๓๕ ปี	๘๓๖	๗.๒๑
๑๘ - ๒๕ ปี	๔๐	๐.๓๕
รวม	๑๑,๕๘๙	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๖

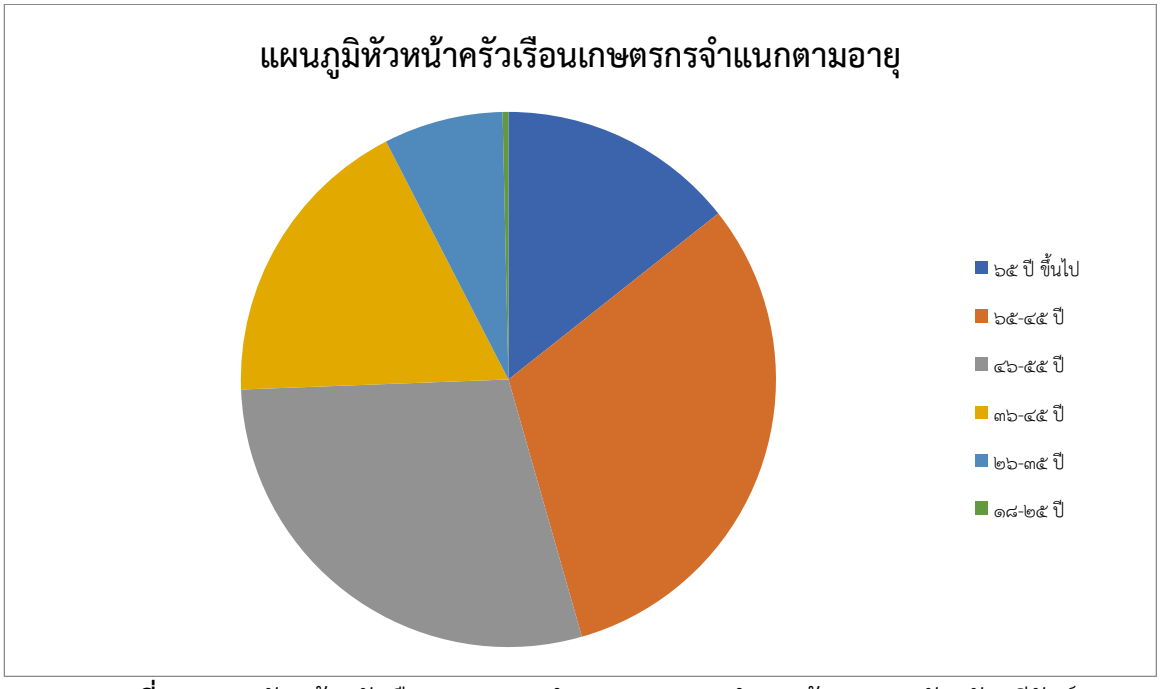

ภาพที่ ๘ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอบ้านกรวดมีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จำนวน ๑๑,๓๘๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๒๔ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรองจำนวน ๒๐๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๖ %

ตารางที่ ๑๓ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะการประกอบอาชีพ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑๑,๓๘๕	๙๘.๒๔
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๐๔	๑.๗๖

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๕

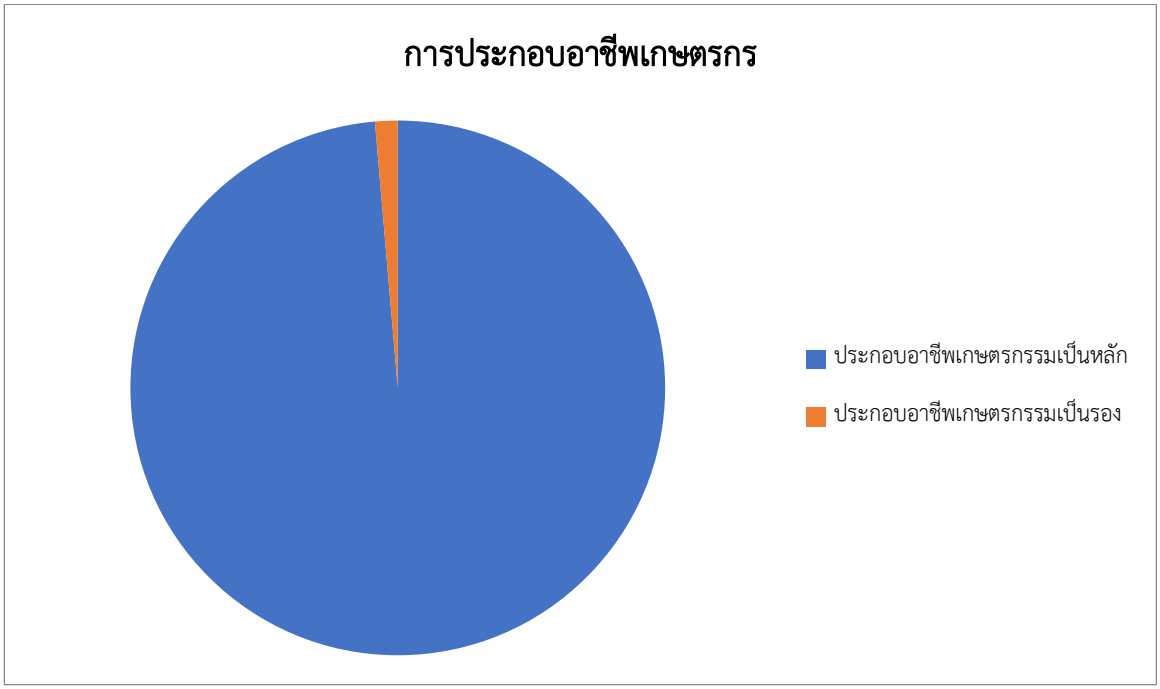

ภาพที่ ๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอบ้านกรวด ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๘,๕๙๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๐ รองลงมาคือเช่าที่ดิน จำนวน ๒,๐๓๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๓ และ อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๙๕๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะการถือครอง	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๘,๕๙๙	๗๔.๒๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๙๕๘	๘.๒๗
เช่า	๒,๐๓๒	๑๗.๕๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๔

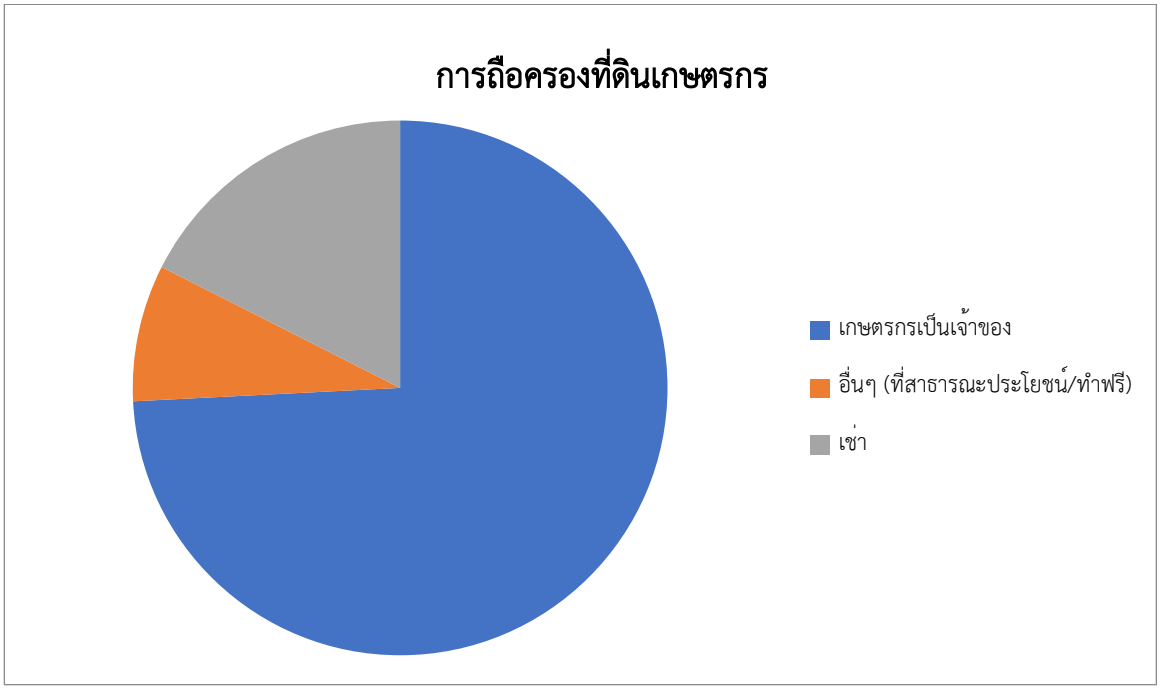

ภาพที่ ๑๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของเอง)

เกษตรกรอำเภอบ้านกรวด มีการถือครองที่ดินแบบไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๘๖๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๒ เอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๓,๒๖๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒๑ และเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๖,๑๘๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๖ และหนังสือหน่วยงานรับรอง จำนวน ๑,๒๗๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐๑

ตารางที่ ๑๔ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.๓ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๖,๑๘๔	๓,๒๖๙	๑,๒๗๖	๘๖๐	๑๑,๕๘๙,

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๕

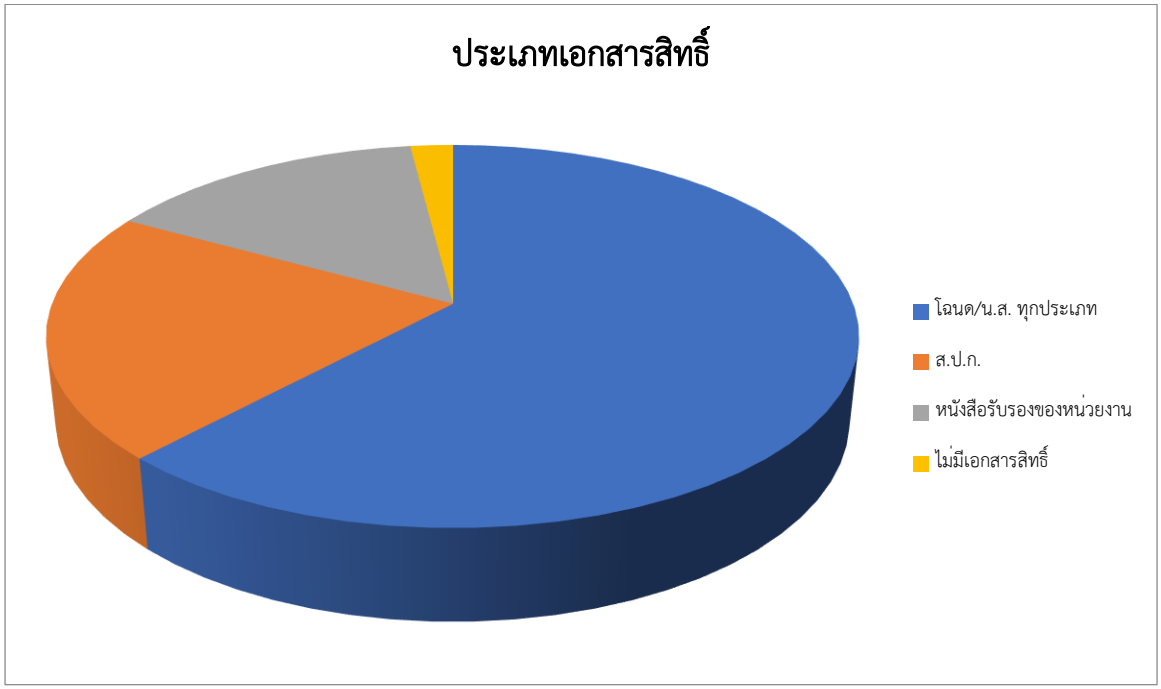

ภาพที่ ๑๑ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอบ้านกรวด มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๔ กลุ่ม มีสมาชิก ๑๓๔ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๔ กลุ่ม สมาชิก ๑๓๔ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๓ กลุ่ม สมาชิก ๕๒ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑๑๕ แห่งสมาชิก ๑,๕๙๗ ราย สหกรณ์จำนวน ๑ แห่ง สมาชิก ๒,๑๑๔ ราย และกลุ่มเกษตรกร ๖ กลุ่ม สมาชิก ๙๔๕ ราย

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
บ้านกรวด	-	-	๒	๔๐			๘	๙๐				
ปราสาท	-	-	๑	๑๕			๑๑	๑๑๐			๑	๑๒๐
สายตะกู	๑	๑๓	๑	๑๑	๑	๑๖	๑๖	๑๗๕				
จันทบเพชร	๑	๔๖	๑	๑๑	๑	๒๐	๑๒	๑๔๐	๑	๒,๑๑๔	๑	๑๒๔
หนองไม้งาม	๑	๕๗	๑	๑๐			๑๘	๑๙๐			๑	๑๖๐
บึงเจริญ	๑	๑๘	-	-			๔	๔๒				

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
โนนเจริญ	-	-	-	-	๑	๑๖	๑๒	๒๕๐			๑	๒๑๐
เขาดินเหนือ	-	-	๑	๑๕			๑๐	๒๔๕			๑	๑๑๕
หินลาด	-	-	๑	๑๕			๒๔	๓๕๕			๑	๒๑๖
รวม	**๔**	**๑๓๔**	**๘**	**๑๑๗**	**๓**	**๕๒**	**๑๑๕**	**๑,๕๙๗**	**๑**	**๒,๑๑๔**	**๖**	**๙๔๕**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๘

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอบ้านกรวดมีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และ ศพก. เครือข่าย ๑๒ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๒ ศูนย์ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๙ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑๑ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศดปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
บ้านกรวด		๒		๑	๑	๑			
ปราสาท		๑	๑		๑	๑	๑		
สายตะกู		๒			๑	๑			
จันทบเพชร		๑			๑	๑			
บึงเจริญ		๑			๑	๑			
หนองไม้งาม	๑	๑	๑		๑	๑			๑
โนนเจริญ		๒			๑	๑			
เขาดินเหนือ		๑			๑	๑			
หินลาด		๑			๑	๑	๑		
รวม	**๑**	**๑๒**	**๒**	**๑**	**๙**	**๙**	**๒**		**๑**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๗

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอบ้านกรวด มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๓๙๖ คน โดยมีเกษตรหมู่บ้าน อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา จำนวนเท่ากันและมากที่สุด คือจำนวน ๑๑๘ ราย และอาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน ๙ ราย เศรษฐกิจเกษตร ๙ ราย ครูบัญชีอาสา ๙ ราย อาสาสมัครฝนหลวง ๕ ราย อย่างไรก็ตามอาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๑๗ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัครฝนหลวง	ครูบัญชีอาสา	ประมงอาสา	อาสาปศุสัตว์	หมอดินอาสา	เกษตรหมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจการเกษตร	อาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน
บ้านกรวด	๑	๑	๑	๑๖	๑๖	๑๖		๑	๑
ปราสาท	๑	๑	๑	๑๔	๑๔	๑๔		๑	๑
สายตะกู	๑	๑	๑	๑๖	๑๖	๑๖		๑	๑
จันทบเพชร		๑	๑	๑๓	๑๓	๑๓	๑	๑	๑
หนองไม้งาม	๑	๑	๑	๑๕	๑๕	๑๕		๑	๑
บึงเจริญ		๑	๑	๑๓	๑๓	๑๓		๑	๑
โนนเจริญ	๑	๑	๑	๑๑	๑๑	๑๑		๑	๑
เขาดินเหนือ		๑	๑	๑๑	๑๑	๑๑		๑	๑
หินลาด		๑	๑	๙	๙	๙		๑	๑
รวม	**๕**	**๙**	**๙**	**๑๑๘**	**๑๑๘**	**๑๑๘**	**๑**	**๙**	**๙**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๒

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอบ้านกรวดมีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในอำเภอบ้านกรวดมีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๑๘ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ – สกลุ	ที่อยู่
ปราสาท	**๑**	จ.ส.อ.สะอาด กัณหาวัน	เลขที่ ๑๗๐ ม.๗ ต.ปราสาท อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์
หนองไม้งาม	**๑**	นายอุดร ไลออน	เลขที่ ๒๕ ม.๕ ต.หนองไม้งาม อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์
บ้านกรวด	**๑**	นายนาน วิงประโคน	เลขที่ ๑๕๙/๑ ม.๑๓ ต.บ้านกรวด อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, ๒๕๖๒

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายคำพันธุ์ ตระการจันทร์ อายุ ๗๔ ปี

บ้านเลขที่ ๒๖๘ หมู่ ๑๐ ตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่ตำบลหนองไม้งาม ส่วนใหญ่ปลูกยางพารา และมันสำปะหลัง ร้อยละ ๘๖ และพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง (S๑) ร้อยละ ๖๔.๕๘ โดยเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร ๑๐๐ % ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ขาดแคลนพันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสมในพื้นที่ ต้นทุนผลิตสูง ราคาปุ๋ยและสารเคมีแพง

แนวทางการพัฒนา : จัดทำแปลงระบบน้ำหยด จัดหาแหล่งพันธุ์มันสำปะหลัง พันธุ์ระยอง ๗๒ และเกษตรศาสตร์ ๕๐ ปลูกและดูแลให้ถูกหลักวิชาการ วิธีเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง เก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์ ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ใช้ปุ๋ยเคมี+ปุ๋ยอินทรีย์+ชีวภาพต้นทุนการผลิตลดลง ๗๐๐บาท/ไร่

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : แปลงมันสำปะหลังระบบน้ำหยด

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. ระบบน้ำหยด
๒. ตรวจวิเคราะห์ดิน
๓. น้ำหมักชีวภาพ/ปุ๋ยอินทรีย์

หลักสูตรบังคับ : ๑. วิชาเกษตรทฤษฎีใหม่ /เศรษฐกิจพอเพียง
๒. วิชาการเลี้ยงไก่อารมณ์ดี (ปศุสัตว์)
๓. การเลี้ยงกบ (ประมง)
๔. พืชสมุนไพร (เกษตร)

หลักสูตรเสริม : ๑. บัญชีต้นทุนอาชีพ องค์กรเกษตรกร
๒. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๙ ศูนย์

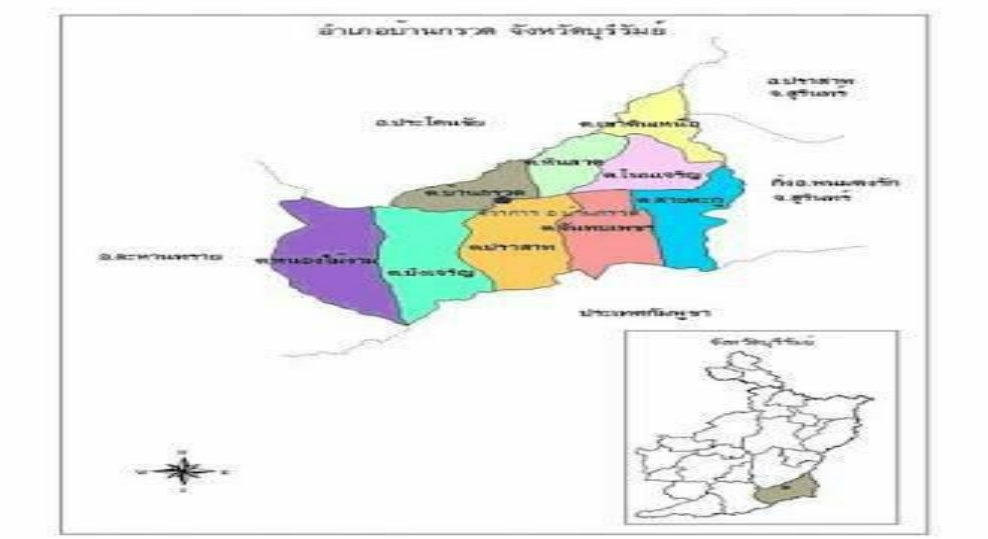

ภาพที่ ๑๒ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
และเครือข่ายอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ ๑๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	**ชื่อศูนย์เครือข่าย**	**ประเภท/ กิจกรรมหลัก**	**ที่ตั้งศูนย์**		**ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์**	**เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์เครือข่าย**
			หมู่	**ตำบล**		
๑	แปลงใหญ่ มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง	๑๐	หนองไม้งาม	นายคำพันธ์ ตระการจันทร์	๐๘๑๗๙๐๒๙๔๒
๒	เกษตรอินทรีย์	ไร่นาสวนผสม	๑๓	บ้านกรวด	นายนาน วิงประโคน	๐๘๗๑๑๕๑๒๘๔
๓	เกษตรผสมผสาน	ไร่นาสวนผสม	๘	ปราสาท	นายกฤษณะ เพลียสันเทียะ	๐๘๒๘๖๓๗๐๗๕
๔	ไร่นาสวนผสม	ไร่นาสวนผสม	๘	จันทบเพชร	นางลำไย บุญมี	๐๘๒๒๕๕๓๑๕๕
๕	โคกหนองนาโมเดล	ไร่นาสวนผสม	๓	สายตะกู	นายธนกฤษ์ พงษ์เกษมชูวงษ์	๐๙๕๘๘๕๔๕๙๕
๖	กลุ่มผู้เลี้ยงโคขุน	การเลี้ยงโคขุน	๒	หินลาด	นายแสงทอง ทอนมาตย์	๐๘๔๗๒๙๕๒๙๐
๗	กลุ่มผู้ปลูกไม้ผล	การปลูกทุเรียน	๑	บึงเจริญ	นางวิไลวรรณ นามรัมย์	๐๘๒๕๔๙๗๒๘๐
๘	กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์	การเลี้ยงโคเนื้อ	๓	โนนเจริญ	นางดวงธิดา ศรียางนอก	๐๘๒๑๕๓๖๔๓๗
๙	ไร่นาสวนผสม	การเลี้ยงปลา	๘	เขาดินเหนือ	นายเพียรทอง มีจันทร์	๐๘๓๗๔๔๐๖๐๒

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่มันสำปะหลัง

อำเภอบ้านกรวด มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่มันสำปะหลัง จำนวน ๑ กลุ่ม ได้แก่ แปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ สมาชิกจำนวน ๓๓ ราย พื้นที่ จำนวน ๖๕๐ ไร่

แผนการผลิตรายกลุ่มของ แปลงใหญ่มันสำปะหลังอำเภอบ้านกรวด

ที่อยู่ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม มันสำปะหลัง

เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๕,๑๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๔,๘๔๕ บาท (๕%)

เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔.๕ ตัน/ไร่ เป็น ๔,๙๕๐ ตัน/ไร่ (๑๐%)

เป้าหมายรายได้ ๙,๙๐๐ บาท/ไร่

ประมาณการรายจ่าย ๔,๘๔๕ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. แปลงขยายพันธ์มันสำปะหลัง เกษตรศาสตร์ ๕๐

๒. ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๓. รวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต

๔. การผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน GAP

๕. การใช้ปุ๋ยพืชสด/ปุ๋ยอินทรีย์

ตารางที่ ๒๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๑. การเตรียมดิน - ไถดะ - ไถแปร				←	—	—	→						 ๔๐๐ ๔๐๐	
๒. พันธุ์			←	—	→								๑๒๐๐	
๓. ปลูก				←	—	—	—	→					๗๕๐	
๔. ฉีดยาคุม							←	—	—	→			๔๐๐	
๕. การใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๑ (๒๐-๕-๒๕)					←	—	—	—	→				๑๓๔๐	
๖. การใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ (๐-๐-๖๐)								←	—	→			๙๐๐	
๗. ให้น้ำ (น้ำหยด)													๖๐๐	
๘. การเก็บเกี่ยว	→	—	→								←	—	๒๐๐	

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๙. สถานที่จำหน่าย (โรงงานแป้งมัน)	→	→	→	→							←	←		๑๑,๙๐๐
รวม													**๖,๑๙๐**	-

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

ดินที่พบในเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ตามสภาพธรณีสัณฐาน และวัตถุต้นกำเนิด คือ ดินที่เกิดจากวัตถุที่เคลื่อนย้าย ประกอบด้วย บริเวณสันดินริมแม่น้ำและที่ราบน้ำท่วมได้ถึง ได้แก่ สันดินริมน้ำ (River levee) เกิดอยู่ริมแม่น้ำ ลักษณะดินทั่วไปเป็นดินร่วนปนทรายมีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ส่วนที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain) พบตามริมแม่น้ำใหญ่ถัดสันดินริมน้ำเข้ามา พบตามแนวลำน้ำใหญ่และลำน้ำสาขา ได้แก่ ลำมูล ลำชี ลำปลายมาศ ลำนางรอง การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว มีเนื้อดินละเอียด ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง บริเวณน้ำลานพักน้ำเกิดจากลานตะพักลำน้ำเก่า (Old alluvium) เกิดเป็นลานตะพักน้ำ แบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ

- ลานตะพักน้ำระดับต่ำ มีเนื้อดินละเอียดปานกลางถึงค่อนข้างเป็นทราย การระบายน้ำค่อนข้างเลว บางแห่งพบเดินเค็มหรือลูกรัง ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง

- ลานตะพักน้ำระดับกลาง มีเนื้อดินละเอียดปานกลางถึงค่อนข้างเป็นทราย บางแห่งพบลูกรัง หรือมีชั้นดาน มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงต่ำมาก

- ลานตะพักน้ำระดับสูง มีเนื้อดินและละเอียดปานกลาง บางแห่งมีเนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินที่เกิดจากวัตถุตกค้างและหินดินดานเชิงเขา เป็นดินที่เกิดจากหินและแร่ดังเดิมจากการสลายตัวของหินดินดานเชิงเขาพบแถบบริเวณภูเขา และที่สูงชัน ส่วนใหญ่เป็นดินตื้นหรือลึกปานกลาง มีบางแห่งที่เกิดจากการสลายตัวของหินภูเขาไฟ จะมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง

ตารางที่ ๒๑ แสดงทรัพยากรดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	๒๒,๓๐๐	๖.๔๔
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๒๗๑,๔๘๙	๗๘.๔๑
กลุ่มชุดดินผสม	๓๓,๓๔๘	๙.๖๓
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๙,๐๙๖	๒.๑๙

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน

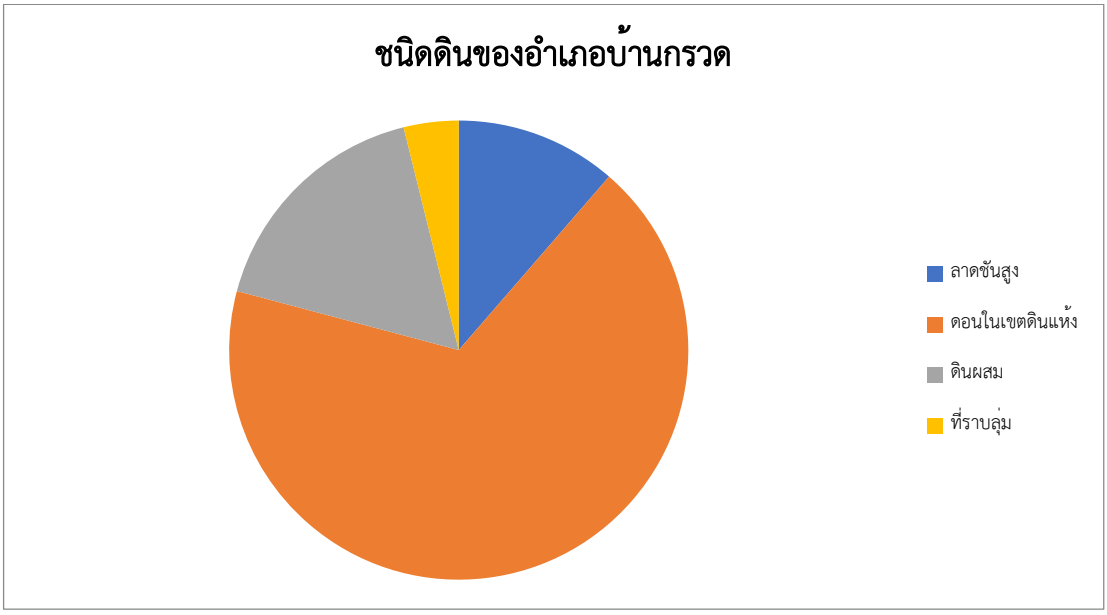

ภาพที่ ๑๓ แสดงชนิดดินของอำเภอบ้านกรวด
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

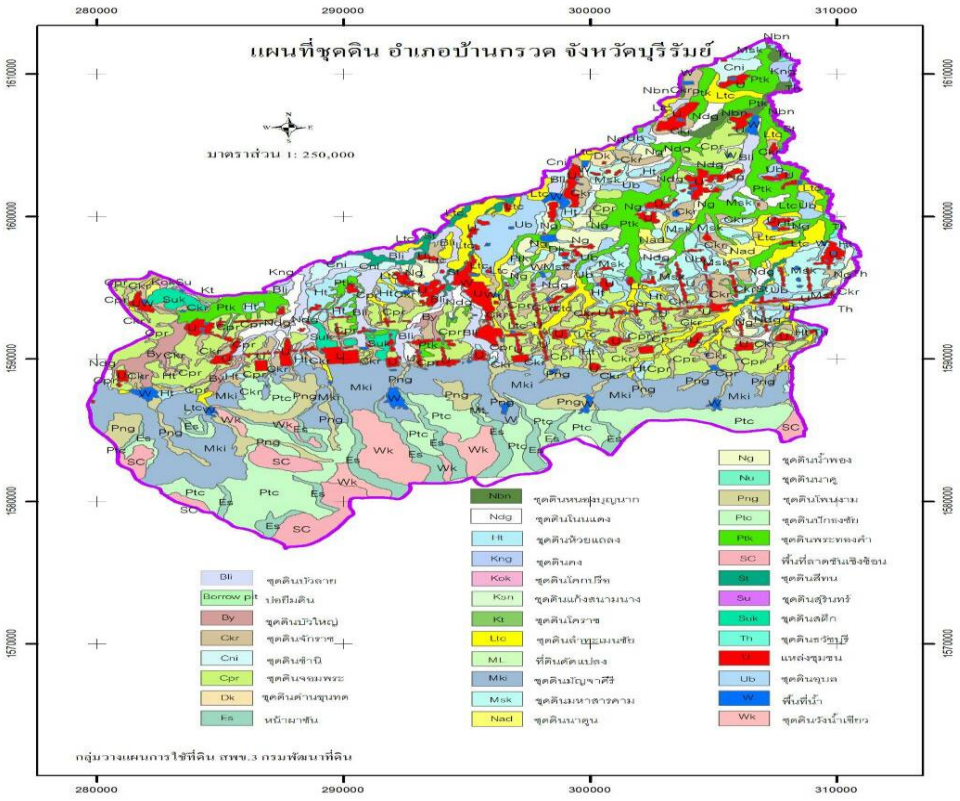

ภาพที่ ๑๔ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอบ้านกรวด เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๙๐% ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งสิ้น ๖๐๑ บ่อ แยกรายตำบลดังนี้

ตำบลปราสาท	จำนวน ๖๓ บ่อ
ตำบลบ้านกรวด	จำนวน ๔๔ บ่อ
ตำบลสายตะกู	จำนวน ๓๘ บ่อ
ตำบลจันทบเพชร	จำนวน ๓๓ บ่อ
ตำบลหนองไม้งาม	จำนวน ๔๓ บ่อ
ตำบลบึงเจริญ	จำนวน ๓๔ บ่อ
ตำบลเขาดินเหนือ	จำนวน ๒๕ บ่อ
ตำบลโนนเจริญ	จำนวน ๓๑ บ่อ
ตำบลหินลาด	จำนวน ๒๘ บ่อ

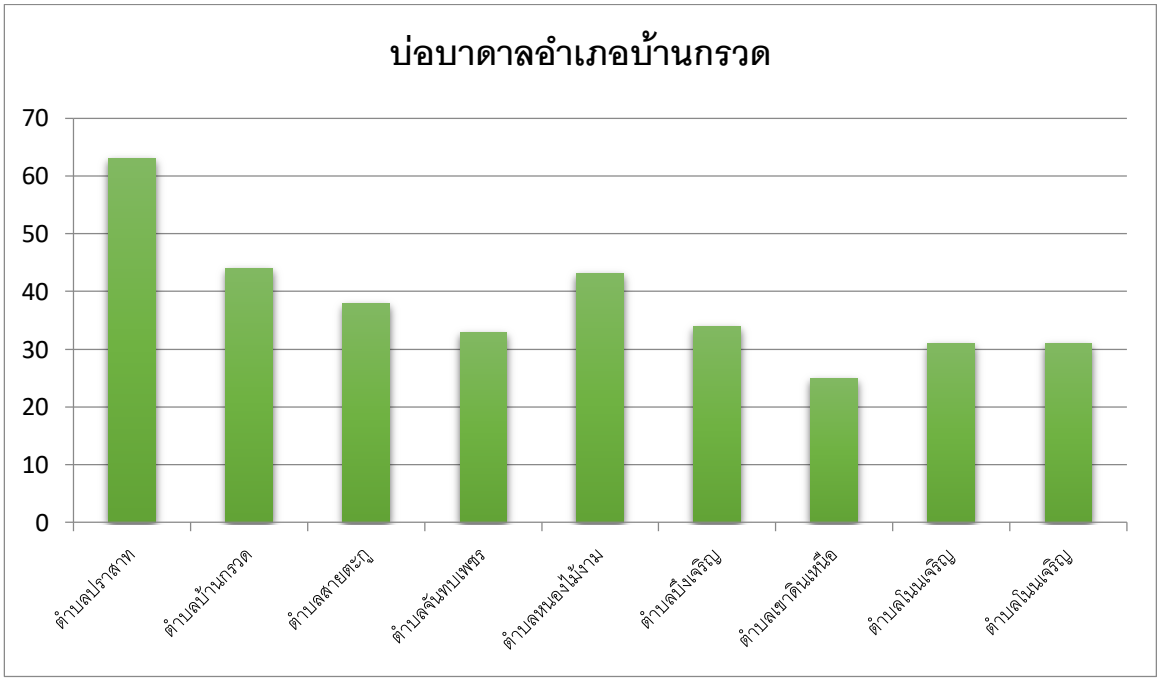

ภาพที่ ๑๕ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, ๒๕๖๒)

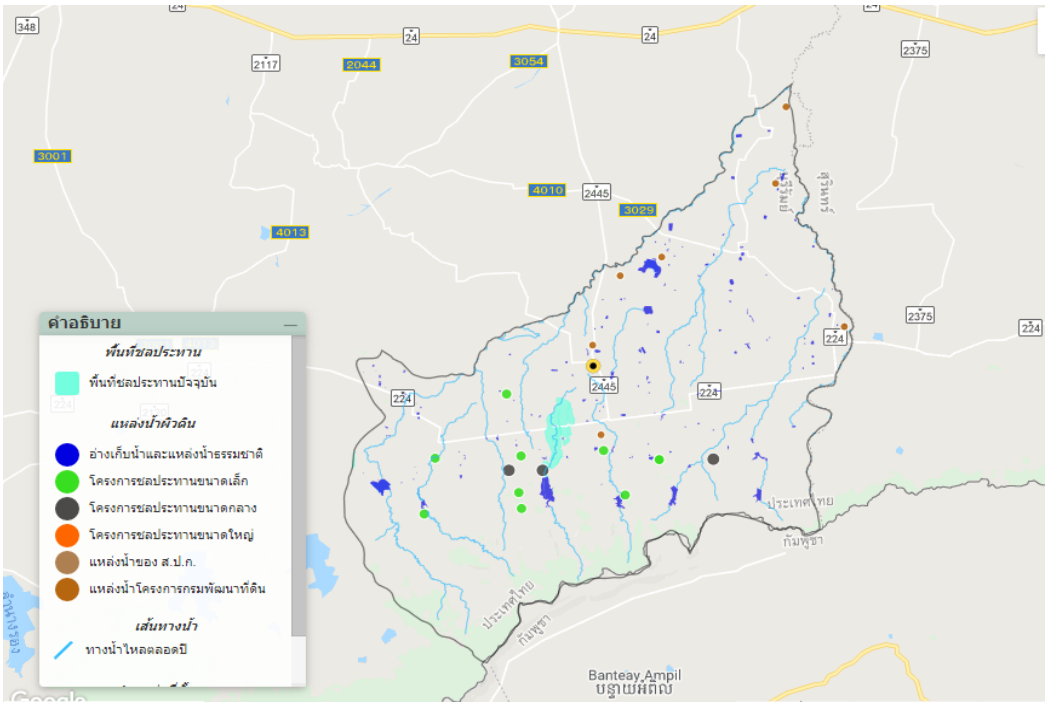

ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, ๒๕๖๒)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่น้ำในแม่น้ำลำคลองธรรมชาติและมีการขุดลอกในพื้นที่ตื้นเขินที่ราบลุ่มเชิงเขามีการขุดและปิดกั้นเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กหลายแห่ง ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอบ้านกรวด มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๖๘ แห่ง โครงการชลประทานขนาดเล็ก จำนวน ๗ แห่ง แหล่งน้ำจากสำนักงานปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๓๕ แห่ง ลำคลองธรรมชาติ ๑๔ สาย หนองน้ำธรรมชาติ ๑๑ แห่ง

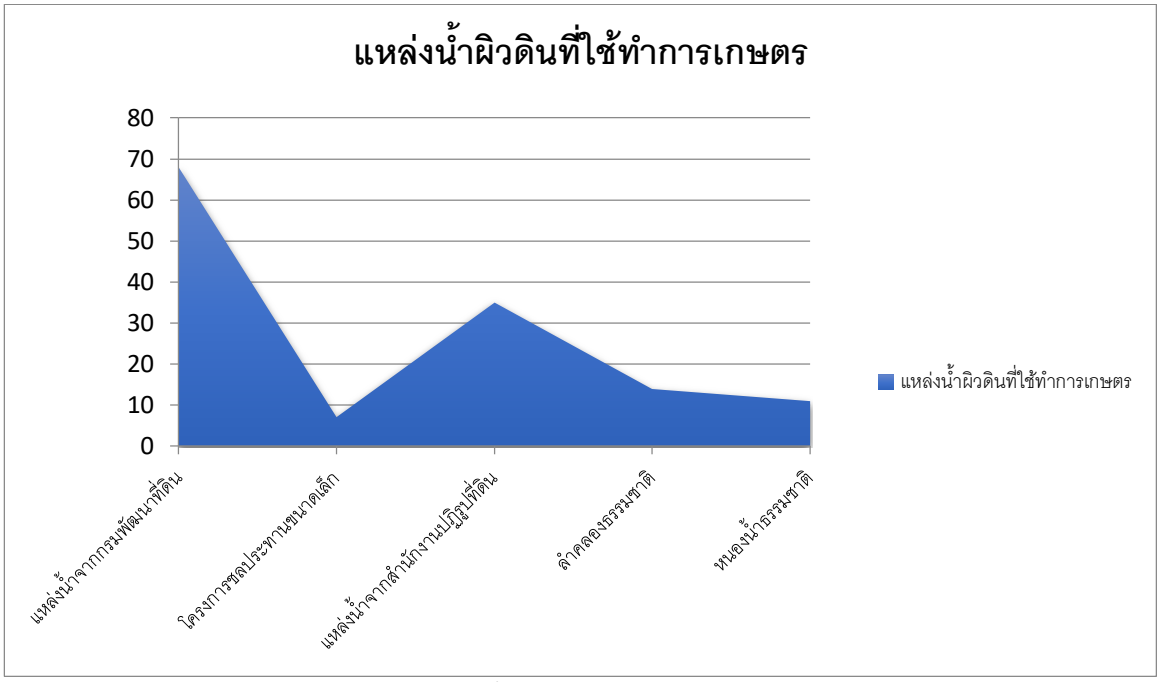

ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

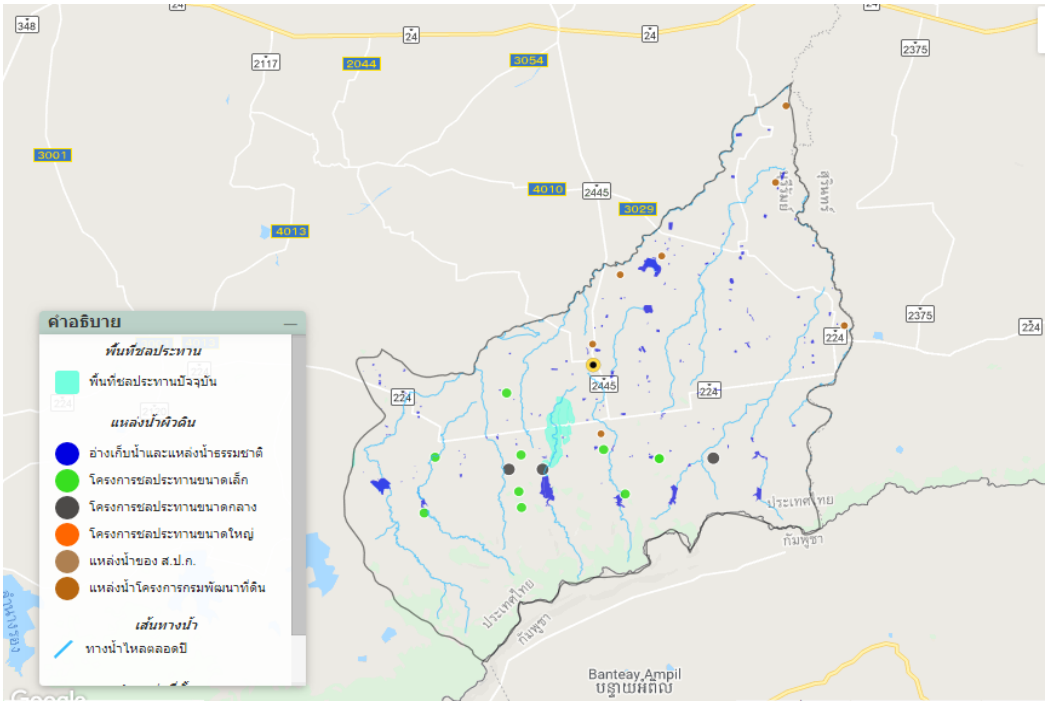

ภาพที่ ๑๘ แสดงแหล่งน้ำอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : กรมชลประทาน, ๒๕๖๒)

๑.๓ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๓.๑ ชนิดสินค้า ข้าว

๑) พื้นที่ความเหมาะสมในการปลูก

ข้าวเป็นพืชที่มีพื้นที่ความเหมาะสมในการปลูกมากที่สุดในอำเภอบ้านกรวด โดยมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๑๑๗,๒๘๑ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ เหมาะสม จำนวน ๑,๗๔๖ ไร่ เหมาะสมปานกลาง จำนวน ๓,๑๘๗ ไร่ เหมาะสมน้อย จำนวน ๑๐๔,๘๗๖ ไร่ พื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว จำนวน ๗,๔๗๐ ไร่ ตามตารางแสดงพื้นที่ตามเขตความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว

ตารางที่ ๒๒ แสดงความเหมาะสมการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
เขาดินเหนือ	๓๙๒		๒,๒๗๘	๑๖,๕๗๗	๑๙,๒๔๗
จันทบเพชร	๗๘๓			๕,๕๑๑	๖,๒๙๔
โนนเจริญ			๒๖๕	๒๒,๕๑๗	๒๒,๗๘๒
บ้านกรวด	๗๔๕			๑๖,๖๙๑	๑๗,๔๓๖
บึงเจริญ	๔๑๒	๕๕๕		๓,๖๐๙	๔,๕๗๖
ปราสาท	๗๘๕	๑,๑๙๑		๗,๒๕๑	๙,๒๒๗
สายตะกู	๑,๓๔๕			๑๒,๖๙๑	๑๔,๐๓๖
หนองไม้งาม	๒,๔๐๙			๓,๙๒๘	๖,๓๓๗
หินลาด	๖๐๐		๖๔๔	๑๖,๑๐๒	๑๗,๓๔๖
ผลรวมทั้งหมด	๗,๔๗๐	๑,๗๔๖	๓,๑๘๗	๑๐๔,๘๗๖	๑๑๗,๒๘๑

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ : N หมายถึง ไม่เหมาะสม S๒ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง S๑ หมายถึง เหมาะสม S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

ตารางที่ ๒๓ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน) เฉลี่ย
บ้านกรวด	๑,๑๔๑	๑๑,๙๒๑	๑๑,๙๒๑	๕,๕๘๕	๓๙๔
ปราสาท	๕๓๖	๔,๑๒๓	๔,๑๒๓	๔,๘๙๔	๔๑๐
สายตะกู	๑,๐๐๐	๙,๗๓๕	๙,๗๓๕	๖,๕๒๒	๔๓๐
จันทบเพชร	๕๒๖	๓,๙๘๐	๓,๙๘๐	๖,๒๙๒	๓๙๕
หนองไม้งาม	๖๐๒	๔,๘๓๐	๔,๘๓๐	๔,๘๒๙	๓๙๔
บึงเจริญ	๔๒๗	๓,๒๖๔	๓,๒๖๔	๓,๐๓๘	๓๙๘
โนนเจริญ	๑,๑๓๐	๑๓,๕๒๑	๑๓,๕๒๑	๖,๘๗๑	๔๒๐

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน) เฉลี่ย
เขาดินเหนือ	๑,๐๘๗	๑๔,๕๘๓	๑๔,๕๘๓	๖,๐๔๘	๔๒๓
หินลาด	๘๖๓	๑๐,๒๘๖	๑๐,๒๘๖	๔,๒๕๗	๔๒๖
รวม	**๑๒,๘๙๘**	**๗๖,๒๔๓**	**๗๖,๒๔๓**	**๓๑,๕๗๖,๘๑๑**	**๔๑๐**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, พ.ศ.๒๕๖๕

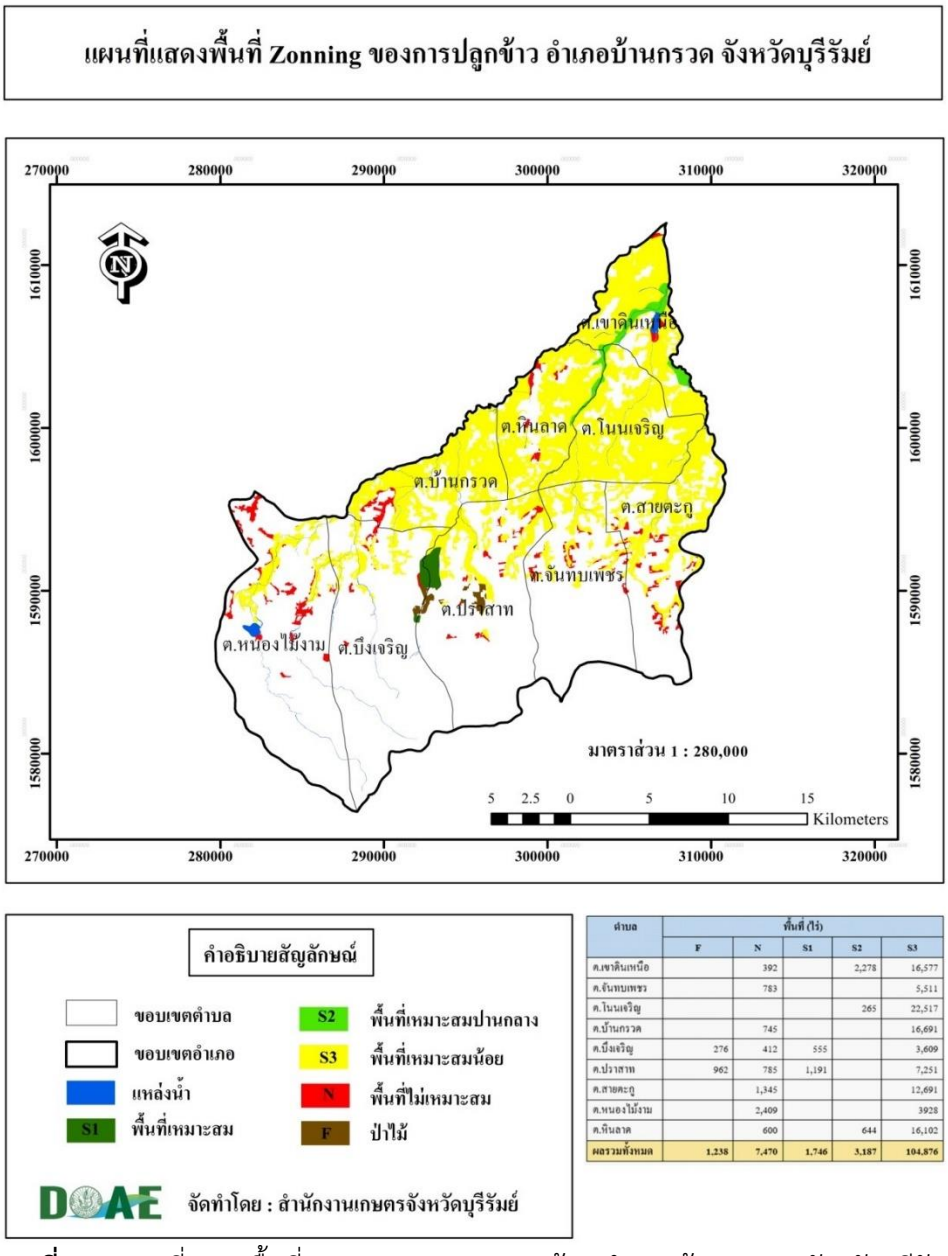

ตำบล	พื้นที่ (ไร่)				
	F	N	S1	S2	S3
ต.เขาดินเหนือ		392		2,278	16,577
ต.จันทบเพชร		783			5,511
ต.โนนเจริญ				265	22,517
ต.บ้านกรวด		745			16,691
ต.บึงเจริญ	276	412	555		3,609
ต.ปราสาท	962	785	1,191		7,251
ต.สายตะกู		1,345			12,691
ต.หนองไม้งาม		2,409			3928
ต.หินลาด		600		644	16,102
ผลรวมทั้งหมด	1,238	7,470	1,746	3,187	104,876

ภาพที่ ๑๙ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๒) ปริมาณการผลิต

ในการผลิต ๒๕๖๕/๖๖ ในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด มีการปลูกข้าวทั้งสิ้น จำนวน ๑๑๗,๗๕๗ ไร่ โดยแบ่งพื้นที่ตามตำบล คือ ตำบลเขาดินเหนือ มีพื้นที่ จำนวน ๑๔,๓๐๐ ไร่ ตำบลจันทบเพชรจำนวน ๑๕,๙๓๐ ไร่ ตำบลโนนเจริญ จำนวน ๑๖,๓๖๐ ไร่ ตำบลบ้านกรวด จำนวน ๑๔,๑๗๗ ไร่ ตำบลบึงเจริญ จำนวน ๗,๖๓๔ ไร่ ตำบลปราสาท จำนวน ๑๐,๙๓๗ ไร่ ตำบลสายตะกู จำนวน ๑๕,๑๖๘ ไร่ ตำบลหนองไม้งาม จำนวน ๑๒,๒๕๗ ไร่ ตำบลหินลาด จำนวน ๙,๙๙๔ ไร่ รายละเอียดตามตารางแสดงพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด ดังนี้

ตาราง ๒๔ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด

ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
บ้านกรวด	๑๔,๑๗๗
ปราสาท	๑๑,๙๓๗
สายตะกู	๑๕,๑๖๘
จันทบเพชร	๑๕,๙๓๐
หนองไม้งาม	๑๒,๒๕๗
บึงเจริญ	๗,๖๓๔
โนนเจริญ	๑๖,๓๖๐
เขาดินเหนือ	๑๔,๓๐๐
หินลาด	๙,๙๙๔
รวมทั้งหมด	**๑๑๗,๗๕๗**

ที่มา :กรมพัฒนาที่ดิน

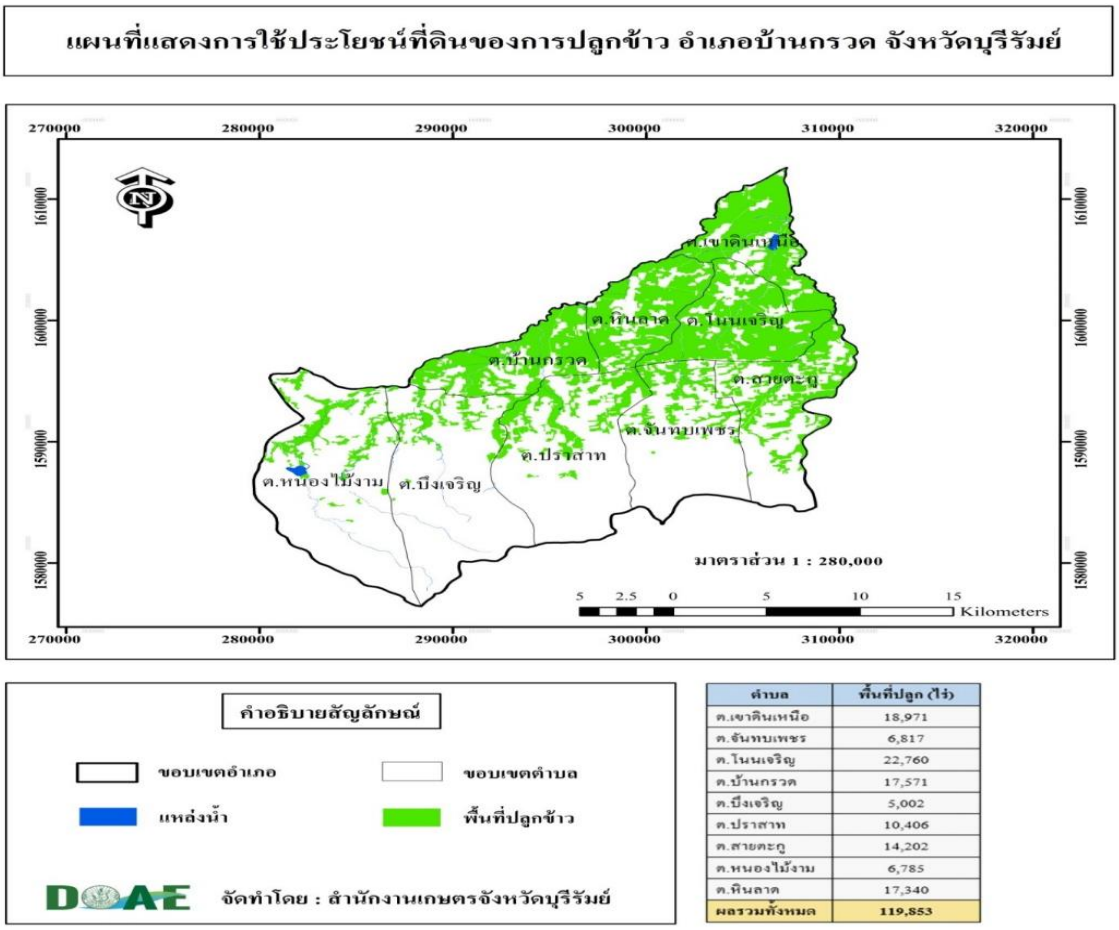

ตำบล	พื้นที่ปลูก (ไร่)
ต.เขาดินเหนือ	18,971
ต.จันทบเพชร	6,817
ต.โนนเจริญ	22,760
ต.บ้านกรวด	17,571
ต.บึงเจริญ	5,002
ต.ปราสาท	10,406
ต.สายตะกู	14,202
ต.หนองไม้งาม	6,785
ต.หินลาด	17,340
ผลรวมทั้งหมด	**119,853**

ภาพที่ ๒๐ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของการปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

การซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสมสำหรับปลูกพืชกับพื้นที่ปลูกจริง

จากการทับซ้อนแผนที่เขตความเหมาะสม (Zoning) และสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land used) ของพื้นที่การปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด สรุปตามตารางแสดงพื้นที่ซ้อนทับระหว่างเขตความเหมาะสมกับพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวดได้ดังนี้

ตารางที่ ๒๕ แสดงพื้นที่ซ้อนทับระหว่างเขตความเหมาะสมกับพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
จันทบเพชร	๗๗๙			๕,๔๘๘	๖,๒๖๗
โนนเจริญ			๒๓๐	๒๒,๔๒๔	๒๒,๖๕๔
บ้านกรวด	๗๔๒			๑๖,๖๒๘	๑๗,๓๗๐
บึงเจริญ	๔๑๐	๓๗๕		๓,๕๙๕	๔,๓๘๐

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
ปราสาท	๗๘๒	๘๑๘		๗,๒๒๓	๘,๘๒๓
สายตะกู	๑,๓๓๘			๑๒,๖๓๖	๑๓,๙๗๔
หนองไม้งาม	๒,๔๐๐			๓,๙๑๔	๖,๓๑๔
หินลาด	๕๙๘		๕๔๓	๑๖,๐๓๘	๑๗,๑๗๙
ผลรวมทั้งหมด	**๗,๐๔๙**	**๑,๑๙๓**	**๗๗๓**	**๘๗,๙๔๖**	**๙๖,๙๖๑**

หมายเหตุ :

N หมายถึง ไม่เหมาะสม

S๑ หมายถึง เหมาะสม

S๒ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

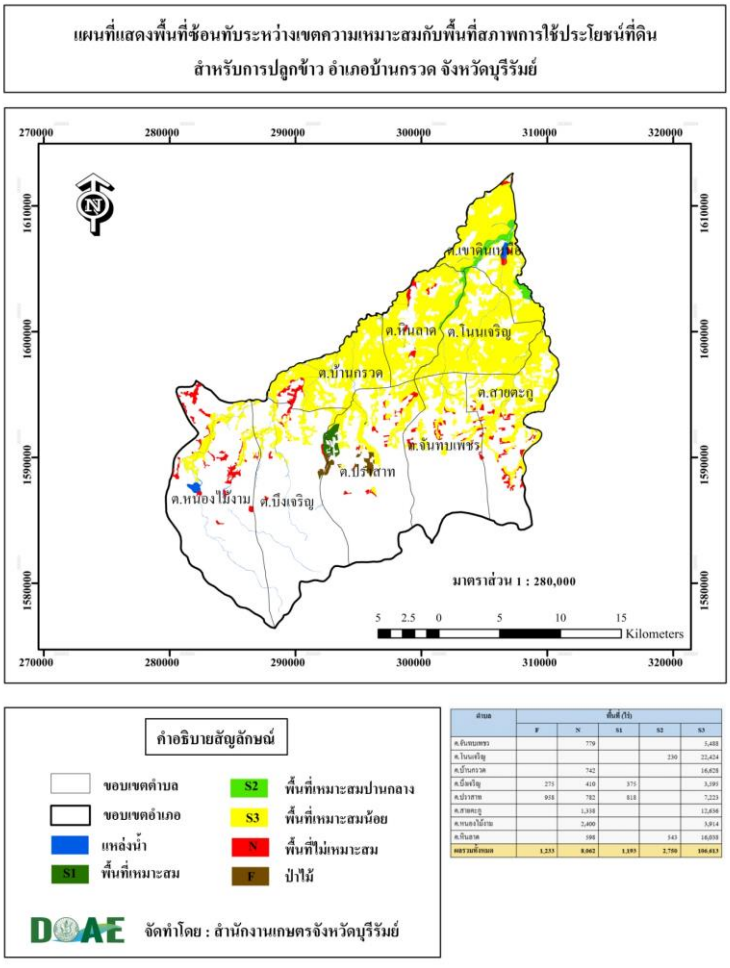

ภาพที่ ๒๑ แผนที่แสดงพื้นที่ซ้อนทับระหว่างเขตความเหมาะสมกับพื้นที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักประจำชาติของประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด ส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ซึ่งเป็นข้าวที่มีคุณภาพดีที่สุดของโลก เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะปลูกข้าวเพื่อจำหน่าย

(๑) การปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่ทำนาหว่าน อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ นาหว่าน ๒๐–๒๕ กิโลกรัม/ไร่ เริ่มเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม ของทุกปี

(๒) การใช้พันธุ์ข้าว ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข ๑๕ โดย ส่วนใหญ่เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง

(๓) การเตรียมดิน การเตรียมดินแยกได้เป็น ๒ ขั้นตอนการไถดะ และไถแปร

(๔) การดูแลรักษา

(๔.๑) การจัดการดินทำการไถกลบตอซังข้าวหลังการเก็บเกี่ยว

(๔.๒) การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ ประมาณ ๒๐-๓๐ วันหลังข้าวงอก

(๔.๓) การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยยูเรีย (๑๕-๑๕-๑๕) อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ที่ระยะกำเนิดช่อดอก หรือ ๓๐ วันก่อนข้าวออกดอก

(๔.๔) โรคที่พบ เช่น โรคไหม้ ป้องกันโดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา และมีการใช้สารกำจัดโรคพืช เช่น คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ

(๕) การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรการไถดะและไถโดยใช้รถไถนาเดินตาม,รถเกี่ยวข้าวส่วนใหญ่จ้าง

(๖) การเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บเกี่ยว ๒๘ - ๓๐ วันหลังวันออกดอก เริ่มเก็บเกี่ยว พฤศจิกายน – ธันวาคม ของทุกปี เกี่ยวด้วยรถเกี่ยวข้าว และบางส่วนใช้แรงงานคน ตากข้าวให้ความชื้นลดลงเหลือประมาณ ๑๒ – ๑๔ % ก่อนจำหน่าย

(๗) ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ อื่นๆ ตามตารางแสดงต้นทุนการผลิตข้าวในอำเภอบ้านกรวด (ปี ๒๕๕๙)

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

ตารางที่ ๒๖ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าว อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					◄———	▽	———►				◄·····▽·····►	

สัญลักษณ์ ◄——► ช่วงฤดูปลูก ▽ ปลูกสูงสุด

◄·····► ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

๕) ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๒๗ แสดงต้นทุนการผลิตข้าวในอำเภอบ้านกรวด (ปี ๒๕๖๕)

ต้นทุนการผลิต	เงิน (บาท/ไร่)
๑. ค่าเตรียมดินครั้ง (ไถดะและไถพรวนดิน)	๕๐๐ - ๖๐๐
๒. ค่าเมล็ดพันธุ์	๒๕๐ - ๖๕๐
๓. ค่าจ้างหว่านข้าว	๖๐ - ๑๐๐
๓. ค่าจ้างหว่านปุ๋ยและฉีดยากำจัดวัชพืช	๑๕๐ - ๒๐๐
๔. ค่าปุ๋ย (อินทรีย์,เคมี)	๕๐๐ - ๘๐๐
๕. ค่าเก็บเกี่ยว (เกี่ยวนวดข้าว)	๕๐๐ - ๖๐๐
๖. อื่นๆ (น้ำมันเชื้อเพลิง,ขนส่ง)	๒๐๐ - ๓๐๐
ค่าใช้จ่ายรวม	**๒,๒๐๐-๓,๒๔๐**
ต้นทุนการผลิต(บาท/กก.) คิดที่ผลผลิตเฉลี่ย ๔๑๐ กก./ไร่	**๔.๖ - ๗.๐**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๖) สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้ทั้งหมด ๕๕,๑๓๒ ตัน/ปี แบ่งเป็นบริโภค จำนวน ๑๖,๕๓๙ ตัน/ปี (คิดจากข้าวเปลือก) เก็บไว้ทำเมล็ดพันธุ์ (อัตรา ๒๕ กิโลกรัม/ไร่) จำนวน ๑๑,๐๒๖ ตัน/ปี และจำหน่ายให้กับโรงสีในเขตอำเภอประโคนชัย และในตลาดท้องถิ่น จำนวน ๒๗,๕๖๗ ตัน

จากข้อมูลกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ราคาเฉลี่ยในการซื้อขายข้าวเปลือกหอมมะลิเฉลี่ย (ชนิดสีได้ต้นข้าว ๓๖ – ๔๒ กรัม) ในปี ๒๕๕๖๐/๖๑ อยู่ที่ ๑๐,๐๐๐ – ๑๓,๐๐๐ บาท/ตัน ราคาเฉลี่ยในการซื้อขายข้าวเปลือกหอมมะลิเฉลี่ยในปี ๒๕๖๑/๖๒ อยู่ที่ ๑๒,๑๐๐ – ๑๔,๐๐๐ บาท/ตัน ราคาเฉลี่ยในการซื้อขายข้าวเปลือกหอมมะลิเฉลี่ยในปี ๒๕๖๒/๖๓ อยู่ที่ ๑๒,๑๐๐ – ๑๕,๘๐๐ บาท/ตัน เห็นได้ว่าราคาการรับซื้อข้าวมีราคารับซื้อลดลงทุกปี

หมายเหตุ : อำเภอบ้านกรวดไม่มีแหล่งรับซื้อข้าวในพื้นที่

สภาพปัญหาความต้องการ

๑. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการผลิต เนื่องจากในบางปีมีปริมาณน้ำฝนลดน้อยลง หรือเกิดภาวะฝนแล้ง และปริมาณน้ำที่จะได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ปลูกข้าวของอำเภอบ้านกรวดไม่มีน้ำชลประทาน

๒. ปัญหาเรื่องเมล็ดพันธุ์ ขาดเมล็ดข้าวพันธุ์ดี เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์มาก ไม่มีการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าว

๓. ปัญหาสภาพอากาศแปรปรวน ทำให้ผลผลิตข้าวลดลง

๔. ปัญหาข้าวขาดคุณภาพ เนื่องจากมีข้าวปน และโรคแมลงระบาด

๕. ปัญหาด้านแรงงาน เนื่องจาก เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอบ้านกรวดเป็นผู้อายุ

๖. ปัญหาด้านเงินทุน เนื่องจาก การทำนาในปัจจุบันต้องใช้เงินลงทุนสูงแต่ราคาตลาดกับถูกลง ทำให้เกษตรกรบางรายตกอยู่ในสภาวะขาดทุน

๗. ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากในพื้นที่อำเภอบ้านกรวดมีจุดรับซื้อข้าวเพียงจุดเดียว คือ สหกรณ์การเกษตรอำเภอบ้านกรวด และกำลังการรับซื้อไม่เพียงพอต่อความต้องการจำหน่าย ทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าขนส่งไปจำหน่ายในพื้นที่ต่างอำเภอ คือ โรงสีกิ่งแก้วพาณิชย์ อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์

๘. ปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิต เนื่องจากการเกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำการเกษตรแบบพึ่งพาสารเคมีเป็นหลัก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ความพร้อมทักษะความชำนาญ

๑. เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

๒. เกษตรกรบางรายมีการจัดแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้ในการเกษตรเอง

๓. เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะและความชำนาญในการปลูกข้าวเป็นอย่างดี

๔. มีการคมนาคมสะดวกเข้าถึงแหล่งผลิตได้ง่าย

๕. ใช้เครื่องจักรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

๖. ใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะกับพื้นที่

๗. ภาครัฐมีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มผลิต

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ Smart Farmer ต้นแบบข้าว

๑. นายสุพจน์ สุกใส บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลสายตะกู อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

มีความชำนาญด้าน

- การผลิตข้าวอินทรีย์
- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

๒. นายซาน พายุพัด บ้านเลขที่ ๒๒๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลโนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

มีความชำนาญด้าน

- การแปรรูป การตลาด
- การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

องค์กร/สถาบันเกษตรกร ที่เกี่ยวข้อง

อำเภอบ้านกรวด มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการผลิตข้าว จำนวน ๑ สถาบัน ดังตารางแสดงข้อมูลองค์กร/สถาบันเกษตรกรของข้าวในอำเภอบ้านกรวด

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลองค์กร/สถาบันเกษตรกรของข้าวในอำเภอบ้านกรวด

ชื่อองค์กร/สถาบันเกษตรกร	ที่อยู่	ประเด็นการถ่ายทอดความรู้
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวหอมมะลิอินทรีย์	๔๘ หมู่ ๑๑ ต.สายตะกู อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์	- การผลิตพันธุ์ข้าว - การผลิตข้าวคุณภาพ

๑.๓.๒ ชนิดสินค้า ยางพารา (Rubber)

ยางพารา เป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นกำเนิดบริเวณลุ่มน้ำแอมะซอน ประเทศบราซิลและประเทศเปรู ทวีปอเมริกาใต้ โดยชาวพื้นเมืองเรียกว่า "เกาชู" (caotchu) แปลว่า ต้นไม้ร้องไห้ จนถึงปี พ.ศ. ๒๓๑๓ (ค.ศ. ๑๗๗๐) โจเซฟพรีสต์ลีย์ พบว่ายางสามารถนำมาลบรอยดำของดินสอได้ จึงเรียกว่ายางลบหรือตัวลบ (rubber) ซึ่งเป็นศัพท์ใช้ในประเทศอังกฤษและประเทศเนเธอร์แลนด์เท่านั้น ศูนย์กลางของการเพาะปลูกและซื้อขายยางในอเมริกาใต้แต่ดั้งเดิมอยู่ที่รัฐปารา (Pará) ของประเทศบราซิล ยางชนิดนี้จึงมีชื่อเรียกว่า ยางพารา (ที่มา : https://th.wikipedia.org)

หลักในการเลือกใช้พันธุ์ยาง เนื่องจากผลผลิตน้ำยางหรือเนื้อไม้ที่ได้จากการปลูกยางจะมากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นกับปัจจัยที่ควรมีการพิจารณาตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ดินและสภาพพื้นที่ ชนิดและสมบัติของดินดินแต่ละชนิดจะมีสมบัติทางเคมีและกายภาพที่แตกต่างกันทำให้มีความเหมาะสมต่อการปลูกยางแตกต่างกันพันธุ์ยางบางพันธุ์ให้ผลผลิตได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงแต่เมื่อนำไปปลูกในดินที่มีความอุดมสมบรูณ์ของดินต่ำผลผลิตลดลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของพันธุ์ในขณะที่บางพันธุ์การให้ผลผลิตไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมมากนัก

๒. โรค ในแต่ละพื้นที่ ชนิดและความรุนแรงในการระบาดของโรค จะแตกต่างกันออกไปตามสภาวะ ที่เหมาะสมต่อการแพร่กระจาย ดังนั้นก่อนที่จะปลูกยางควรจะศึกษาและพิจารณาดูก่อนว่ามีโรคอะไรระบาดบ้าง ระบาดอยู่ในระดับรุนแรงมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้ตัดสินใจเลือกพันธุ์ยางที่ต้านทาน โรคนั้นๆ ได้ถูกต้อง

๓. ความรุนแรงของลม ลมเป็นสาเหตุสำคัญของการฉีกขาด การหักโค่นและถอนรากของต้นยางในพื้นที่ปลูกยางที่มีความแรงของลมมากกว่า ๖๒ กิโลเมตรต่อชั่วโมง (๘ beavfort scale) เป็นระยะเวลาหลายวันในแต่ละปี ถือว่าเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อความเสียหายที่เกิดจากลมได้

๔. ลักษณะประจำพันธุ์ ลักษณะประจำพันธุ์ที่จะต้องนำมาพิจารณาควบคู่กับสภาพแวดล้อมเพื่อหาความเหมาะสมในการกำหนดพันธุ์ยางที่จะปลูกมีหลายประการเช่น

๔.๑ *ผลผลิต* การพิจารณาผลผลิตว่าดีมากน้อยเพียงใดจะพิจารณาเป็นช่วงตามอายุของการเปิดกรีด แนวโน้มของการเพิ่มและลดในช่วงอายุและฤดูกาลต่าง ๆ กล่าวคือ ผลผลิตในช่วง ๒ ปีแรกหลังเปิดกรีดซึ่งเป็นช่วงต้นของการเก็บผลผลิตยางบางพันธุ์ อาจจะให้ผลผลิตต่ำในช่วงแรกแต่ระยะต่อมาให้ผลผลิตสูงได้ ผลผลิตในช่วง ๓ –๑๐ ปีหลังเปิดกรีดเป็นช่วงที่ต้นยางให้ผลผลิตได้ดี ถือว่าเป็นช่วงหลักในการได้รับผลตอบแทนจากการปลูกยาง ผลผลิตในช่วงผลัดใบ การกรีดยางในช่วงผลัดใบเป็นช่วงทีมีวันกรีดเต็มที่เนื่องจากไม่มีอุปสรรคจากฝน ควรจะเป็นพันธุ์ที่ผลผลิตลดลงไม่มากนักในช่วงนี้ แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรควรจะงดกรีดยางในช่วงที่ต้นยางผลิใบอ่อน เพราะจะทำให้กระทบต่อการให้ผลผลิตและการเจริญเติบโตของต้นยางในระยะต่อมาผลผลิตเมื่อใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง ควรเป็นพันธุ์ที่เพิ่มผลผลิตได้มากเมื่อมีการใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง

๔.๒ *การเจริญเติบโตของต้นยาง* พันธุ์ยางที่มีการเจริญเติบโตเร็วในระยะก่อนเปิดกรีดหมายถึงว่าจะได้รับผลตอบแทนเร็วขึ้น ส่วนการเจริญเติบโตระยะระหว่างกรีดจะเกี่ยวพันกับการให้ผลผลิตเพิ่มในระยะต่อมา ดังนั้นการเจริญเติบโตจึงต้องพิจารณาทั้งก่อนและระหว่างกรีด

๔.๓ *ขนาดของทรงพุ่ม* พันธุ์ยางแต่ละพันธุ์จะมีลักษณะการแตกกิ่งและขนาดทรงพุ่มที่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการกำหนดระยะปลูก โดยพันธุ์ยางที่มีลักษณะการแตกกิ่งเป็นมุมกว้างและทรงพุ่มมีขนาดใหญ่ ไม่ควรใช้ระยะปลูกระหว่างต้นชิด

๔.๔ *ความหนาเปลือก* เปลือกจัดเป็นส่วนที่สำคัญของต้นยาง เพราะเป็นแหล่งให้ผลผลิตโดยตรง ต้นยางควรมีความหนาความเหมาะสมที่เหมาะสมทั้งเปลือกเดิม (เฉลี่ย ๖.๐ – ๖.๕ มม. ในระยะเปิดกรีด) และเปลือกงอกใหม่ สำหรับเปลือกงอกใหม่ควรพิจารณาความเร็วในการงอกประกอบ (เฉลี่ย ๕.๗ – ๖.๒ มม. ในปีกรีด ที่ ๓) เนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรอยแผลกรีด ตามปกติพันธุ์ยางที่เปลือกบางในเวลากรีดมักจะเกิดบาดลึกถึงเนื้อไม้ได้ง่าย

๔.๕ *รอยแผลกรีด* การเกิดรอยแผลจากการกรีดยางลึกถึงเนื้อไม้ในยางแต่ละพันธุ์จะแสดงความเสียหายแตกต่างกัน บางพันธุ์จะแสดงความเสียหายรุนแรงจนไม่สามารถกลับมากรีดซ้ำได้อีก แต่บางพันธุ์อาจจะไม่รุนแรงมากนัก

๔.๖ *ความต้านทานโรค* โรคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปลูกยาง คือ โรคใบร่วง ใบจุดเส้นดำ และราสีชมพู ดังนั้นควรเลือกพันธุ์ที่ต้านทานโรคที่ระบาดรุนแรงในพื้นที่ปลูกให้ถูกต้อง ความต้านทานลม ลักษณะทรงพุ่มและความแข็งแรงของเนื้อไม้ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสำคัญต่อการต้านทานลม ตามปกติลักษณะทรงพุ่มที่มีขนาดใหญ่ พุ่มใบหนาแน่น และการแตกกิ่งก้านไม่สมดุล จะ อ่อนแอต่อการกรรโชกของลมที่ทำให้กิ่งฉีกขาดหรือต้นโค่นล้มได้ง่าย

๔.๗ *การปลูกในพื้นที่จำกัด* ในกรณีที่ต้องการปลูกยางในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมบางประการ เช่น พื้นที่ที่มีหน้าดินตื้น พื้นที่ที่มีระดับน้ำใต้ดินสูงและพื้นที่ลาดชัน จะต้องเลือกพันธุ์ยางที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมนี้ได้ เพราะสภาพพื้นที่เหล่านี้จะมีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตโดยตรง

๔.๘. *การตอบสนองต่อจำนวนต้นปลูกในแปลงในกรณีที่ต้องการปลูกต้นชิด* ซึ่งมีจำนวนต้นหนาแน่นมากกว่าปกติจะต้องไม่มีผลต่อการ เจริญเติบโตและผลผลิตมากนักแต่ถ้ามีมากก็จะต้องหลีกเลี่ยงพันธุ์ยางที่ไม่ตอบสนองต่อการปลูกต้นชิด

๔.๙. *อาการเปลือกแห้ง* ซึ่งเป็นความผิดปกติทางสรีระวิทยาของต้นยางที่หลังจากกรีดมีน้ำยางไหลออกมาเพียงเล็กน้อยหรือไม่ไหลเลย และอาจเกิดกับต้นยางที่ยังไม่ได้เปิดกรีด โดยเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น พันธุ์ ยาง ระบบกรีด การใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง สภาพแวดล้อมและสภาพดินที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งหรือหลายสาเหตุร่วมกัน เช่น ใช้ระบบกรีดที่มีความถี่สูงกับพันธุ์ยางที่เป็นเปลือกแห้งง่าย

สถาบันวิจัยยางกรมวิชาการเกษตร ได้แบ่งพันธุ์ยางที่แนะนำให้ปลูก แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการปลูก ดังนี้

กลุ่ม ๑ พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยางสูง เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตน้ำยางสูงเป็นหลัก การเลือกปลูกพันธุ์ยางในกลุ่มนี้ ควรมุ่งเน้นผลผลิตน้ำยาง

กลุ่ม ๒ พันธุ์ยางผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้สูง เป็นพันธุ์ที่ให้ทั้งผลผลิตน้ำยางและเนื้อไม้ โดยให้ผลผลิตน้ำยางสูงและมีการเจริญเติบโตดี ลักษณะลำต้นตรง ให้ปริมาตรเนื้อไม้ในส่วนลำต้นสูง

กลุ่ม ๓ พันธุ์ยางผลผลิตเนื้อไม้สูง เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตเนื้อไม้สูงเป็นหลัก มีการเจริญเติบโตดีมาก ลักษณะลำต้นตรง ให้ปริมาตรเนื้อไม้ในส่วนลำต้นสูงมาก ผลผลิตน้ำยางจะอยู่ในระดับต่ำกว่าพันธุ์ยางในกลุ่มที่ ๑ และ ๒ เหมาะสำหรับเป็นพันธุ์ที่จะปลูกเป็นสวนป่าเพื่อการผลิตเนื้อไม้

พันธุ์ยางในแต่ละกลุ่มที่แนะนำ จะแบ่งเป็น ๒ ชั้น ตามรายละเอียดของข้อมูล ดังนี้

พันธุ์ยางชั้น ๑ แนะนำให้ปลูกโดยไม่จำกัดเนื้อที่ปลูก พันธุ์ยางในชั้นนี้ได้ผ่านการทดลองและศึกษา ลักษณะต่าง ๆ อย่างละเอียด

พันธุ์ยางชั้น ๒ แนะนำให้ปลูกโดยจำกัดเนื้อที่ปลูก ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของเนื้อที่ปลูกยางที่ถือครอง แต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า ๗ ไร่ พันธุ์ยางชั้นนี้อยู่ในระหว่างการศึกษาลักษณะบางประการเพิ่มเติม เกษตรกรที่มีความประสงค์จะเลือกปลูกพันธุ์ยางชั้นนี้ควรรับคำแนะนำจากสถาบันวิจัยยาง

๑) พื้นที่ความเหมาะสมในการปลูก

เขตความเหมาะสม Land Suitabilityสำหรับปลูกยางพาราของกรมพัฒนาที่ดิน ปี ๒๕๕๙ ภายในเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีระดับชั้นความเหมาะสมแต่ละระดับ ดังนี้

- พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒๖,๔๕๔ ไร่
- พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๕๗,๐๕๐ ไร่
- พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๓๙๐ ไร่

ตารางที่ ๒๙ แสดงพื้นที่เขตความ สำหรับปลูกยางพาราของอำเภอบ้านกรวด

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
เขาดินเหนือ	๒	-	๒๘๑	๑,๒๔๘	๑,๕๓๑
จันทบเพชร	๑๕๐	-	๑,๒๗๕	๑๗,๖๖๖	๑๙,๑๙๘
โนนเจริญ	-	-	๑๕๒	๑,๑๗๘	๑,๓๓๐
บ้านกรวด	-	-	๒๘	๖๑๔	๖๔๒
บึงเจริญ	-	-	๓,๓๒๗	๖,๘๕๒	๑๐,๓๔๙
ปราสาท	๑๐๐	-	๔,๘๘๙	๘,๒๔๔	๑๔,๐๒๒
สายตะกู	๕๑	-	๓๙๗	๑๐,๗๖๙	๑๑,๒๑๗
หนองไม้งาม	๘๐	-	๑๕,๖๕๙	๙,๒๔๔	๒๔,๙๘๕
หินลาด	๗	-	๔๔๖	๑,๒๓๕	๑,๖๘๘
ผลรวมทั้งหมด	๓๙๐		๒๖,๔๕๔	๕๗,๐๕๐	๘๔,๙๖๒

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ : N หมายถึง ไม่เหมาะสม S๒ หมายถึง เหมาะสมปาน กลาง S๑ หมายถึง เหมาะสม S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

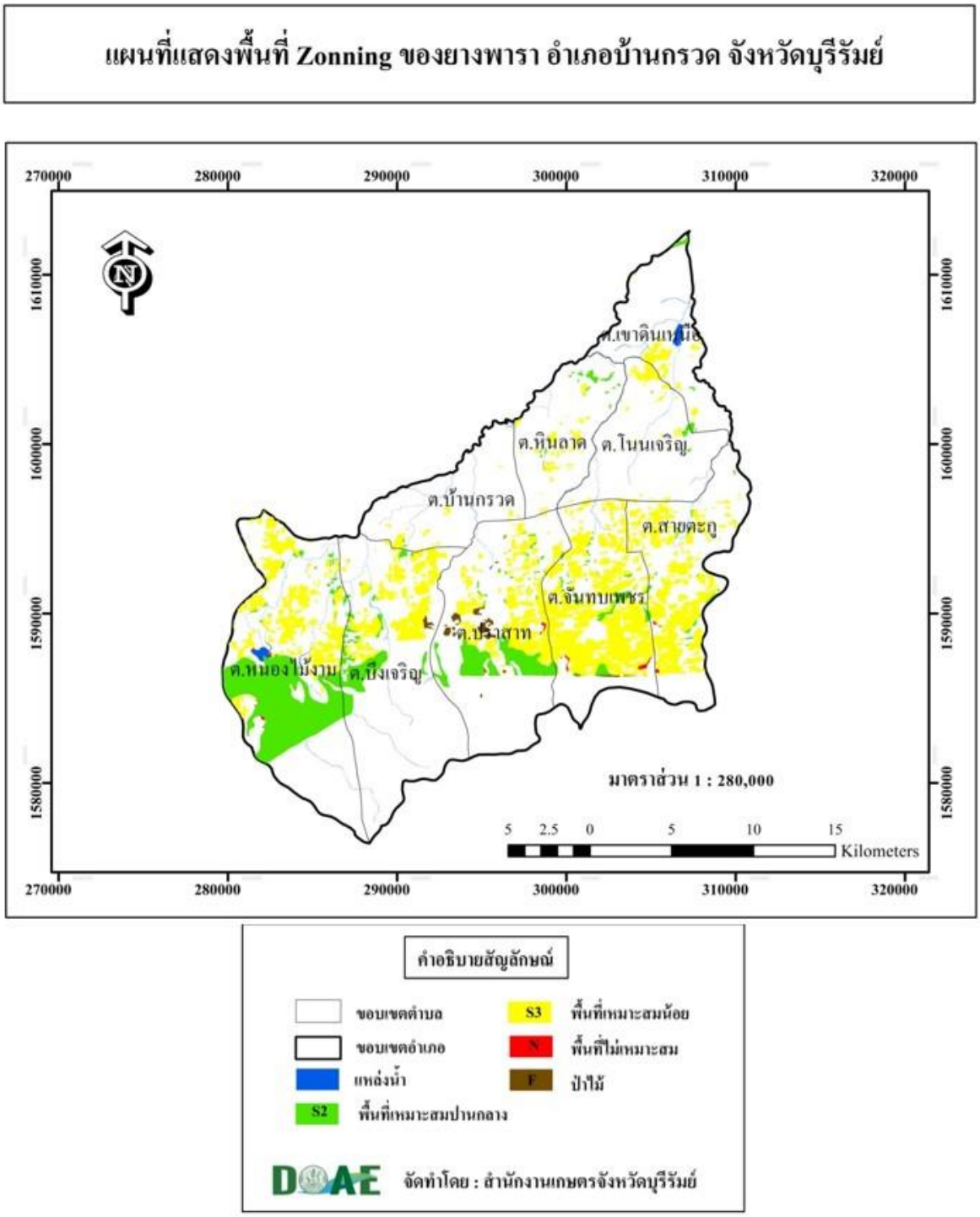

ภาพที่ ๒๒ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๒) ปริมาณการผลิต

ปริมาณการผลิตยางพาราในเขตพื้นที่อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ปลูกยางพารา จำนวน ๖๘,๒๘๒ ไร่ และพื้นที่ที่เปิดกรีดแล้ว ประมาณ ๕๔,๐๗๑ ไร่ผลผลิตยางแผ่นเฉลี่ยต่อไร่ ๒๒๐ กิโลกรัม เก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤษภาคม – ธันวาคมของทุกปี ผลผลิต ๑๑,๘๙๕ ตัน/ปี

ตารางที่ ๓๐ แสดงปริมาณการปลูกยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
เขาดินเหนือ	๒๔๔	๑,๓๘๕	๙๙๘	๒๑๒	๒๑๒
จันทบเพชร	๑,๓๒๓	๑๙,๐๓๖	๑๘,๖๔๐	๔,๓๔๓	๒๓๓
โนนเจริญ	๔๕๖	๑,๓๒๙	๑,๑๒๐	๒๓๗	๒๑๒
บ้านกรวด	๑๙๓	๖๓๗	๕๔๒	๑๑๓	๒๐๘
บึงเจริญ	๖๑๗	๘,๕๒๓	๗,๕๖๐	๑,๗๐๑	๒๒๕
ปราสาท	๖๓๕	๑๑,๐๗๘	๑,๐๒๓	๒๔๖	๒๔๐
สายตะกู	๘๐๖	๑๑,๑๕๐	๙,๘๗๐	๒,๓๔๙	๒๓๘
หนองไม้งาม	๗๐๕	๑๓,๔๔๒	๑๒,๐๔๐	๒,๗๖๙	๒๓๐
หินลาด	๓๒๕	๑,๗๐๒	๑,๔๖๖	๒๗๓	๑๘๖
รวม	**๕,๓๐๔**	**๖๘,๒๘๒**	**๕๓,๒๕๙**	**๑๒,๒๔๓**	**เฉลี่ย ๒๒๐**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, พ.ศ.๒๕๖๕

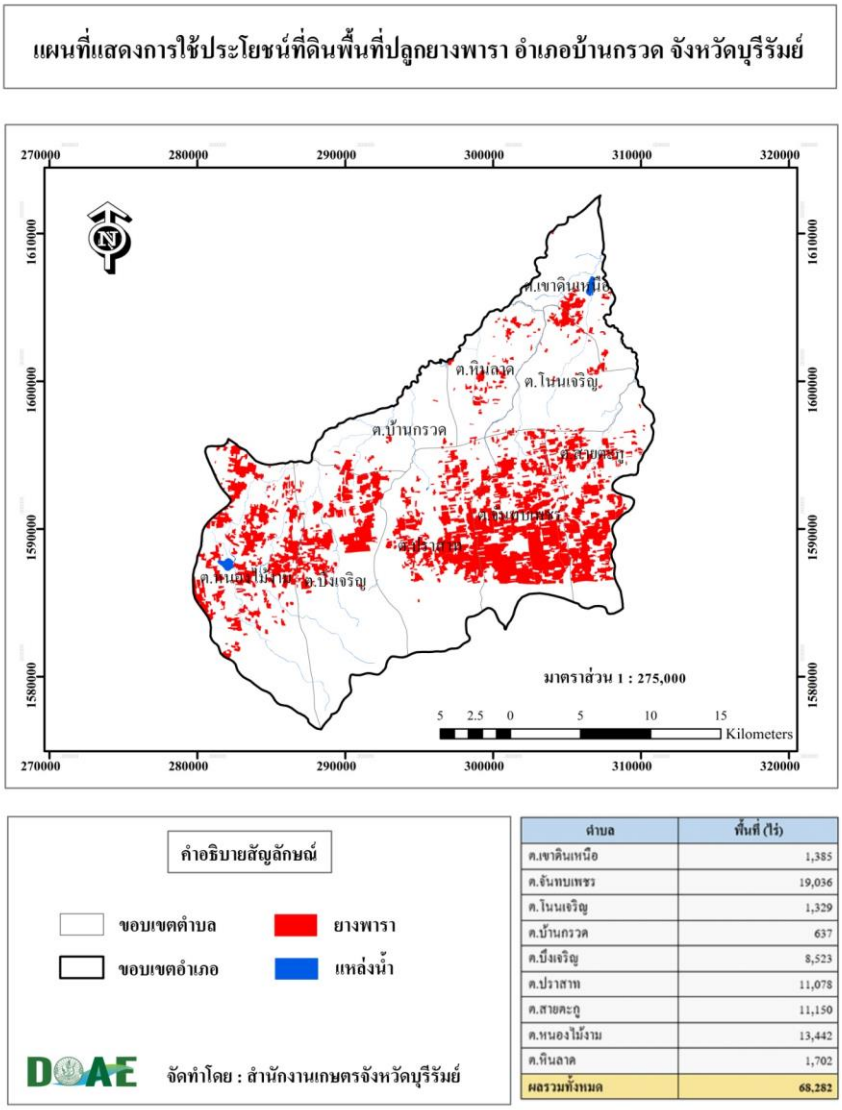

ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
ต.เขาดินเหนือ	1,385
ต.จันทบเพชร	19,036
ต.ไทยเจริญ	1,329
ต.บ้านกรวด	637
ต.ปังเจริญ	8,523
ต.ปราสาท	11,078
ต.สายตะกู	11,150
ต.หนองไม้งาม	13,442
ต.หินลาด	1,702
ผลรวมทั้งหมด	**68,282**

ภาพที่ ๒๓ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ปลูกยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

การซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) สำหรับปลูกยางพารากับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used) ปลูกยางพาราในขอบเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งข้อมูลที่แสดงเห็นว่าภายในขอบเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีเกษตรกรปลูกยางพาราจำนวน ๒๔,๒๔๕ ไร่ในเขตความเหมาะสม คือ S๒ (เหมาะสมปานกลาง) จำนวน ๒๐,๔๐๔ ไร่ และนอกเขตพื้นที่เหมาะสม คืออยู่ในเขต S๓ (เหมาะสมน้อย) จำนวน ๓,๘๔๑ ไร่ ดังตารางแสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) กับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน(Land Used) สำหรับปลูกยางพารา (ไร่)

ตารางที่ ๓๑ แสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) กับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน(Land Used) สำหรับปลูกยางพารา (ไร่)

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
เขาดินเหนือ	๒	-	๑๓๕	๑,๒๔๘	๑,๓๘๕
จันทบเพชร	๑๕๐	-	๑,๑๙๘	๑๗,๖๖๖	๑๙,๐๑๔
โนนเจริญ	-	-	๑๕๒	๑,๑๗๘	๑,๓๓๐
บ้านกรวด	-	-	๒๘	๖๑๔	๖๔๒
บึงเจริญ	-	-	๑,๕๒๖	๖,๘๕๒	๘,๓๗๘
ปราสาท	๑๐๐	-	๑,๙๘๒	๘,๒๔๔	๑๐,๓๒๖
สายตะกู	๕๑	-	๓๗๓	๑๐,๗๗๐	๑๑,๑๙๔
หนองไม้งาม	๘๐	-	๔,๑๔๖	๙,๒๔๔	๑๓,๔๗๐
หินลาด	๗	-	๔๔๖	๑,๒๓๕	๑,๖๘๘
ผลรวมทั้งหมด	**๓๙๐**		**๙,๙๘๖**	**๕๗,๐๕๑**	**๖๗,๔๒๗**

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดินปี ๒๕๕๙

หมายเหตุ : N หมายถึง ไม่เหมาะสม

S๑ หมายถึง เหมาะสม

S๒ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

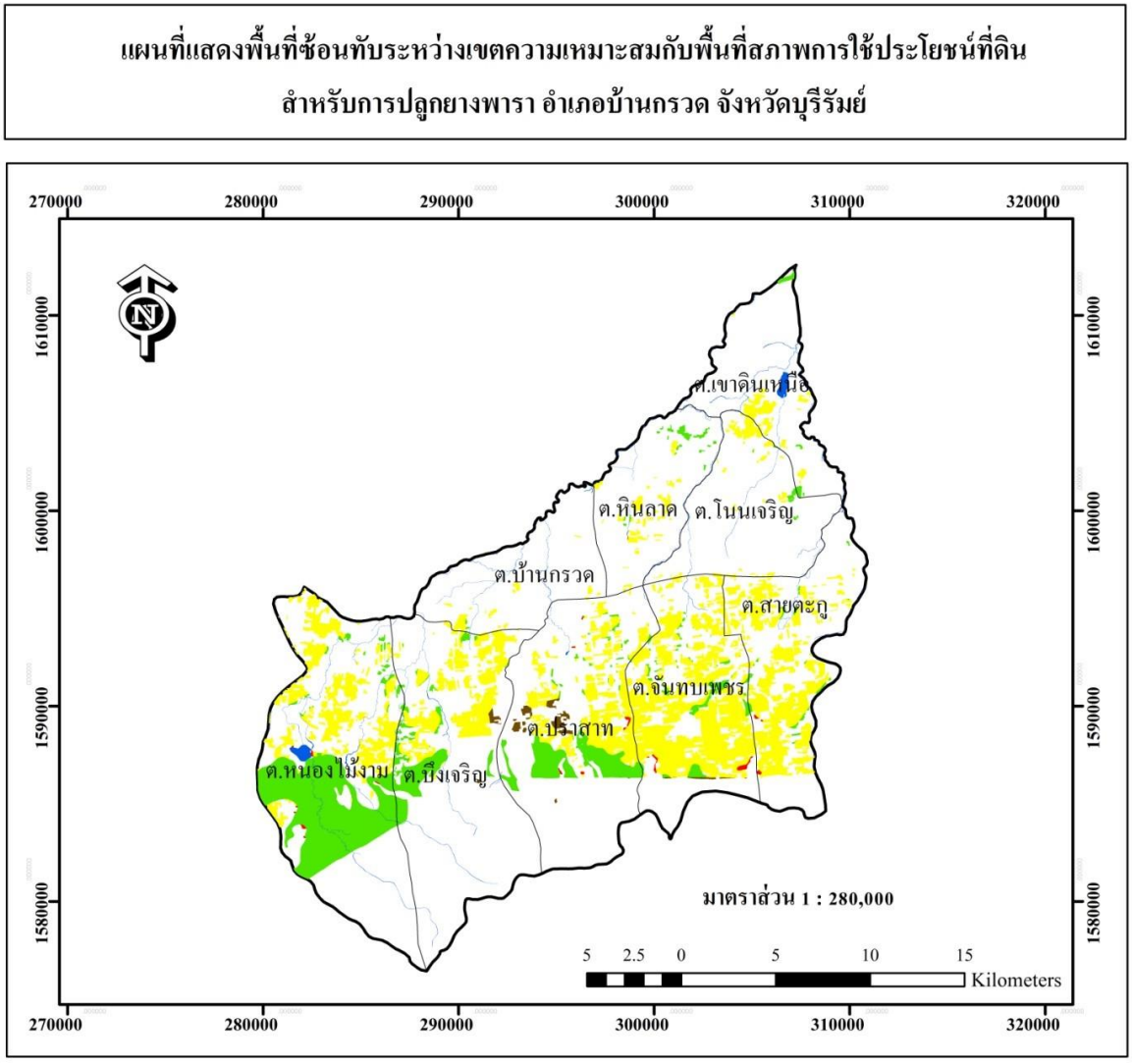

ตำบล	พื้นที่ (ไร่)			
	F	N	S2	S3
ต.เขาดินเหนือ		2	135	1,248
ต.จันทบเพชร	107	150	1,198	17,666
ต.โนนเจริญ			152	1,178
ต.บ้านกรวด			28	614
ต.บึงเจริญ	170	0	1,526	6,852
ต.ปราสาท	789	100	1,982	8,244
ต.สายตะกู	0	51	373	10,770
ต.หนองไม้งาม	2	80	4,146	9,244
ต.หินลาด		7	446	1,235
ผลรวมทั้งหมด	**1,068**	**390**	**9,986**	**57,051**

ภาพที่ ๒๔ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning พื้นที่ซ้อนทับตามความเหมาะสมการปลูกยางพา

ตารางที่ ๓๒ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกยางพาราในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ยางพารา					←→	▽		→				
					◄····►					▽		····►

สัญลักษณ์ ←→ ช่วงฤดูปลูก ▽ ปลูกสูงสุด

◄····► ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, พ.ศ.๒๕๖๕

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๓.๑) *การปลูกยางพารา* แนะนำให้ปลูกต้นฤดูฝน โดยขุดหลุมขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ เซนติเมตรผึ่งแดดไว้ประมาณ ๑๐ วัน รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๕ กิโลกรัมร่วมกับปุ๋ยหินฟอสเฟต (๐-๓-๐) อัตราหลุมละ ๑๗๐ กรัม เลือกพันธุ์ที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคและแมลง ต้นยางชำถุงขนาด ๑-๒ ฉัตรอายุประมาณ ๒-๓ เดือน ให้รอยต่อระหว่างรากกับตาอยู่ระหว่างปากถุง การปลูกให้ใช้มีดเฉือนก้นถุงออกประมาณ ๑ นิ้วแล้วกรีดด้านข้างของถุงให้ขาดออกจากกันแต่ยังไม่ต้องดึงถุงออกนำไปวางในหลุมทยอยกลบดินลงหลุมจนเกือบเต็มหลุมแล้วให้ดึงถุงพลาสติกออก ระวังอย่าให้ดินในถุงพลาสติกแตกกลบดินจนเสมอปากหลุมและอัดดินให้แน่นโดยให้บริเวณโคนต้นยางสูงกว่าเล็กน้อยเพื่อไม่ให้น้ำขังในหลุม

๓.๒) *การใช้พันธุ์ยางพารา* ส่วนใหญ่ปลูกยางพันธุ์RRIM ๖๐๐

๓.๓) *การดูแลรักษา*

การใส่ปุ๋ยยางพารา แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง คือ

ช่วงที่ ๑ การใส่ปุ๋ยยางพาราก่อนเปิดกรีด ในเขตปลูกยางพาราเดิม ให้ใช้สูตร ๒๐-๘-๒๐ ส่วนเขตพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ ให้ใช้สูตร ๒๐-๑๐-๑๒ ใส่ได้ ๓ วิธี คือ แบบหว่านเหมาะสำหรับพื้นที่ราบเมื่อหว่านแล้วคาดกลบ, แบบแถบเหมาะสำหรับพื้นที่ลาดเทเล็กน้อยหรือพื้นที่ที่ทำขั้นบันไดโดยเซาะร่องใส่ปุ๋ยแล้วกลบ, ใส่แบบหลุมเหมาะสำหรับพื้นที่ลาดชันใช้ ๒ หลุมต่อต้นแล้วฝังกลบ

ช่วงที่ ๒ การใส่ปุ๋ยยางพาราหลังเปิดกรีด ทุกเขตปลูกยางพาราให้ใส่สูตร ๓๐-๕-๑๘ ใส่ครั้งละ ๕๐๐ กรัมต่อต้นปีละ ๒ ครั้ง ครั้งแรกใส่ช่วงต้นฤดูฝนประมาณเดือนเมษายนถึงพฤษภาคมหลังจากยางผลัดใบในขณะที่ใบยางเป็นใบเพสลาด และครั้งที่ ๒ ใส่ประมาณเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนก่อนที่ใบยางจะแก่

๓.๔) *การปลูกพืชคลุมดิน* พืชคลุมดินที่เหมาะสมกับการปลูกในสวนยางพาราแนะนำให้ปลูกพืชตระกูลถั่ว มีรูปแบบการปลูก ๓ แบบ คือ

ปลูกแบบหว่าน ห่างจากแถวยาง ๒ เมตร เหมาะกับสถานที่โล่งเตียนและเตรียมพื้นที่อย่างดี

ปลูกแบบเป็นแถว ปลูกห่างกัน ๒ เมตร ๓ แถว เหมาะกับสวนที่ปลูกพืชแซม

ปลูกแบบเป็นหลุม ระยะ ๓๐ x ๑๐๐ เซนติเมตร จำนวน ๕ แถว เหมาะกับสวนที่มีวัชพืชขึ้นบ้างแล้วแต่ยังไม่หนาแน่น

๓.๕) *การตัดแต่งกิ่ง*เริ่มตั้งแต่ยางอายุได้ ๑ ปีให้ตัดแต่งกิ่งแขนงในระดับต่ำกว่า ๒ เมตรในสภาพพื้นที่แห้งแล้งควรตัดแต่งกิ่งแขนงในระดับต่ำกว่า ๑.๗ เมตรอย่าโน้มต้นลงมาเพื่อตัดแต่งกิ่งเพราะจะทำให้เกิดอันตรายต่อต้นยางได้เช่นเปลือกแตกน้ำยางไหลและต้นยางหักได้ควรทาสารเคมีในป้องกันโรคและแมลงที่รอยแผลตัดแต่งกิ่งทุกครั้ง

๓.๖) *การกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา* สามารถกำจัดได้หลายวิธี เช่น ใช้แรงงานถากการไถพรวน การปลูกพืชคลุมดินและการใช้สารเคมี

๓.๗) *การกรีดยางพารา* การกรีดยางพาราสามารถแบ่งช่วงระยะเวลาการกรีดและการใช้สารเคมีเร่งน้ำยางได้ ๒ ประเภท คือ

การกรีดยางในระยะ ๓ ปีแรก ซึ่งเป็นช่วงที่ยางกำลังเจริญเติบโตไม่ควรกรีดหักโหมมากเกินไปเพราะจะทำให้ต้นยางชะงักการเจริญเติบโตและผลผลิตลดลงในภายหลัง ระบบกรีดที่เหมาะสมควรกรีดครึ่งต้นวันเว้นสองวัน การใช้สารเคมีเร่งน้ำยางความเข้มข้นร้อยละ ๒.๕ เหมาะสำหรับยางพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่ำในระยะแรกของการกรีด โดยใช้สารเคมีทาใต้รอยกรีดที่ขูดเปลือกกว้าง ๒.๕ เซนติเมตรปีละ ๒-๓ ครั้ง ในปีถัดไปหากผลผลิตเพิ่มขึ้นให้หยุดใช้สารเคมี

การกรีดยางหลังจาก ๓ ปีแล้ว ต้นยางจะทนทานต่อการกรีดมากขึ้นระบบกรีดที่เหมาะสม คือ กรีดครึ่งต้นวันเว้นวัน หรือกรีดครึ่งต้นวันเว้นสองวัน หากใช้สารเคมีเร่งน้ำยางควรใช้สารเคมีเพียงปี ๒ - ๓ ครั้ง

๓.๘) *การแปรรูปยางพารา* น้ำยางสดที่ได้จากสวน สามารถนำไปแปรรูปได้หลายชนิด ทั้งในรูปยางถ้วย ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางเครพ ฯลฯ คุณภาพยางที่แปรรูปขึ้นอยู่กับวิธีการผลิต ราคายางในท้องตลาดแตกต่างกันไปตามคุณภาพยาง

๓.๙) *การเก็บเกี่ยวผลผลิต*เกษตรกรเริ่มเปิดกรีดยางพาราเมื่ออายุยาง ประมาณ ๗ ปีขึ้นไป

๓.๑๐) ต้นทุนการผลิตยางพารา ดังตารางแสดงต้นทุนการผลิตยางพาราในอำเภอบ้านกรวด

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

ตารางที่ ๓๓ แสดงช่วงเวลาการเพาะปลูก ยางพารา อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ยางพารา					←→	▽		→				
					◄····►					▽		

สัญลักษณ์ ←→ ช่วงฤดูปลูก ▽ ปลูกสูงสุด

◄····► ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

๕) ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตยางพาราในอำเภอบ้านกรวด (ปี ๒๕๖๕)

ต้นทุนการผลิต (ก่อนเปิดกรีด)	เงิน (บาท/ไร่)
๑. ค่าเตรียมดิน ไถพาน ๓ และพาน ๗	๕๕๐ - ๖๐๐
๒. ค่าวางแนว ขุดหลุมและจ้างปลูก	๑,๔๐๐ - ๑,๕๕๐
๓. ค่าพันธุ์ยางพารา	๑,๗๐๐ - ๑๙๐๐
๓. ค่าปุ๋ยบำรุงต้นยาง ๑-๖ ปี	๗,๐๐๐ - ๗,๕๐๐
๔. ค่าจ้างแรงงานใส่ปุ๋ย	๑,๑๐๐ - ๑,๓๐๐
๕. ค่าสารเคมีและค่าจ้างกำจัดวัชพืช	๔,๕๐๐ - ๕,๐๐๐
๖. ค่าแรงงานตัดแต่งกิ่งยาง	๑,๕๐๐ - ๒,๐๐๐
ค่าใช้จ่ายรวม	**๑๗,๗๕๐ - ๑๙,๘๕๐**
ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย/ไร่	**๑๘,๘๐๐**

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๖) สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

ผลผลิตยางพาราส่วนใหญ่เกษตรกรจะจำหน่ายในรูปยางถ้วยให้กับจุดรับซื้อยางพาราที่มีอยู่ในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ราคาเฉลี่ยในการซื้อขายยางก้อนถ้วยเฉลี่ย (ขี้ยาง) ในปี ๒๕๖๑ อยู่ที่ ๑๓.๕-๒๒.๕ บาท ดังตารางแสดงข้อมูลจุดรับซื้อยางพารา ปี ๒๕๖๒

ตารางที่ ๓๕ แสดงข้อมูลจุดรับซื้อยางพารา ปี ๒๕๖๕

ที่	ชื่อโรงงาน/ แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		ปริมาณการรับซื้อ ตัน/ปี	ราคารับซื้อ (บาท)	ช่วงเวลารับซื้อ
			X	Y			
๑	ละหานทรายรับเบอร์ & ลาเทค	ม.๑๐ ต.จันทบเพชร	๒๙๙๔๕๗	๑๕๘๙๖๑๔	๑,๘๐๐	๑๘.๕	พ.ค.-ม.ค
๒	สหกรณ์กองทุนสวนยาง บ้านกรวด จำกัด	ม.๑ ต.จันทบเพชร	๒๙๙๔๘๔	๑๕๙๑๙๗๐	๑,๐๘๐	๒๒.๕	พ.ค.-ม.ค
๓	ละหานทรายรับเบอร์ & ลาเทค	ม.๑๐ ต.ปราสาท	๒๘๙๓๐๒	๑๕๙๐๙๒๒	๓,๒๔๐	๑๘.๕	พ.ค.-ม.ค
๔	ไทยฮั้วยางพารา จำกัด มหาชน	ม.๔ ต.บึงเจริญ	๒๘๙๓๒๙	๑๕๙๐๘๐๗	๔,๓๒๐	๑๘.๕	พ.ค.-ก.พ.

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์, ๒๕๖๓

สภาพปัญหาความต้องการ

๑. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการผลิต เนื่องจากในบางปีมีปริมาณน้ำฝนลดน้อยลง หรือเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้ ยางพาราเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ ส่งผลให้ผลิตลดลง

๒. ปัญหาด้านเงินทุน เนื่องจาก ราคายางพาราตกต่ำ

๓. ปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิต เนื่องจากการเกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำการเกษตรแบบพึ่งพาส่วนเคมีเป็นหลัก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ความพร้อมทักษะความชำนาญ

๑. การเลือกพันธุ์ยางพาราที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ปลูก

๒. การปลูกและดูแลรักษาต้นยาง

๓. การกรีดยางพาราและการแปรรูปยางพาราเป็นยางแผ่นดิบรมควัน

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ Smart Farmer ต้นแบบยางพารา

Smart Farmer นายธนา กิจซื่อตรง

ที่ตั้ง บ้านเลขที่ ๙๙ หมู่ที่ ๑๑ บ้านสายตรี ๑๐ ตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๘ ๗๙๕๗ ๐๘๔๐

กิจกรรมเด่น

๑. เป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหายางพาราตกต่ำ โดยการรวบรวมกลุ่มผู้ผลิต ผู้ซื้อ ผู้ขาย สร้างเป็นตลาดกลางการประมูลยางพาราในพื้นที่

๒. เป็นผู้นำในการสร้างและกำจัดสิ่งปฏิกูล โดยการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียจากยางพาราเพื่อไม่ให้ส่งกลิ่นในชุมชน โดยใช้วิธีพักบ่อน้ำเสียซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ตารางที่ ๓๖ แสดงข้อมูลกลุ่มองค์กร/สถาบันเกษตรกร

ที่	วิสาหกิจชุมชน	ที่ตั้งกลุ่ม
๑	กลุ่มสวนยางพาราบ้านสายโท ๖ เหนือ ตำบลจันทบเพชร	๑๐๒ หมู่ ๔ ต.จันทบเพชร อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์
๒	ตลาดยางพาราบ้านโนนเจริญ	๑๓๖ หมู่ ๔ ต.โนนเจริญ อ.บ้านกรวดจ.บุรีรัมย์
๓	กลุ่มยางพาราบ้านสายโท ๕ ใต้	๑๒๙ หมู่ ๓ ต.จันทบเพชร อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

๑.๓.๓ ชนิดสินค้า อ้อย (Sugar cane)

อ้อยโรงงาน หมายถึง อ้อยที่เก็บเกี่ยวส่งโรงงานในฤดูหีบอ้อย ระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม – ๓๑ มีนาคม ของปีถัดไป แบ่งเป็น

อ้อยโรงงาน ปี ๑ หมายถึง อ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีแรก

อ้อยโรงงาน ปี ๒ หมายถึง อ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีสอง

อ้อยโรงงาน ปี ๓ ขึ้นไป หมายถึง อ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สามขึ้นไป

๑) พื้นที่ความเหมาะสมในการปลูก

เขตความเหมาะสม Land Suitability สำหรับปลูกอ้อยโรงงานของกรมพัฒนาที่ดิน ปี ๒๕๖๒ ภายในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีระดับชั้นความเหมาะสมแต่ละระดับ ดังนี้

พื้นที่เหมาะสม(S๑) จำนวน ๒๘๘ ไร่

พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๙๙,๖๗๑ ไร่

พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๘๑ ไร่

พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๗๙ ไร่

ดังตารางแสดงพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) สำหรับปลูกอ้อยโรงงานของอำเภอบ้านกรวด

ตารางที่ ๓๗ แสดงพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) สำหรับปลูกอ้อยโรงงานของอำเภอบ้านกรวด

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
เขาดินเหนือ		๑๔๖	๗๕		๒๒๑
จันทบเพชร	๔๖	๑๐๔	๒๐,๒๖๗		๒๐,๔๑๗
โนนเจริญ			๑๔๐		๑๔๐
บ้านกรวด			๑,๑๕๑		๑,๑๕๑
บึงเจริญ	๓๙		๑๕,๒๗๒		๑๕,๓๑๑
ปราสาท	๑๓		๑๖,๓๗๘	๔๐	๑๖,๔๓๑
สายตะกู		๔๓	๑๐,๐๐๗		๑๐,๐๕๐
หนองไม้งาม	๘๑		๓๔,๓๔๘	๔๑	๓๔,๔๗๐
หินลาด			๒,๐๓๓		๒,๐๓๓
ผลรวมทั้งหมด	**๑๗๙**	**๒๘๘**	**๙๙,๖๗๑**	**๘๑**	**๑๐๐,๒๒๔**

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดินปี ๒๕๖๒

หมายเหตุ : N หมายถึง ไม่เหมาะสม

S๑ หมายถึง เหมาะสม

S๒ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

ตารางที่ ๓๘ แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
เขาดินเหนือ	๘๒	๑,๐๔๒	๑,๐๔๒	๑๒,๕๐๔	๑๒
จันทบเพชร	๓๐	๔๕๔	๔๕๔	๕,๒๒๑	๑๑.๕
โนนเจริญ	๔๔	๗๓๗	๗๓๗	๘,๘๔๔	๑๒
บ้านกรวด	๑๐๕	๒,๗๘๘	๒,๗๘๘	๓๖,๒๔๔	๑๓
บึงเจริญ	๒๑๑	๔,๒๙๔	๔,๒๙๔	๕๓,๖๗๕	๑๒.๕
ปราสาท	๓๒	๔๒๖	๔๒๖	๕,๑๑๒	๑๒
สายตะกู	๑๕๓	๑,๔๖๗	๑,๔๖๗	๑๖,๑๓๗	๑๑
หนองไม้งาม	๓๒๐	๖,๗๔๐	๖,๗๔๐	๘๗,๖๒๐	๑๓
หินลาด	๑๑๒	๒,๒๘๗	๒,๒๘๗	๒๕,๑๕๗	๑๑
รวม	**๑,๐๘๙**	**๒๐,๒๓๕**	**๒๐,๒๓๕**	**๒๕๐,๕๑๔**	**๑๒**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, พ.ศ.๒๕๖๒

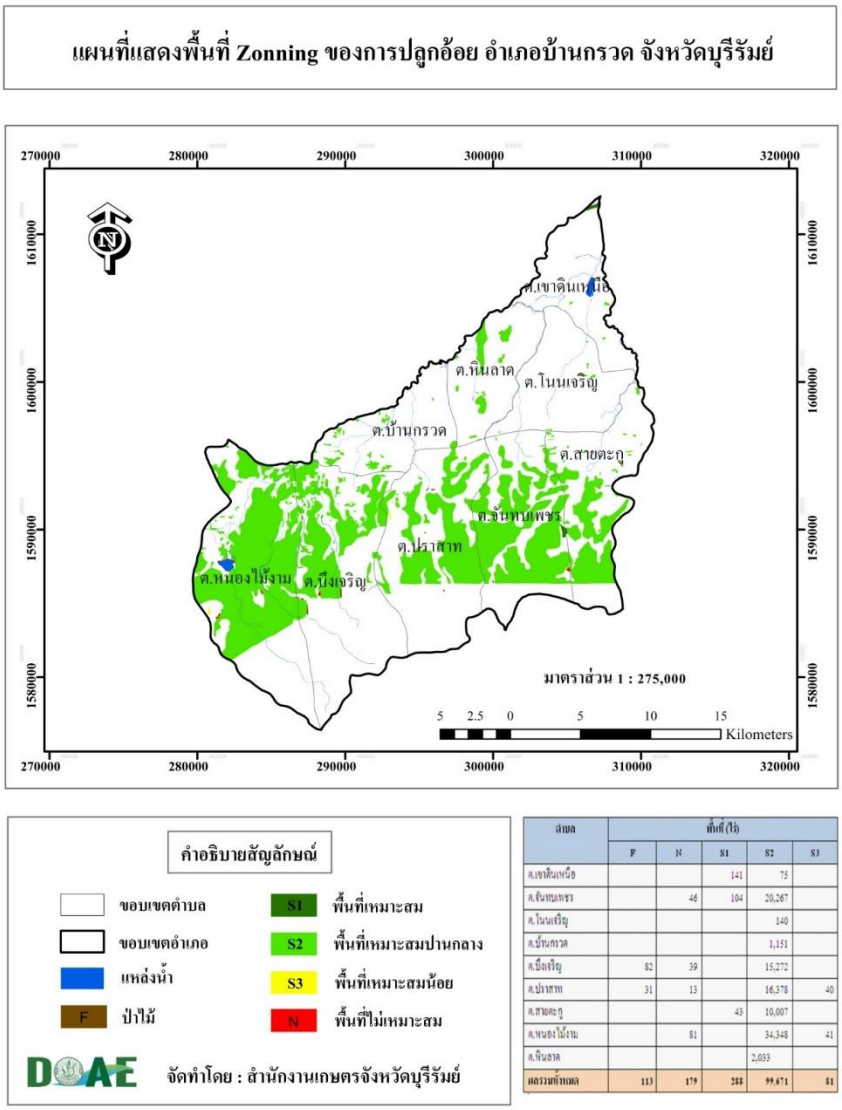

ตำบล	พื้นที่ (ไร่)				
	F	N	S1	S2	S3
ต.เขาดินเหนือ			141	75	
ต.จันทบเพชร		46	104	20,267	
ต.โนนเจริญ				140	
ต.บ้านกรวด				1,151	
ต.บึงเจริญ	82	39		15,272	
ต.ปราสาท	31	13		16,378	40
ต.สายตะกู			43	10,007	
ต.หนองไม้งาม		81		34,348	41
ต.หินลาด				2,033	
ผลรวมทั้งหมด	113	179	288	99,671	81

ภาพที่ ๒๕ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของการปลูกอ้อย อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

การซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

จากการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability)กับสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดิน (Land Used) ปลูกอ้อยโรงงานของอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่า ภายในขอบเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีเกษตรกรปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๑๗,๖๔๒ ไร่ ในเขตความเหมาะสม ดังนี้ N (ไม่เหมาะสม) จำนวน ๑๗๙ ไร่ S๒ (เหมาะสมปานกลาง) จำนวน ๑๗,๓๘๒ ไร่ และอยู่นอกเขตความเหมาะสม คือ S๓ (เหมาะสมน้อย) จำนวน ๘๑ ไร่ ดังตาราง แสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) กับสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดิน (Land Used) ปลูกอ้อยโรงงานของอำเภอบ้านกรวด

ตารางที่ ๓๙ แสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) กับสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดิน (Land Used) ปลูกอ้อยโรงงานของอำเภอบ้านกรวด

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
เขาดินเหนือ	-	-	๗๖	-	๗๖
จันทบเพชร	๔๖	-	๓๐๑	-	๓๗๔
โนนเจริญ	-	-	๑๓๙	-	๑๓๙
บ้านกรวด	-	-	๑,๐๓๕	-	๑,๐๓๕
บึงเจริญ	๓๙	-	๔,๔๔๙	-	๔,๔๘๘
ปราสาท	๑๓	-	๓๘๕	๔๐	๔๓๘
สายตะกู	-	-	๗๔๓	-	๗๔๙
หนองไม้งาม	๘๑	-	๙,๙๒๔	๔๑	๑๐,๐๔๖
หินลาด	-	-	๓๓๐	-	๓๓๐
ผลรวมทั้งหมด	**๑๗๙**	**-**	**๑๗,๓๘๒**	**๘๑**	**๑๗,๖๔๒**

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดินปี ๒๕๖๒

หมายเหตุ : N หมายถึง ไม่เหมาะสม
S๑ หมายถึง เหมาะสม
S๒ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

๒) ปริมาณการผลิต

การผลิตปี ๒๕๖๕/๖๖ ในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด การปลูกอ้อยครอบคลุมพื้นที่ทั้ง ๙ ตำบล จำนวน ๒๐,๒๓๕ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๑๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แยกเป็นรายตำบล รายละเอียดตามตารางที่ ๒๘ แสดงปริมาณการปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

การปลูกอ้อยปีแรก

๑. การเตรียมดิน การไถพรวนควรไถอย่างน้อย ๓-๔ ครั้ง ไถด้วยพานสาม ๑-๒ ครั้ง ลึก ๓๐ – ๕๐ ซม.ตามด้วยผานเจ็ด ตากดินประมาณ ๗ - ๑๐ วัน ถ้าปลูกต้นฤดูฝนให้พรวน ๑ ครั้ง ถ้าปลูกปลายฤดูฝนต้องพรวนเพิ่มอีก ๒ - ๓ ครั้ง จนหน้าดิน ๑ ไถดะ ไถแปรและไถผานหก ประมาณ ๑-๒ ครั้ง ใช้เครื่องปลูกอ้อย ระยะปลูก ๑ - ๑.๒ เมตรต่อแถว

๒. การใช้พันธุ์ พันธุ์ขอนแก่น ๓ ประมาณ ๑,๕๐๐ -๒,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ (ไว้ตอประมาณ ๓ ปี)

๓. การจัดการปุ๋ย แบ่งได้ ๒ ครั้ง ปุ๋ยรองพื้นใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ในปริมาณ ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ใส่ปุ๋ยรอบที่ ๒ เมื่ออ้อยมีอายุ ๔-๕ เดือน ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖ -๑๖ -๘ ในปริมาณ ๕๐ กิโลกรัม/ไร่

๔. การใช้สารเคมี สารกำจัดวัชพืช ใช้ทันทีหลังปลูกอ้อย (ยาคุมวัชพืช) และใช้ยากำจัดวัชพืช ตอนอ้อยอายุ ๓-๔ เดือน

๕. เก็บเกี่ยวเมื่ออายุอ้อยได้ประมาณ ๑๕ เดือน ผลผลิตประมาณ ๒๐-๒๕ ตันต่อไร่

๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต แรงงานคนจ้างตัดตันละ ๒๐๐ บาท และรถบรรทุกไปจำหน่ายโรงงานน้ำตาลสุรินทร์ ราคาตันละ ๒๒๐ - ๒๕๐ บาท

การดูแลตออ้อยปีที่ ๑, ๒ และ ปีที่ ๓

๑. บำรุงตอ ด้วยปุ๋ย สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ (โดยจ้างรถฝังปุ๋ย ราคา ๒๕๐ บาทต่อไร่)

๒. กำจัดวัชพืช เมื่อตออ้อยอายุประมาณ ๓ - ๔ เดือน

๓. ใส่ปุ๋ยรอบที่สอง สูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ (เมื่อตออ้อยอายุ ๔-๕ เดือน)

๔. เก็บเกี่ยวเมื่ออ้อยอายุ ประมาณ ๑๒ เดือน ผลผลิตประมาณ ๑๒ -๑๕ ตันต่อไร่

๕. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ อื่นๆ ดังตารางแสดงต้นทุนการผลิตต่อไร่ ของอ้อยโรงงานอำเภอบ้านกรวด (ปี ๒๕๖๒)

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

ตารางที่ ๔๐ แสดงปฏิทินช่วงเวลาการเพาะปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
อ้อยโรงงาน	◄·····►			◄———►						◄———► ▽	▽ ◄·····►	

สัญลักษณ์ ◄———► ช่วงฤดูปลูก ▽ ปลูกสูงสุด

◄·····► ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, พ.ศ.๒๕๖๒

๕) ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๔๑ แสดงต้นทุนการผลิตต่อไร่ ของอ้อยโรงงานอำเภอบ้านกรวด (ปี ๒๕๖๓)

ต้นทุนการผลิต	ต้นทุน (บาท/ไร่)			
	อ้อยใหม่	อ้อยตอ ๑	อ้อยตอ ๒	อ้อยตอ ๓
ไถครั้งที่ ๑ ไถดะ	๔๐๐			
ไถครั้งที่ ๒ ไถแปร	๓๐๐			
ไถครั้งที่ ๓ ไถพานเจ็ด	๓๐๐			
ค่าพันธุ์อ้อย (ขอนแก่น ๓)	๒,๐๐๐			
ค่าจ้างปลูก (เครื่องปลูก)	๑,๐๐๐			
ค่าปุ๋ย ใส่ ๒ ครั้ง	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐
ค่ายากำจัดวัชพืช	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐
ค่าจ้างใส่ปุ๋ยและฉีดยา	๓๐๐	๔๐๐	๔๐๐	๔๐๐
ค่าบำรุงรักษา	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
รวม	**๖,๕๐๐**	**๒,๖๐๐**	**๒,๖๐๐**	**๒,๖๐๐**
ผลผลิต (ตัน/ไร่)	**๒๐**	**๑๕**	**๑๒**	**๑๒**
- ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว (๒๐๐ บาท/ตัน)	๔,๐๐๐	๓,๐๐๐	๒,๔๐๐	๒,๔๐๐
- ค่ารถบรรทุก (๒๒๐ บาท/ตัน)	๔,๔๐๐	๓,๓๐๐	๒,๖๔๐	๒,๖๔๐
รวมต้นทุนการผลิต	๑๔,๙๐๐	๘,๙๐๐	๗,๖๔๐	๗,๖๔๐
ราคาอ้อย ตันละ	๑,๐๐๘	๑,๐๐๘	๑,๐๐๘	๑,๐๐๘
จำนวนเงินที่ได้รับยังไม่หักต้นทุน	**๒๐,๑๖๐**	**๑๕,๑๒๐**	**๑๒,๐๙๖**	**๑๒,๐๙๖**
กำไรตอบแทน (บาท/ไร่)	**๕,๒๖๐**	**๖,๒๒๐**	**๔,๔๕๖**	**๔,๔๕๖**

๖) สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

จากข้อมูลคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๘๐๘ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลงของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาทต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๙๐๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลงของราคาอ้อยเท่ากับ๕๔ บาทต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน ฤดูกาลผลิตปี ๒๕๕๖/๒๕๕๗ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๙๕๘.๓๑ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. ทั้งนี้ อำเภอบ้านกรวดไม่มีจุดรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป

๗) ข้อมูลเกษตรกร/องค์กร

สมาคมผู้ปลูกอ้อยอำเภอบ้านกรวดและโรงงานงานน้ำตาลสุรินทร์ จำกัด สาขาอำเภอบ้านกรวด ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่๑ ต.โนนเจริญ อ.บ้านกรวด จ.บุรีรัมย์

๑.๓.๔ มันสำปะหลัง (Cassava)

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เป็นพืชที่ปลูกง่าย ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวนได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเป็นพืชที่สามารถทนความแห้งแล้งและปลูกได้ในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีโรคและแมลงรบกวนน้อย สามารถทยอยปลูกและเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี มันสำปะหลังจึงกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่เกษตรกรนิยมปลูกมากที่สุดในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมเพาะปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์ระยอง ๗๒ เนื่องจากให้ผลผลิตหัวสดสูง ต้นพันธุ์คุณภาพดีและทนแล้ง รองลงมาคือ ห้วยบง ,ห้วยบง ๖๐

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมันสำปะหลัง คือพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๒๐๐ เมตร ไม่มีน้ำท่วมขังมีการระบายน้ำดีและถ่ายเทอากาศดี ดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือดินทราย ระดับหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตร มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง อินทรียวัตถุไม่ต่ำกว่า ๑.๐ เปอร์เซ็นต์ ค่าความเป็นกรดด่างระหว่าง ๕.๕-๗.๕ อุณหภูมิที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโต ๒๕ - ๓๗ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนกระจายสม่ำเสมอ ๑,๐๐๐ – ๑,๕๐๐ มิลิลิตร

๑) พื้นที่ความเหมาะสมในการปลูก

เขตความเหมาะสม Land Suitabilityสำหรับปลูกมันสำปะหลังของกรมพัฒนาที่ดิน ปี ๒๕๕๙ ภายในขอบเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีระดับชั้นความเหมาะสมแต่ละระดับ ดังนี้

พื้นที่เหมาะสม (S๑) จำนวน ๗ ไร่
พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๑,๓๘๔ ไร่
พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๒๓๘ ไร่
พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๗,๑๑๙ ไร่

ตารางที่ ๔๒ แสดงพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) สำหรับปลูกมันสำปะหลังของ อำเภอบ้านกรวด

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
เขาดินเหนือ	๒๗๙	-	-	-	๒๗๙
จันทบเพชร	๔๘๔	-	๑,๑๓๙	-	๑,๖๒๓
โนนเจริญ	๕	-	๒๑๖	-	๒๒๑
บ้านกรวด	๙๖๗	-	๗	-	๙๗๔
บึงเจริญ	๑,๔๖๙	-	๒,๐๒๑	-	๓,๔๙๐
ปราสาท	๖๕๘	-	๑,๘๔๑	๓	๒,๕๐๒
สายตะกู	๖๗๓	๗	๘๘๒	-	๑,๕๖๒
หนองไม้งาม	๒,๒๓๑	-	๕,๑๕๓	๒๓๕	๗,๖๑๙
หินลาด	๓๕๓	-	๑๒๕	-	๔๗๘
ผลรวมทั้งหมด	**๗,๑๑๙**	**๗**	**๑๑,๓๘๔**	**๒๓๘**	**๑๘,๗๔๘**

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดินปี ๒๕๖๒

หมายเหตุ : N หมายถึง ไม่เหมาะสม S๑ หมายถึง เหมาะสม
S๒ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

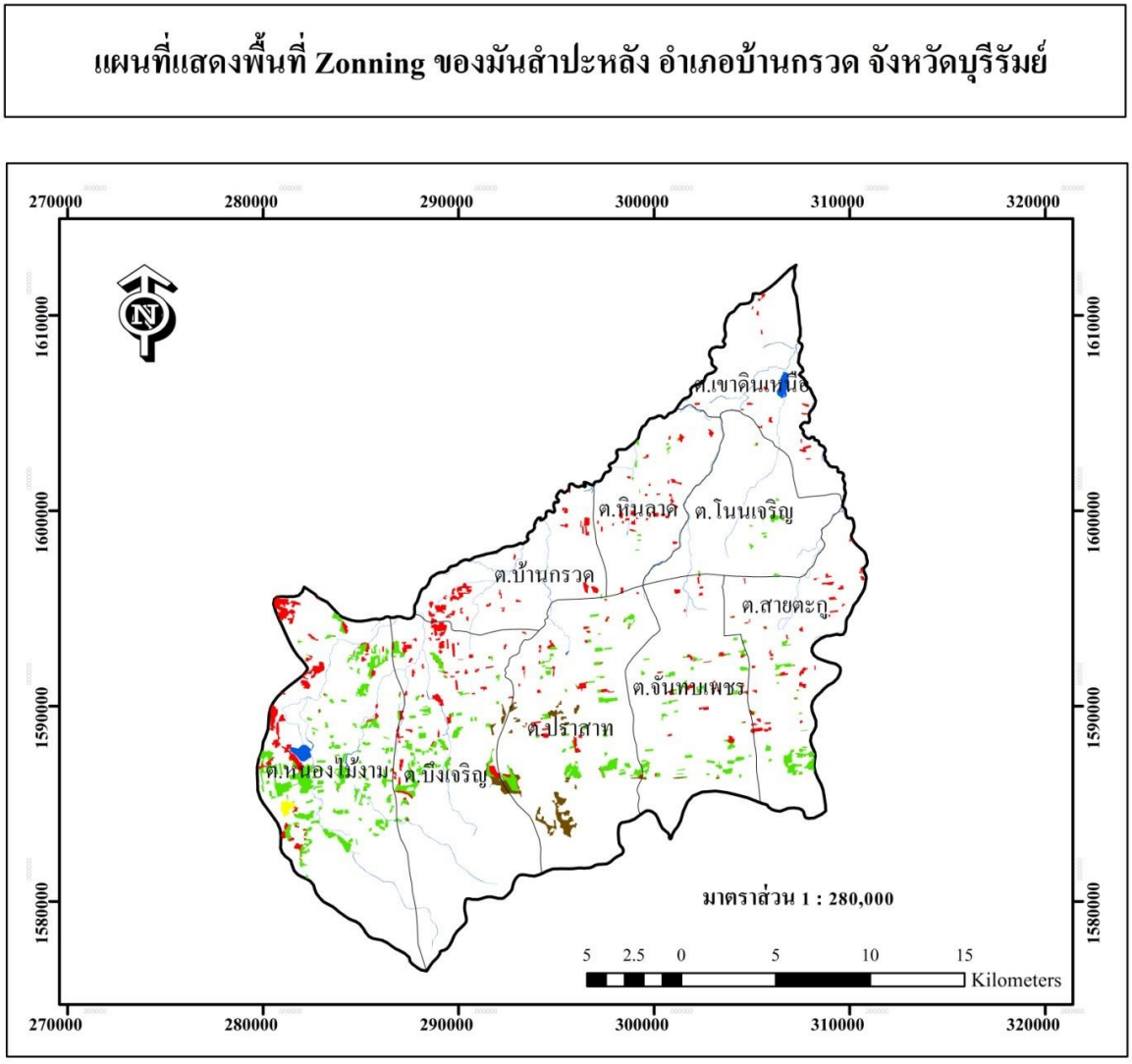

ตำบล	พื้นที่ (ไร่)				
	F	N	S1	S2	S3
ต.เขาดินเหนือ		279			
ต.จันทบเพชร	38	484	0	1,139	
ต.โนนเจริญ		5		216	
ต.บ้านกรวด		967		7	
ต.บึงเจริญ	388	1,469		2,021	
ต.ปราสาท	1,424	658		1,841	3
ต.สายตะกู		673	7	882	
ต.หนองไม้งาม		2,231		5,153	235
ต.หินลาด		535		125	
ผลรวมทั้งหมด	**1,850**	**7,301**	**7**	**11,384**	**238**

ภาพที่ ๒๖ แผนที่แสดงพื้นที่ Zoning ของมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๒) ปริมาณการผลิต

ตารางที่ ๔๓ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
เขาดินเหนือ	๒๔	๗๖	๗๖	๒๒๘	๓
จันทบเพชร	๑๐๒	๗๑๕	๗๑๕	๓,๒๑๗	๔.๕
โนนเจริญ	๓๓	๒๕๓	๒๕๓	๘๘๕	๓.๕
บ้านกรวด	๑๔๖	๑,๗๕๒	๑,๗๕๒	๗,๐๐๘	๔
บึงเจริญ	๕๑๒	๕,๐๙๗	๕,๐๙๗	๒๕,๔๘๕	๕
ปราสาท	๔๓๗	๔,๓๖๘	๔,๓๖๘	๒๑,๙๔๕	๕
สายตะกู	๒๐๑	๑,๘๒๐	๑,๘๒๐	๖,๓๗๐	๓.๕
หนองไม้งาม	๘๓๕	๑๒,๕๑๙	๑๒,๕๑๙	๖๒,๕๙๕	๔.๘
หินลาด	๙๘	๑,๐๖๘	๑,๐๖๘	๓,๒๐๔	๓
รวม	**๒๓๘๘**	**๒๗,๖๖๘**	**๒๗,๖๖๘**	**๑๓๐,๙๓๗**	**๔**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, พ.ศ.๒๕๖๖

การซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสม (Land Suitability) สำหรับปลูกมันสำปะหลังกับสภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดิน (Land Used) ปลูกมันสำปะหลังในขอบเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่าภายในขอบเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ มีเกษตรกรปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๑๘,๖๓๙ ไร่ ในเขตความเหมาะสม ดังนี้ S๑ S๒ (เหมาะสม และเหมาะสมปานกลาง) จำนวน ๑๑,๓๔๓ ไร่และอยู่นอกเขตความเหมาะสม คือ S๓ (เหมาะสมน้อย) จำนวน ๗,๕๐๕ ไร่

ตารางที่ ๔๔ แสดงการซ้อนทับพื้นที่เขตความเหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับปลูกมันสำปะหลัง

พื้นที่ : ไร่

ตำบล	N	S๑	S๒	S๓	รวม
เขาดินเหนือ	๒๗๗	-	-	-	๒๗๗
จันทบเพชร	๔๗๙	-	๑,๑๓๔	-	๑,๖๑๓
โนนเจริญ	๕	-	๒๑๖	-	๒๒๑
บ้านกรวด	๙๖๒	-	๘	-	๙๗๐
บึงเจริญ	๑,๔๖๕	-	๒,๐๑๓	-	๓,๔๗๘
ปราสาท	๖๕๗	-	๑,๘๒๘	๓	๒,๔๘๘
สายตะกู	๖๖๘	๗	๘๗๖	-	๑,๕๕๑
หนองไม้งาม	๒,๒๒๒	-	๕,๑๓๗	๒๔	๗,๓๘๓
หินลาด	๕๓๒	-	๑๒๖	-	๖๕๘
ผลรวมทั้งหมด	**๗,๒๖๘**	**๗**	**๑๑,๓๓๖**	**๒๓๗**	**๑๘,๖๓๙**

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดินปี ๒๕๖๒

หมายเหตุ : N หมายถึง ไม่เหมาะสม
S๑ หมายถึง เหมาะสม
S๒ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
S๓ หมายถึง เหมาะสมน้อย

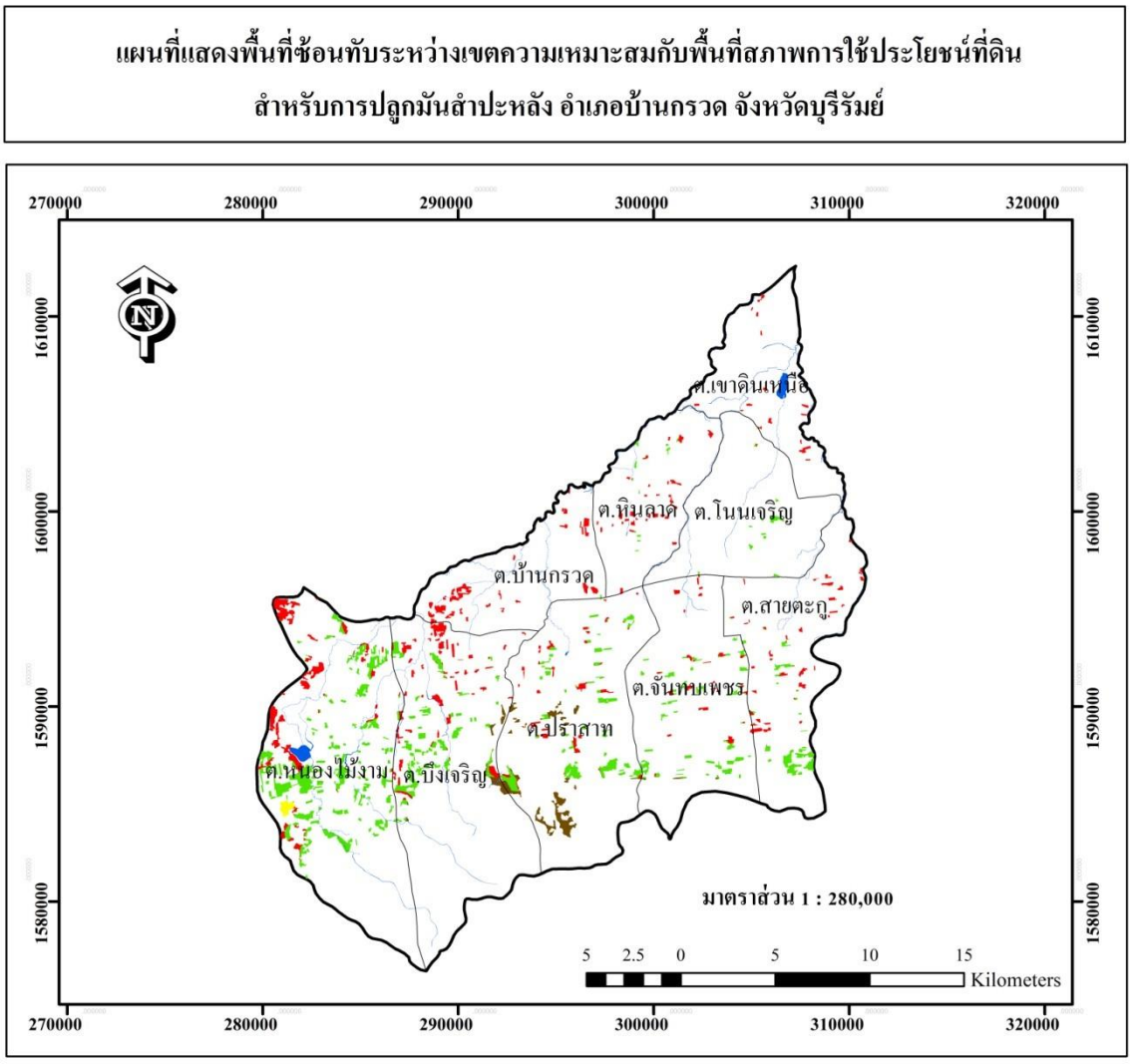

ตำบล	พื้นที่ (ไร่)				
	F	N	S1	S2	S3
ต.เขาดินเหนือ		277			
ต.จันทบเพชร	38	479	0	1,134	
ต.โนนเจริญ		5		216	
ต.บ้านกรวด		962		8	
ต.บึงเจริญ	387	1,465		2,013	
ต.ปราสาท	1,420	657		1,828	3
ต.สายตะกู		668	7	876	
ต.หนองไม้งาม		2,222		5,137	234
ต.หินลาด		532		126	
ผลรวมทั้งหมด	**1,846**	**7,268**	**7**	**11,336**	**237**

ภาพที่ ๒๗ แผนที่แสดงพื้นที่ซ้อนทับระหว่างเขตความเหมาะสมกับพื้นที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ด้วยผาล ๓ และผาลไถลึกประมาณ ๘-๑๒ นิ้ว และยกร่องปลูกความสูงของร่องประมาณ ๓๐ - ๔๐ เซนติเมตร การเตรียมท่อนพันธุ์ มันสำปะหลังเป็นพืชขยายด้วยลำต้น โดยอายุของท่อนพันธุ์ที่เหมาะสมจะอยู่ในช่วง ๘ - ๑๒ เดือน ขนาดความยาวของท่อนพันธุ์ประมาณ ๒๐ - ๒๕ เซนติเมตร มีจำนวนตาประมาณ ๑๐ ตาขึ้นไปต่อ ๑ ท่อนพันธุ์ ระยะปลูกมันสำปะหลังระยะ ๘๐x๘๐๐ เซนติเมตร ๘๐x๑๐๐ เซนติเมตร ๑๐๐x๑๐๐ เซนติเมตร หรือ ๑๐๐x๑๒๐ เซนติเมตร ขึ้นอยู่กับพันธุ์และพื้นที่

๒. ใช้พันธุ์มันสำปะหลังระยอง ๗๒และห้วยบง ๖๐ ควรแช่สารเคมีก่อนปักท่อนพันธุ์ประมาณ ๕ -๑๐ นาที

๓. ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตร ๑๖-๘-๑๖ในอัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้งละเท่าๆกัน ในครั้งแรกใส่หลังจากปลูกมันสำปะหลังแล้ว ๑ เดือน ครั้งที่ ๒ ใส่เมื่อมันสำปะหลังมีอายุ ๓ เดือน หรือปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ ,๑๓-๑๓-๒๑ และ ๑๕-๗-๑๘ อัตรา ๕๐ -๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เวลาที่ใส่ปุ๋ยเมื่อมันสำปะหลังอายุ ๑ - ๒ เดือน หรือหลังกำจัดวัชพืชครั้งแรก

๔. แมลงศัตรูพืชเพลี้ยแป้งสีชมพูมีในพื้นที่ แต่ยังควบคุมได้ ด้วยการใช้สารชีวภัณฑ์

๕. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การไถดะ และไถโดยใช้รถไถนาเดินตาม เก็บเกี่ยวโดยใช้รถไถนาขนาดเล็ก

๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกี่ยวด้วยแรงงานคน,รถไถเก็บเกี่ยวตลอดปี และขายหัวสด ช่วงอายุที่เหมาะสมกับการเก็บเกี่ยว คือ ๙-๑๒ เดือน

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

ตารางที่ ๔๕ แสดงปฏิทินช่วงเวลาการเพาะปลูกมันสำปะหลัง อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
มันสำปะหลัง				←→	▽	→ ←···→		←···→		←→	▽ ···→	→ ···→

สัญลักษณ์ ←→ ช่วงฤดูปลูก ▽ ปลูกสูงสุด

←···→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด, พ.ศ.๒๕๖๒

๕) ต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ และ อื่นๆ ดังตารางแสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี (ปี ๒๕๖๒)

ตารางที่ ๔๖ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี(ปี ๒๕๖๓)

ต้นทุนการผลิต	เงิน (บาท)
๑. ค่าเตรียมดิน(ไถพานสามและยกร่อง)	๓๕๐-๗๐๐
๒. ค่าปุ๋ย (อินทรีย์,เคมี)	๘๐๐-๑,๕๐๐
๓. ค่าพันธุ์	๓๐๐-๕๐๐
๔. ค่าจ้าง ปลูก	๓๕๐-๔๐๐
๕. ค่ากำจัดวัชพืช ๓ ครั้ง	๕๐๐-๑,๐๐๐
๖. ค่าเก็บเกี่ยวและค่าขนส่ง	๑,๙๐๐
๗. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	๑๐๐-๓๐๐
รวมต้นทุนการผลิต	**๔,๓๐๐-๖,๓๐๐**
ต้นทุนการผลิต (บาท/กก.) คิดที่ผลผลิตเฉลี่ย (๕,๐๐๐ กก./ไร่)	**๐.๙๐-๑.๒๐**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์, ๒๕๕๙

๖) สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

ผลผลิตมันสำปะหลังที่ได้ทั้งหมดเกษตรกรจะนำไปจำหน่ายให้กับจุดรับซื้อมันสำปะหลัง
ที่มีอยู่ในอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ราคาเฉลี่ยในการซื้อขายหัวมันสดเฉลี่ย (มันรวม) ในปี ๒๕๕๙ อยู่ที่ ๑.๔๐ -๑.๕๐ บาท/กิโลกรัม ซึ่งมีปริมาณการรับซื้อ อยู่ที่ ๓๑,๒๐๐ ตัน/ จุดรับซื้อมันสำปะหลังที่ความสำคัญในอำเภอโนนบ้านกรวด ดังตารางแสดงข้อมูลจุดรับซื้อมันสำปะหลัง/โรงงาน ปี ๒๕๖๒

ตารางที่ ๔๗ แสดงข้อมูลจุดรับซื้อมันสำปะหลัง/โรงงาน ปี ๒๕๖๕

ที่	ชื่อโรงงาน/แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		ปริมาณการรับซื้อ ตัน/ปี	ราคารับซื้อ (บาท)	ช่วงเวลารับซื้อ
			X	Y			
๑	ลานมัน ทรัพย์ศิริโชค	หมู่ ๑ ตำบลบึงเจริญ อำเภอบ้านกรวด	๒๘๗๖๗๖	๑๕๙๐๕๘๘	๒,๖๔๐	๑.๕	พ.ย.-พ.ค.
๒	ลานมัน ทวีทรัพย์	หมู่ ๑ ตำบลบึงเจริญ อำเภอบ้านกรวด	๒๘๗๖๖๙	๑๕๙๒๗๒๔	๔๘๐	๑.๔	พ.ย.-พ.ค.
ปริมาณความต้องการผลผลิตในอำเภอบ้านกรวด					**๓๑,๒๐๐**		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์, ๒๕๖๒

สภาพปัญหาความต้องการ

๑. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการผลิต เนื่องจากในบางปีมีปริมาณน้ำฝนลดน้อยลง หรือเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้ มันสำปะหลังเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ ส่งผลให้ผลิตลดลง

๒. ปัญหาแมลงศัตรูพืชระบาดในช่วงแล้ง เช่น ไรแดง และเพลี้ยแป้งสีชมพูมีในพื้นที่ แต่ยังควบคุมได้ ด้วยการใช้แมลงศัตรูธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ และสารเคมี

๓. ปัญหาด้านแรงงาน เนื่องจาก เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอบ้านกรวดเป็นผู้อายุ

๔. ปัญหาด้านเงินทุน เนื่องจาก การทำไร่มันสำปะหลังในปัจจุบันต้องใช้เงินลงทุนสูง

๕. ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากในพื้นที่อำเภอบ้านกรวดมีจุดรับซื้อมันสำปะหลัง จำนวน ๒ จุดและมีกำลังการรับซื้อน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการจำหน่าย ทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าขนส่งไปจำหน่ายในพื้นที่ต่างอำเภอ คือ โรงแป้งในเขตพื้นที่ อำเภอปะคำ

๖. ปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิต เนื่องจากการเกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำการเกษตรแบบพึ่งพาส่วนเคมีเป็นหลัก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ความพร้อมทักษะความชำนาญ

๑. ใช้เครื่องจักรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ได้เต็มประสิทธิภาพ

๒. ใช้พันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะกับพื้นที่

๓. การบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์

๔. ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรนำดินมาตรวจ และแนะนำให้ใช้ปุ๋ยสั่งตัดตามค่าวิเคราะห์เพื่อลดต้นทุนการผลิต

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

Smart Farmer ต้นแบบมันสำปะหลัง

นายคำพันธ์ ตระการจันทร์ บ้านเลขที่ ๒๖๘ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

มีความชำนาญด้าน

๑. การจัดการผลิตมันสำปะหลัง

๒. แปลงพยากรณ์ศัตรูพืช

องค์กร/สถาบันเกษตรกร

อำเภอบ้านกรวด มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการผลิตมันสำปะหลัง จำนวน ๑ ศูนย์ ดังตารางที่ แสดงข้อมูลองค์กร/สถาบันเกษตรกรของมันสำปะหลัง

ตารางที่ ๔๘ แสดงข้อมูลองค์กร/สถาบันเกษตรกรของมันสำปะหลัง

ชื่อองค์กร/สถาบันเกษตรกร	ที่อยู่	จุดพิกัด		ประเด็นการถ่ายทอดความรู้
		X	Y	
ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ม.๒ ต.หนองไม้งาม อ.บ้านกรวด	๒๘๐๕๓๔	๑๗๐๖๖๑๗	การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์, ๒๕๖๒

๓. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๔๙

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร ๑.๑ ทรัพยากรดิน	- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระทงนาไม่สม่ำเสมอทำให้ขาดน้ำ - ดินค่อนข้างเป็นดินทรายและมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ - ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- แก้ไขโดยปรับกระทงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape) - ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไถกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน ไถกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไถกลบปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด - รณรงค์การหยุดเผาในที่โล่ง	ทุกตำบล	**หินลาดโนนเจริญ เขาดินเหนือ บ้านกรวด**

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดที่สำคัญ) ๒.๑ข้าว	- ต้นทุนการผลิตสูง - ราคาผลผลิตตกต่ำ - อยู่ห่างไกลแหล่งรับซื้อ	- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด/ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ - ประกอบอาชีพเสริม - สร้างตลาดแบบขายตรง (ขายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้ซื้อโดยตรงโดยการร่วมกลุ่ม) - เลือกขายสินค้าให้กับจุดรับซื้อที่อยู่ใกล้ที่สุด	ทุกตำบล	ทุกตำบล
๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๓.๑ การรวมกลุ่ม	- ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต/ให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว	ทุกตำบล	ทุกตำบล
๔. ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๔.๑ การแปรรูปข้าว	- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มีคุณภาพ	ทุกตำบล	ทุกตำบล

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
		- ศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ		

๔. การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอบ้านกรวด ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรค ที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๕๐ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจัยภายใน / ปัจจัยภายนอก	**จุดแข็ง (Strengths : S)** ๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะทุกหมู่บ้าน ๒ มีภูมิปัญญาดั้งเดิมในการปลูกข้าว	**จุดอ่อน (Weaknesses : W)** ๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร ๒. เกษตรกรไม่มีความรู้เรื่องการแปรรูป ๓.ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
โอกาส (Opportunities : O) ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก ๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม ๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว	**SO กลยุทธ์เชิงรุก** ๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒) ๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓) ๓. การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๑+O๒)	**WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข** ๑. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี W๑+O๒) ๒. การรวมกลุ่มเกษตรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓) ๓. ให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน (w๓+O๒)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน ๒. ภัยธรรมชาติ ๓. โรคแมลงศัตรูข้าว	**ST กลยุทธ์ป้องกัน** ๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑) ๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)	**WT กลยุทธ์เชิงรับ** ๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว

๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๑.๓ การจัดรูปที่ดินในพื้นที่ไม่เหมาะสม

๑.๔ อบรมให้ความรู้เรื่องการลดต้นทุนการผลิต

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี

๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว

๒.๓ ส่งเสริมการผลิตข้าวที่มีคุณภาพตามตลาดต้องการ เช่น ข้าวอินทรีย์

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น

บทที่ ๓
ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

๑. พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๑.๑ ข้าว

เป้าหมาย : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตและคุณภาพข้าว

กลยุทธ์ : การเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

๑.๒ ไม้ผล

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการปลูกทุเรียน

๑.๓ มันสำปะหลัง

โครงการที่ ๓ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

๑. หลักการและเหตุผล

ข้าว เป็นพืชที่มีความสำคัญสำหรับประเทศไทยและประชากรชาวนาไทยผลิตข้าวเพื่อบริโภคจำหน่ายเป็นรายได้สู่ครัวเรือน อำเภอบ้านกรวด มีพื้นที่ทำนา ๖๙,๗๔๓ ไร่ จาก ๖,๗๑๗ ครัวเรือน การผลิตข้าวในอำเภอประสบปัญหาในการใช้เทคโนโลยี ต้นทุนการผลิตที่สูง เพราะต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตที่นำเข้าจากต่างประเทศ เช่น สารเคมี ปุ๋ยเคมี จึงทำให้เกิดปัญหาการผลิต ด้านคุณภาพต่ำ มีการปนเปื้อนสารเคมี ปัญหาระบบนิเวศน์ เสื่อมโทรมเนื่องจากการใช้สารเคมีในการผลิตข้าว จึงทำให้เกิดปัญหาคุณภาพข้าวต่ำ จากความต้องการบริโภคของคนทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความต้องการข้าวหอมมะลิที่ปลอดภัยจากสารเคมีและสารพิษ และเป็นการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ การขาดแคลนเมล็ดข้าวพันธุ์ดีและปัญหาการใช้เทคโนโลยี การเพาะปลูกข้าวไม่ถูกต้องเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมด้านระบบนิเวศวิทยาในชุมชน และเป็นการส่งเสริมให้แก่ชุมชนทำการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์กระจายพันธุ์ในอำเภอ ที่สำคัญคือผู้ผลิตผู้บริโภคและสภาพสิ่งแวดล้อมปลอดภัย

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อผลิตข้าวหอมมะลิที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

๒.๒ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

๓. เป้าหมาย

๓.๒ ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ๙๐๐ ไร่ ใน ๙ ตำบล ๔๕๐ ราย

๓.๒ พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้รับการรับรองจาก มกท. ๙๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือน กุมภาพันธ์ – เดือน กันยายน

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการใน ๙ ตำบล ตำบลละ ๑ จุด

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ ศพก. กรรมการ ศบกต.ตัวแทนสมาชิกแต่ละกลุ่ม อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต./เทศบาลเทศบาล								
๓	ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว กรมการข้าว/กรมวิชาการ/กรมพัฒนาที่ดิน								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ)

๗.๒ ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ ศพก.กรรมการ อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต./เทศบาล

๗.๓ ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกรมการข้าว/กรมวิชาการ/กรมพัฒนาที่ดิน

๗.๔ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ

๗.๕ มอบปัจจัยการผลิต

๗.๖ ดำเนินการตามโครงการฯ

๗.๗ ติดตามและประเมินผล

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๖๓๘,๐๐๐ บาท ดังนี้

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ จำนวน ๒๒,๕๐๐ กก.ๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕๖๒,๕๐๐ บาท
- ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๒๒,๕๐๐ กก.ๆ ละ ๑ บาท เป็นเงิน ๒๒,๕๐๐ บาท
- ค่าวัสดุโครงการ (พิธีมอบปัจจัยการผลิต, การฝึกอบรม) เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมเกษตรกร จำนวน ๔๕๐ คน คนละ ๑๐๐บาท เป็นเงิน ๔๕,๐๐๐ บาท
- ค่าติดตามประเมินผล เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๖๓๘,๐๐๐ บาท (หกแสนสามหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ มีเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิอินทรีย์จำนวน ๓๖๐,๐๐๐ กิโลกรัม ไว้บริโภคและจำหน่าย

๙.๒ มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีกระจายในชุมชน

๙.๓ มีข้าวหอมมะลิที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

๙.๔ เพิ่มมูลค่าผลผลิตได้มาตรฐาน ผ่านการรับรองจาก มกท. จำนวน ๙๐๐ ไร่ เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการปลูกทุเรียน

๑. หลักการและเหตุผล

อำเภอบ้านกรวด เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ที่มีความหลากหลายในลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ ทั้งสภาพของดิน ความลาดชันของดิน องค์ประกอบของดิน ตลอดจนพืชดั้งเดิมที่มีการปลูกและขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมทั้งปริมาณน้ำฝนที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๑,๒๐๐ มม.ต่อปีและการกระจายของฝนที่เหมาะสมกับการปลูกไม้ผลได้หลายชนิด โดยเฉพาะทุเรียนซึ่งเป็นไม้ผลที่มีแนวโน้มการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศที่สดใส จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานเกษตรอำเภอฯ ที่มีการสำรวจพบว่ามีเกษตรกรจำนวน ๕๐ ราย พื้นที่ประมาณ ๖๕๐ ไร่ ที่มีการปลูกทุเรียนและบางรายประสบความสำเร็จสามารถให้ผลผลิตมีรสชาติอร่อยและขายผลผลิตได้เป็นที่น่าพอใจ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านกรวดมีความสนใจและมีความประสงค์ที่จะได้รับการสนับสนุนในด้านความรู้วิชาการตลอดจนปัจจัยการผลิตในการปลูกทุเรียนเป็นจำนวน สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จึงจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกทุเรียนในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด เพื่อสนับสนุนให้เกิดอาชีพและรายได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน จากการปลูกทุเรียนซึ่งเป็นพืช ความหวังใหม่ของชาวอำเภอบ้านกรวด ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกทุเรียนเพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

๒.๒ เพื่อลดปัญหาการปลูกพืชเชิงเดียวซึ่งมีความเสี่ยงด้านราคา

๒.๓ เพื่อเพิ่มพื้นที่ในการปลูกไม้ผลซึ่งเป็นลักษณะของกิจกรรมที่มีความยั่งยืน

๓. เป้าหมาย

๓.๑ ส่งเสริมการปลูกทุเรียน พื้นที่ ๒๐๐ ไร่ ใน ๕ ตำบล ๑๐๐ ราย

๓.๒ จัดทำระบบน้ำในแปลงทุเรียน พื้นที่ ๒๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือน กุมภาพันธ์ – เดือน กันยายน

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการใน ๕ ตำบล ตำบลละ ๒๐ จุด จำนวน ๑๐๐ จุด

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ ศพก. กรรมการ ศบกต.ตัวแทนสมาชิกแต่ละกลุ่ม อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต./เทศบาลเทศบาล								
๓	ประสานงานกับ สถานีพืชสวน/ กรมวิชาการ/กรมพัฒนาที่ดิน/ เจ้าของสวน								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ)

๗.๒ ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ ศพก.กรรมการ อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต./เทศบาล

๗.๓ ประสานงานกับ สถานีพืชสวนฯ/กรมวิชาการ/กรมพัฒนาที่ดิน

๗.๔ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ

๗.๕ จัดซื้อ/มอบปัจจัยการผลิต

๗.๖ ดำเนินการตามโครงการฯ

๗.๗ ติดตามและประเมินผล

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๑,๗๗๘,๐๐๐ บาท ดังนี้

- ค่าต้นพันธุ์ทุเรียน จำนวน ๕,๐๐๐ ต้นๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๗๕๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอุปกรณ์ระบบน้ำ จำนวน ๕,๐๐๐ บาท/ไร่ ทั้งสิ้น ๒๐๐ ไร่ เป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุโครงการ(พิธีมอบปัจจัยการผลิต,การฝึกอบรม) เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมเกษตรกร จำนวน ๒๐๐ คน คนละ ๑๐๐บาท เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท
- ค่าติดตามประเมินผล เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๗๗๘,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านเจ็ดแสนเจ็ดหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ มีสวนไม้ผลทุเรียนพร้อมระบบน้ำในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด ๒๐๐ ไร่

๙.๒ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีอาชีพและมีรายได้อย่างยั่งยืน

๙.๓ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าในในการจดการดูแลรักษาสวนทุเรียนทั้งทางวิชาการและการปฏิบัติ

โครงการที่ ๓ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช

๑. หลักการและเหตุผล

การใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรอำเภอบ้านกรวด ยังคงเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญในการเพิ่มผลผลิตพืชต่อไร่ให้สูงขึ้น แม้ว่า ในปัจจุบันมีการใช้ปุ๋ยเคมีกันอย่างกว้างขวาง แต่ส่วนใหญ่ยังใช้ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หากใส่ปุยที่มีธาตุอาหารน้อยกว่าความต้องการของพืชก็จะทำให้พืชเจริญเติบโตช้า แคระแกรน ให้ผลผลิตต่ำ หากใส่มากเกินไปหรือใส่ไม่ตรงตามความต้องการของพืช นอกจากจะมี ต้นทุนสูงกว่าที่ควรจะเป็นแล้ว ยังอาจส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช ความต้านทานต่อโรคแมลงศัตรูพืช

ในปีที่ผ่านเกษตรกรอำเภอบ้านกรวด มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปุ๋ยประมาณ ๙๐๐ – ๑,๕๐๐ บาท/ไร่ ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ถ้าเกษตรกรสามารถใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืชได้ก็จะเป็นการลดต้นทุนทางหนึ่งได้

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืชได้

๒.๒ เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรให้ต่ำลง

๒.๓ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

๓. เป้าหมาย (ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

เกษตรกรอำเภอบ้านกรวด จำนวน ๕ กลุ่ม (ปีละ ๑ กลุ่ม)

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนกันยายน

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลหนองไม้งาม ตำบลบึงเจริญ ตำบลปราสาท ตำบลจันทบเพชร ตำบลสายตะกู อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ	■	■						
๒	ประชุมชี้แจงและคัดเลือกเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ		■	■					
๓	วางแผนการดำเนินงาน			■	■				
๔	จัดหางบประมาณ				■				
๕	กำหนดแผนถ่ายทอดความรู้					■	■		

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผลโครงการ								

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล)

๗.๒ ประชุมชี้แจงและคัดเลือกเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ

๗.๓ วางแผนการดำเนินงาน

๗.๔ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ

๗.๕ ดำเนินการตามโครงการฯ

๗.๖ ติดตามและประเมินผลโครงการ

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากเทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล/๑ ปี จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท ดังนี้

- ค่าขนส่งดินเพื่อนำไปวิเคราะห์ เป็นเงิน ๗,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุโครงการ (พิธีมอบปัจจัยการผลิต,การฝึกอบรม) เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท
- ค่าติดตามประเมินผล เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท × ๕ ปี = ๗๕,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗๕,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ เกษตรกรสามารถใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืชได้

๙.๒ เกษตรกรตำบลหนองไม้งามสามารถเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพได้

๙.๓ เกษตรกรตำบลหนองไม้งามสามารถลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรตำบลหนองไม้งามทุกหมู่บ้านสามารถใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืชอย่างน้อยหมู่บ้าน ละ ๕ คน

๒. เกษตรกรตำบลหนองไม้งามมีปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ ๕

๓. เกษตรกรตำบลหนองไม้งามสามารถลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังได้ อย่างน้อยร้อยละ ๕ จากปีที่แล้ว

๒. พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

เป้าหมาย : เพื่อจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

กลยุทธ์ : การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี

โครงการที่ ๑ โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

โครงการที่ ๑ ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

๑. หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของอำเภอบ้านกรวด จากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของอำเภอบ้านกรวด มีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น ๓๑๕,๘๗๔ ไร่ พื้นที่ทำนา ๖๓,๓๓๙ ไร่ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทำนาเป็นอาชีพหลักมีปริมาณมากและสร้างรายได้ให้อำเภอมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี โดยมีจำนวนครัวเรือนปลูกข้าว จำนวน ๗,๕๒๙ ครัวเรือน ซึ่งโดยปกติสภาพทั่วไปในการทำนามักจะประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี มีการปนเปื้อนของโรคแมลง และเกษตรกรมักจะนำมาใช้ทำพันธุ์จึงทำให้ผลผลิตต่ำไม่มีคุณภาพ และบางปีเกษตรกรหว่านข้าวไปแล้วเกิดฝนทิ้งช่วงทำในข้าวในนาเหี่ยวแห้งตายไปต้องหว่านข้าวใหม่ซึ่งบางครั้งไม่มีเมล็ดพันธุ์สำรอง ต้องซื้อในราคาแพงมากส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงตามมาด้วย

ในปีที่ผ่านมาสภาพการทำนาของอำเภอบ้านกรวดประสบสภาพปัญหาสภาวะแห้งแล้งทำให้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ลดลง ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวดีในปีต่อไป ทั้งนี้ยังขาดปัจจัยสนับสนุนในการผลิตอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้สารอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างเพียงพอในการผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ และเพื่อให้เกษตรกรได้ทดลองจัดทำแปลงสาธิตข้าวพันธุ์ดีเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างเพียงพอในการผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ

๒.๒ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการทุกหมู่บ้านจะได้จัดทำแปลงสาธิตข้าวพันธุ์ดี และได้รับความรู้โดยผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๒.๓ เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารกลุ่ม/กองทุน

๓. เป้าหมาย

๓.๑ เกษตรกรทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อยตำบลละ ๒๐ คน

๓.๒ อำเภอบ้านกรวด มีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ๙ กองทุน กองทุนละ ๕๐,๐๐๐ บาท
รวมเป็นเงิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกันยายน

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ดำเนินการใน ๙ ตำบล ตำบลละ ๑ จุด รวมเป็น ๙ กลุ่ม

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการ ศพก./กรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล/อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต./เทศบาล								
๓	ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/กรมการข้าว/กรมวิชาการเกษตร/พัฒนาที่ดิน								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ)

๗.๒ ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลคณะกรรมการ ศพก.อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต. หรือ สมาชิกเทศบาล

๗.๓ ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/กรมการข้าว/กรมวิชาการเกษตร/พัฒนาที่ดิน

๗.๔ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ ทั้ง ๙ ตำบล (๙ กลุ่ม ๑๘๐ ราย)

๗.๕ มอบปัจจัยการผลิต

๗.๖ ดำเนินการตามโครงการฯ

๗.๗ ติดตามและประเมินผล

๘. งบประมาณ

งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๒๕๘,๐๐๐ บาท ดังนี้

- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ จำนวน ๙,๐๐๐ กก.ๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๒๒๕,๐๐๐ บาท
- ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๙,๐๐๐ กก.ๆ ละ ๑ บาท เป็นเงิน ๙,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุโครงการ (พิธีมอบปัจจัยการผลิต,การฝึกอบรม) เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท
- ค่าอบรมเกษตรผู้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน ๑๘๐ รายๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๘,๐๐๐ บาท
- ค่าติดตามประเมินผล เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒๕๘,๐๐๐ บาท (สองแสนห้าหมื่นแปดพันบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการทุกครัวเรือนได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกลุ่ม และการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๙.๒ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีใช้ในการผลิตข้าวทุกตำบล ตำบลละไม่ต่ำกว่า ๔๐ ไร่ เมล็ดข้าวพันธุ์ดี ไม่ต่ำกว่า ๑๖,๐๐๐ กิโลกรัม

๙.๓ เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนและมีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวของตำบลอย่างน้อย ๙ กองทุน กองทุนละ ๕๐,๐๐๐ บาท รวมวงเงิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท

๙.๔ เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกครัวเรือนและทำให้มีรายได้เพิ่มปีละ ๑,๐๐๐–๓,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน

๑๐.ตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑๐.๑ เกษตรกรได้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อยครัวเรือนละ ๘๐๐ กิโลกรัม จำนวน ๑๘๐ ราย

๑๐.๒ มีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อย ๙ กองทุนๆละ ๕๐,๐๐๐ บาท รวม ๔๕๐,๐๐๐ บาท

๑๐.๓ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยและมีรายได้เพิ่มปีละ ๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน

๓. พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๑ ดิน

เป้าหมาย : เพื่อส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงบำรุงดิน

กลยุทธ์ : เพิ่มคุณภาพดิน

โครงการที่ ๑ โครงการหยุดเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

โครงการที่ ๒ โครงการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด

โครงการที่ ๑ หยุดเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๑. หลักการและเหตุผล

ในแต่ละปี เกษตรกรปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวผลผลิตไปจำหน่าย โดยมีการเพิ่มเติมอินทรียวัตถุกลับคืนสู่ผืนที่นาน้อยมาก ทำให้การทำนาในเวลาต่อมาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ข้าวอ่อนแอและถูกทำลายด้วยโรคระบาดหรือแมลงศัตรูพืชได้ง่าย การไถกลบตอซังฟางข้าวสามารถช่วยนำอินทรียวัตถุกลับลงไปในดิน ให้เป็นประโยชน์ต่อจุลินทรีย์สำหรับช่วยย่อยสลาย ทำให้เกิดธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ ดินมีความโปร่ง ระบายอากาศได้ดีและเก็บรักษาความชุ่มชื้นได้ดีขึ้น ส่งผลให้พืชมีการเจริญเติบโตได้ดี

การจัดงานวันสาธิตไถกลบฟางข้าว จะช่วยให้เกษตรกรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการในการจัดการกับเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่ได้ผล เช่น เป็นตัวอย่างด้านระยะเวลา วิธีการ ผลการดำเนินงาน ที่เกษตรกรทั่วไปในตำบลสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับตนเองได้ จึงถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในระยะยาว ในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการสร้างความอุดมสมบูรณ์ดินอย่างต่อเนื่อง ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้การไถกลบฟางข้าว และตะหนักถึงโทษภัยจากการเผาตอซังข้าว

๒.๒ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงดินให้มีสภาพเหมาะสมแก่การปลูกพืช

๒.๓ เพื่อให้เกษตรกรมีแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตด้วยการไถกลบฟางข้าว

๓. เป้าหมาย

เกษตรกรในอำเภอบ้านกรวด จำนวน ๙ ตำบล รวม ๓๖๐ คน

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการ ๑ มกราคม ๒๕๖๗ – ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๘

๔. วิธีดำเนินการ

๔.๑ จัดงานวันรณรงค์ไถกลบฟางข้าว

๔.๒ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน

๔.๓ สาธิตการไถกลบฟางข้าวและการหว่านพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง ถั่วพร้า)

๕. พื้นที่ดำเนินการ

แปลงสาธิตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๖. กิจกรรมการดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ								
๓	คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ								
๔	จัดงานวันสาธิตไถกลบตอซังฟางข้าว ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	ติดตามและประเมินผล								

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล)

๗.๒ ประชุมชี้แจงรายละเอียดของโครงการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด ให้กับผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร เพื่อรับสมัครเกษตรกรผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

๗.๓ จัดงานวันสาธิตไถกลบตอซังฟางข้าว ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ

๗.๔ ติดตามและประเมินผลโครงการฯ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

๘. งบประมาณ

๘.๑ อบรมเกษตรกรเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม รายละ ๑๐๐ บาท จำนวน ๓๖๐ ราย ๓๖,๐๐๐ บาท

๘.๒ ค่าจัดสถานที่ (ค่าเช่าเต้นท์ เก้าอี้ เวที เครื่องเสียง ค่าใช้จ่ายเตรียมงาน) ๕,๕๐๐ บาท

๘.๓ ค่าสาธิตไถกลบฟางข้าว ๒๕๐ บาท/ไร่ จำนวน ๑๐ ไร่ เป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท

๘.๔ แผ่นป้ายโครงการ (ขนาด ๔ x ๓ เมตร) ๑,๒๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๔๕,๒๐๐ บาท

๙. ผลตอบแทนโครงการ

๙.๑ เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนมาไถกลบฟางข้าวมากขึ้น

๙.๒ พื้นที่ทำการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

๙.๓ เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตพืชที่ลดลงระยะยาว เนื่องจากปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑๐.๑ พืชมีความแข็งแรงต้านทานโรคได้ดีขึ้น

๑๐.๒ ดินมีอินทรีย์วัตถุสูงและมีธาตุอาหารที่จำเป็นเพิ่มสูงขึ้น

๑๐.๓. เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตในการใช้ปุ๋ยเคมี

โครงการที่ ๒ โครงการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด

๑. หลักการและเหตุผล

อำเภอบ้านกรวดประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีเกษตรกรรม ในการทำเกษตรได้มีการใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมากเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร กำจัดวัชพืช ส่งผลให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และพบปริมาณอินทรียวัตถุในดินต่ำ เนื่องมาจากหลังฤดูการเก็บเกี่ยวเกษตรกรส่วนใหญ่ได้เผาตอซังพืชปลูกพืชชนิดเดิมต่อเนื่องนานๆ ซึ่งการเพิ่มอินทรียวัตถุให้แก่ดิน สามารถทำได้โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เป็นต้น นอกจากนี้การเพิ่มอินทรัยวัตถุให้กับดินอีกวิธีหนึ่ง ที่มีการปฏิบัติอย่างง่ายคือการปลูกพืชบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยพืชสด

ปุ๋ยพืชสด คือ ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดหนึ่งที่ได้จากการไถกลบ ต้น ใบ และส่วนต่างๆ ของพืช โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วในระยะช่วงออกดอก ซึ่งเป็นช่วงที่มีธาตุอาหารสูงสุดแล้วปล่อยให้เน่าสลายเป็นอาหารแก่พืช พืชที่ใช้ปลูกเป็นปุ๋ยพืชสด ได้แก่ ปอเทือง และพืชตระกูลถั่วต่างๆ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ การปรับปรุงบำรุงดินเป็นการลดต้นทุนในการผลิต เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพื่อเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยพืชสดและนำไปสู่เกษตรอินทรีย์ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดต้นทุนการผลิต สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จึงได้ทำโครงการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยเคมี

๒.๒ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยพืชสดและเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกปุ๋ยพืชสดในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๒.๓ เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ลดการเผาตอซังข้าว

๓. เป้าหมาย

๓.๑ กลุ่มเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ๙ ตำบลๆละ ๓๐ ราย รวมเป็น ๒๗๐ ราย

๓.๒ พื้นที่เป้าหมาย ตำบลโนนเจริญ ตำบลเขาดินเหนือ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านกรวด ตำบลปราสาท ตำบลจันทบเพชร ตำบลสายตะกู ตำบลบึงเจริญ และตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

ตุลาคม ๒๕๖๖ - กันยายน ๒๕๖๗

๕. พื้นที่ดำเนินการ

เป้าหมาย ตำบลโนนเจริญ ตำบลเขาดินเหนือ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านกรวด ตำบลปราสาท ตำบลจันทบเพชร ตำบลสายตะกู ตำบลบึงเจริญ และตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๖. กิจกรรมการดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ								
๓	คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล)

๗.๒ ประชุมชี้แจงรายละเอียดของโครงการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด ให้กับผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร เพื่อรับสมัครเกษตรกรผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

๗.๓ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ/ลงแปลงสาธิตการเตรียมแปลงในการปลูกปุ๋ยพืชสด

๗.๔ มอบปัจจัยการผลิต

๗.๕ ดำเนินการตามโครงการฯ

๗.๖ ติดตามและประเมินผลโครงการฯ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

๘. งบประมาณ

๘.๑ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ๒๗๐ รายๆละ ๑๕๐ บาท จำนวน ๑ วัน เป็นเงิน ๔๐,๕๐๐ บาท

๘.๒ ค่าสนับสนุนปัจจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์ปอเทือง ๒๗๐ รายๆละ ๑ ไร่ๆละ ๒๐ กิโลกรัม ๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๑๓๕,๐๐๐ บาท

๘.๓ ค่าวัสดุอุปกรณ์ฝึกอบรม ๒๗๐ รายๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒๗,๐๐๐ บาท

๘.๔ ค่าวิทยากรฝึกอบรม ๑ ราย จำนวน ๓ ชั่วโมง ๆละ ๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๘๐๐ บาท

๘.๕ ค่าจ้างเหมาไถดะเตรียมแปลงพร้อมปั่นแปลงสาธิต จำนวน ๑ ไร่ เป็นเงิน ๖๐๐ บาท

๘.๖ ค่าอำนวยการและค่าติดตามโครงการ ๕,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๒๐๙,๙๐๐ บาท (สองแสนเก้าหมื่นเก้าร้อยบาทถ้วน)

๙. ผลตอบแทนของโครงการ

๙.๑ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น

๙.๒ เกษตรกรในพื้นที่ลดการใช้สารเคมี ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง

๙.๓ มีรายได้เสริมจากการขายเมล็ดพันธุ์ปอเทือง และพืชตระกูลถั่วต่างๆ

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑๐.๑ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยพืชสด

๑๐.๒ เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตในการใช้ปุ๋ยเคมี

๑๐.๓.เกษตรกรใช้วิธีการไถกลบต่อซังข้าวแทนเผาตอซังข้าว

๑๐.๔ คุณภาพของดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

๑๑. ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ

๑๑.๑ เกษตรกรร้อยละ ๖๐ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากโครงการฯ นำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตร เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนอย่างยั่งยืน

๔. การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

๔.๑ การแปรรูปผลผลิต

เป้าหมาย : เพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

กลยุทธ์ : แปรรูปผลผลิตจากการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

๑. หลักการและเหตุผล

อำเภอบ้านกรวดประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีเกษตรกรรม มีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย แต่การผลิตในภาคการเกษตรยังขึ้นอยู่กับฤดูกาล และผลผลิตที่ตกต่ำ ล้นตลาด ทำให้มีราคาตกต่ำ ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อปีค่อนข้างต่ำ ส่วนหนึ่งเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในด้านการรักษาคุณภาพหรือการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรที่มีมูลค่าสูง ปลอดภัยและได้มาตรฐาน

ด้วยเหตุผลข้างต้น สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรในพื้นที่ผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้อย่างยั่งยืน

๒.๒ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตผลทางการเกษตรให้กับกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๒.๓ เพื่อพัฒนาและยกระดับเกษตรกรไปสู่นักธุรกิจเกษตร start up และ SMEs รายย่อย

๓. เป้าหมาย

๓.๑ กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ๙ ตำบล ตำบลละ ๒ กลุ่มๆ ละ ๑๐ ราย รวม ๑๐๘ ราย

๓.๒ พื้นที่เป้าหมาย ตำบลโนนเจริญ ตำบลเขาดินเหนือ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านกรวด ตำบลปราสาท ตำบลจันทบเพชร ตำบลสายตะกู ตำบลบึงเจริญ และตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

ตุลาคม ๒๕๖๗ - กันยายน ๒๕๖๘

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ตำบลโนนเจริญ ตำบลเขาดินเหนือ ตำบลหินลาด ตำบลบ้านกรวด ตำบลปราสาท ตำบลจันทบเพชร ตำบลสายตะกู ตำบลบึงเจริญ และตำบลหนองไม้งาม อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

๖. กิจกรรมการดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ								
๓	คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

๗. วิธีการดำเนินงาน

๗.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (สำรวจข้อมูลความพร้อม ศักยภาพพื้นที่)

๗.๒ ประชุมชี้แจงรายละเอียดของโครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ให้กับผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร เพื่อรับสมัครเกษตรกรผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

๗.๓ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร มาตรฐานสินค้า รวมทั้งการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่มให้ยั่งยืน

๗.๔ มอบปัจจัยการผลิต

๗.๕ ดำเนินการตามโครงการฯ

๗.๖ ติดตามและประเมินผลโครงการฯ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

๘. งบประมาณ

๘.๑ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ๑๘๐ รายๆละ ๑๕๐ บาท จำนวน ๑ วัน เป็นเงิน ๒๗,๐๐๐ บาท

๘.๒ ค่าสนับสนุนปัจจัยการผลิต/บรรจุภัณฑ์ ๑๘๐ รายๆละ ๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๕๔,๐๐๐ บาท

๘.๓ ค่าวัสดุอุปกรณ์ฝึกอบรม ๑๘๐ รายๆละ ๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๕๔,๐๐๐ บาท

๘.๔ ค่าวิทยากรฝึกอบรม ๒ ราย จำนวน ๓ ชั่วโมง ๆละ ๖๐๐ บาท เป็นเงิน ๓,๖๐๐ บาท

๘.๕ ค่าอำนวยการและค่าติดตามโครงการ ๕,๐๐๐ บาท

รวมเป็นเงิน ๑๔๓,๖๐๐ บาท (หนึ่งแสนสี่หมื่นสามพันหกร้อยบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๙.๑ กลุ่มเกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้รับความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และสามารถสร้างผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม

๙.๒ กลุ่มเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๙.๓ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

๑๐. ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ

กลุ่มเกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชนร้อยละ ๘๐ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากโครงการฯ นำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด และเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนอย่างยั่งยืน